

" Az élők kötelessége az
ősök történetét az utókor
számára megőrizni.
Csak az hal meg akit elfelednek"

ORCI KÖZSÉG

HELYTÖRTÉNETE.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA

BARACSI LAJOS

I.fejezet.

ORCI HELYTÖRTÉNETE

A taszári Lom us tükrében.

Levéltári anyagokból kigyűjtötte:

Horváth Imre
plébános.

Orcinak , mint helynévnek származása.

Somogy megye főurának, Koppánynak eltökélt szándéka volt az ifju kereszténység megdöntése. SOMOGYországból összegyűlt sámannokkal és pogány táltosaival Somogyváron keresztül Veszprém felé veszi útját, hogy végleg leszámoljon István királlyal.

Táborszálláson, a mai Dózsamezőn ütköztek meg. amint ismeretes a csata a kereszténység sorsát meghatározta, Koppány elesett.

Hivatalos feljegyzések szerint Szent István első fellobbanó haragjában a lázadó Koppány népét, egész Somogyot rabszolgává akarja tenni. Büntetésül a lázadásért. ki kell hangsúlyozni, újra mert valószínű, hogy a rabszolgák, akik nem magyarok voltak, idegen meghódított népek, akik részben itt voltak, részben magukkal hurcoltak a kalandozásokból.

A külföldi lovagok között, akik részt vettek Szent István oldalán a csatában ott voltak a részben idegen származásu, ^{XX} részben magyar főurak. Hont, ~~XXXX~~ Pázmán, Domokos esztergomi érsek és Orci lovag is.

/Erdélyi László: Árpádkor 84. old./

Az említett lovagok mérsékletére, s fellángolásuk után azonban Szent István megelégedett azzal, hogy az egész Somogyot az akkor épülő Pannonhalmának, Szent Márton hegyének veti alá. Évente tizedet kell fizetnie. Ha ma Pannonhalmát az ország kulturájának szimbólumaként emlegetik, tudnunk kell, hogy Orci is az egész Somogyi nép tizedei is hozzájárultak Pannonhalma nagyságához.

/Mihály ERNŐ: Szent István monostorai; Szent István emlékkönyv I.370./

Itt találkozunk először az Orczy névvel, amely egy család nevéből későbbiekben falunk, településünk neve lett.

Mielőtt azonban birtokukba vették volna, Orczy, Orczi? Arczi, Arczill, és Orczill helytörténetével kapcsolatosan időrendben meg kell említeni a ma már elpusztult.

Écse, Écsi.

települést, amelyet egyesek azonosítanak Orczival. Vagy leglábbis Orcihoz kell csatolnunk helytörténeti szempontból. Az 1200-as években ugyanis vagy Orcihoz, vagy Taszárhoz csatolják. Valahol a két falu között lehetett. Sőt majd látni fogjuk bronzkori településnek kellett lennie, hisz rengeteg adat vonatkozik erre a korra leletek nyomán.

Écse, Écsi a következő megjelöléssel fordul elő .

1./Eche.1272.1280.-ban Hazsi.Ékmt. VI.259.1429.Dl.12120

2./ Eche, Echy, Egyházaseche/Eghazaseche/1358:Dl.4730.

3./ Echy.1415: Dl.10307;1470.Körmendi lvt.Alm.II.Lad.1.n.24-1536:

A dólajstrom.37.1.1415-ben a Szerdahelyi családnak is voltak birtokai.Szerepel Écsi Molonn, s tán ez is ide tartozik.

A település egy időben a Nyulakszigeti? később a Boldogasszony szigeti, ma a Margitszigeti apácák tulajdonát is képezi.MÉ g később a fehérvári Szent Miklós éa a köznemeseké. 1536-ban sorolják Taszár és Orci közé.

/Csánki II. 601.old./

ÉCSI Malon! * malom.

Ppossessió Echimolon/ 1375. Meskó családi levéltár E chimolon 1385.Dl.7128. és 7129. A Szerdahelyieké volt Uo.602.old.

Az említett elpusztult helységgel kapcsolatosan a következőket kell megjegyeznünk, s a száraz adatokból kihámozni.

Feltétlenül ősi település a későbbiekben látjuk hirs leletei

A rról tanuskodnak, hogy itt a magyarság sőt szlávtság előtt is lakott település volt.

Egyházas ÉCSE arról tanuskodik, hogy itt templom is volt. A kor szokása szerint tekintve, hogy kevesebb volt a templom, a falu megjelölése elé odatették egyházas, azaz templomos. Így lett Taszár is egyházas Taszár.

Említettük, hogy a Szerdahelyi családnak is volt itt birtoka. A batéi helytörténet nagyon bővebb tárgyalja a Szerdahelyieket Ittcsak utalás történt a családra.

A Szerdahelyi család a Győr nemzetségből származott a XV.században három főágra szakadt a család. Baté, Bat faluban és környékén Szentbalázson és Bőszénfán, Göllében is vannak birtokai.

Tumurkon azaz Tömörkény.

Ahogy ma, évszázadokkal ezelőtt is Tömörke mindig Orcihoz csatoltatott. Legkülömbözőbb módon írják, de mindig Orcihoz soroltatott. Első adataink 1229-ből vannak. A fehérvári káptalannak prépostságnak A szlárqOszlaron vannak birtokai, továbbá Tömörkény

Bárd helységben voltak jószágai. Taszár 1358-ban az örkananoké

1447-ben Kisberény is.

/Csáki /II.672./

Tumurken 1229. Árpádházi uj okmtr.IV.469.

Tomoken 1384 Dl. 7112. 1428.Dl.35951.

Themerken 1438.Kismartoni lev. 35.B.35.1443.Uo.35.B.41.

/Csánki II;651./

Az Orczi család.

Az Orczi család nevével s magával a helységgel, hogy Orczinak nevezik 1428-ban találkozunk először. Arczi, Arczill, vagy Orczill megjelöléssel. Országszerte e néven ismeretes a család, neves közéleti személyeket adott.

Orzy/ 1404 Dl.9113.1458. Körmendi leléltár Himfyana 508.

Orchi 1536.évi adólajstrom 37.oldal.

Kaposvártól nem messze ÉK-re találjuk, jegyzi meg a levéltári adat szerkesztője./Csánki 633./

Ambrus orci pap bonyodalmai. 1482.III.12-én.

Ambrus nevű orczy pap szerepel a somogyi formulás könyvben.

A Gyulafehérvári püspöki levéltárban felfedezte és lemásolta Dr.Bónis György. Amásolat 11.oldalán található a következő bejegyzés.

Egy hiteshely előtt Tamás Pálos remete a Toldi Szűz Máriáról nevezett kolostor összes remetéi nevében tiltakozott és bejelentette hogy közöttük és Ambrus Orczy plébános, meg társai között egy malom tárgyában, melyet Tamás remete hagyott végrendeletileg az Orczy Mindenszentek egyháznak, egy egyezés jött létre, melyet sub cartis obligationibus- bizonyos kötelezettségvállalások révén Szent Gergely előtti napon /Márc.11/ a hites hely előtt kellett volna megjeleníteni és bevallani. A szerzetes társai nevében meg is jelent s egész nap várt a hites hely előtt, de Ambrus plébános és társai nemjöttek el, s így az oklevél sem volt kiállítható s a mulasztók a megállapított büntetést vonták magukra. Erről a hiteles hely nyílt oklevelet állított ki.

Dr.Bónis György : A somogyvári Formuláskönyv.p.11.

Ferenczi család Orcziban.

/Csánki II.673-ban értesít arról, hogy 1465-ben Dl.16239.

Ferenczi nevű családnak van birtoka Orcziban.

A z Orczi család és Orci.

Előző oldalon említettük, hogy az Orczi család nevével és a

községgel 1428-ban találkozunk először. Magyar levéltárban, tán így a helyes. Mert először egy pápai /Vatikán Róma/ tizedjegyzékben az 1332-1337-évi adóösszeírásoknál szerepel. Római Katolikus temploma van. Itt még utalás van a római katolikus templomra a későbbi időkben is, mikor a mi levéltáraink elpusztulva halgatnak. Így 1737, 1856.

Orczy/nemes és báró család/ Somogy megye törzsökös családja, mely a XVIII. századig Arczi, Arczill, Orczill; Orczi, Orczy néven fordul elő. Magyar levéltárakban első nyomát tehát 1428-ban találjuk. 1591-ben a család már a Vas megyei Söptén szerepel, Orcziból származtak Heves megyébe, Gyöngyöshalászra István fia János, fia Zsigmond, fia SÁNDOR és 1744-ben Vas megye bizonyítvánnyal ki is hirdette nemességét. Fia Sándor volt, kinek leányait 2 Okolicsányi testvér vette feleségül. - Az Okolicsányiak ma is élő család. - A bárói ágat István fia, János fia, György fia, István, Tehát a fenti Sándornak másodunokatestvére alapította. Ezen István Telekessy egri püspök jószágigazgatója Heves megye országgyűlési képviselője. 1707-ben. 1710-16-ig Somogy megye alispánja, majd jászkun kapitány, a királyi tábla érseki bírója, országbíró volt. Felesége Petrovay Zsuzsanna révén osztályosa lett a Nyáry család javainak. 1731-ben birtokába jutott a terpesi predium is, melyet nagybessenyoői Besseney Mihály a Turcsányi családnak zálogba adott. 1736 VII. 15-én Lőrinc és Anna nevű gyermekeivel együtt bárói rangot nyert Lőrinc nevű tábornok fia szerepe az 1764. évi főnemesi összeírásban. A család történetét megírta Petrovai György a Turul 1887. évi 20 és 60. lapjain. Ismeretlen szerző műve Heves megye nemesi családjairól. Pagina 214-215. Lejegyezte Mózner László; /

A család nevezetes tagjai:

1./ Orczy Lőrinc báró, költő 1718-89-ig. Vitéz katona, lovasgenerális. Főispán, konzervatív gondolkodású, franciásműveltségű főúr volt Horatius Bölcselete olvad össze írásaiban. A párosrimű Aloxadrin ő tette divatossá. Verseut nagyrészt a piarista Révai Miklós adta ki.

P;P;Kat.Dex.II.450.pag.

2./ Orczy István báró. Hódmezővásárhely és Mezőtur jobbágynak lázadását leverő főúr. A császári katonasággal verte le azt a jobbágymozgalmat mely onnan indult el, hogy a bőség éveiben felszórólt adókat a nyomoruságos esztendőben sem mérsékeltek.

Külön kell megemlékezni az Orczy család könyvtáráról. Az öreg

generális Lőrinc gyűjtötte össze. A Héderváryak könyvtárából tevődött össze 15.000 kötet, a 6.000 kötet francia felvilágosulás korabeli mű.

/Héman-SZEKFÜ VII.342.H.r.Z

Lőrincsel kissé többet kell foglalkozni, tán ő a legkiemelkedőbb tagja a családnak. A barokk tekintélyuralom delelőjén vagyunk. 1760-ban a magyar szépeket = a magyar nőket, hogy aranyaikon francia mesterek műveit, francia divatcikket hordjanak. modorukban a könnyű francia társalgást utánozzák. Vegyő bé Franciáknak vig társalkodását, táncolj, játszáj, sétálj, üzd világgá hivságát.

A Magyar urnótól azt is megköveteli, hogy a "Szurkos" majorosnékat kikérdezze, hány lud, pulyka, tyuk hizik, vagy kotlik, a szakácsok munkájára, kender lenszövésre és fonásra, dézsák fazekak rendjére felügyeljen. A rovást és listát maga ügyelje felül. Ünnepnep a cselédöket magaköré gyűjtve nekik Szent Pál irásait olvassa fel. I.m.342 old.

Előkelő főúr volt, a felvilágosultság szelleme hatotta át értelmét de szive és lelke sohsem volt humanitárius tartalmát megvalósítani. A jobbágyság felszabadítását, a nemzeti jogoköl való lemondást soha nem vallotta, s mindig ragaszkodott a jobbágy és nemes viszonynak konzervatív, pátriárkális felfogásához. /I.m.379./

Még egy érdekes feljegyzés van az Orczy családról, melyre később Bővebben visszatérünk. Rendi ionalizmus, külső barokk formák éltetik még a költöket is. ... Ázsiai verenadrág fénylik rajta, mutatja hogy ő is magyar fajta... Mondja a kor költöje rölük. külső színlelésből a német urak is névnapokon, születésnapokon magyaros öltözetben jelennek meg. Az Orczy bárók jobbágyainak is cigányzene mellett kell felvonulni. Mária TÉrézia kerti ünnepélyein egy alkalommal 200 vad szarvasmarkát mutatnak be és bemutatják az Oczy ménest is, melyből a királynő által megjelölt állatokat csodás ügyességgel fogják ki a lovasok.

A ménesre fogunk még kitérni, és pedig olyan szempontból, hogy az olyan nagy hirre emelkedett orci ménnek gyökere van ociban az Orczy család révén. /UO;17 old./

Orci és környéke a kusztódiátusi javak idején.

Orci névadója tehát az Orczy család. Természetszerűleg nem az egész határra kiterjedő volt az Orczy család. orci környékével évszázadokon át a fehérvárikusztódiátusi javakként van nyilvántartva. A megértés kedvéért vázoljuk a kusztódiátusi javak célját. eredetét és haszonélvezőiket.

Elővételezésben el kell mondani, hogy Somogyország főura Koppány,

mikor fellázadt népével és VESZPRÉMNél Szent Istvánnal megütközött. A kereszténység javára dönt el a harc./ Koppányt Veszprémben a mai Kittenberg Kálmán vadaspark helyén fejezték le. A helyet azóta Fejes völgynek nevezik./ Szent István a lázadás büntetéséért egész Somogyot rabszolgává akarta tenni. Itt szerepelt az Orczy Hont, Pázmán lovagok mérséklő magatartása. S így lett Somogy a tizedek fizetője Pannonhalmának. A kolostor felépülésével azonban nem szűnt meg a királyi fenhatóság, s akkor a Somogyi, részben Baranyai és Tolnai részek kb. 50.000 kat holdjából megalakult az un. kusztódiátusi birtokrendszer. Szent István ezt a birtokrendszert a fehérvári örkananoknak adományozta javadalomként, azért, hogy a fehérvári székeséptalant, a templomot a királyi család sirjait gondozzák. És évente engesztelő szentmisét mutassanak be a holtakért.

Először papok, később civilek is kezelték ezt a birtokot és elnyerték ezt a tisztséget. Immár egy évezredde sűrűsödött századok alatt hiányos és gyér, sokszor egymásnak ellentmondó és egymást kizáró adataink vannak. Legvalószínűbb és legjobb összeállítás eddig Dr. Szentiványi Bélának sikerült aki piarista intéző volt. Ő állította össze a Kusztódiátus gazdaságtörténetét. Ez azért fontos mert ebből alakult ki a Kegyes Tanítórend birtokrendszere. Mely ismét Orci multját és jelenét magyarázza és fémjelezi.

- 1./ Első kusztosa állítólag Merkurkusz volt, később Berettyói apát. Sokan nem fogadják el személyét hitelesnek, első melyről biztossan tudunk.
- 1.a; / Fulbert örkananok.
- 2./ Mike 1228-1233.
- 3./ Kiss Márton 1237.
- 4./ János. Neve 1238-ban szerepel.
- 5./ Gál 1243-1244.
- 6./ Ákos, később a királynő kancellárja, budai prépost.
- 7./ Mátyás közvetlen utódja Ákosnak.
- 8./ Felicián 21 évig viseli a tisztséget 1258-1279.
- 9./ Mike 1287.
- 10./ Bicskei Gergely mester. Esztergomi érsek később.
- 11./ ~~XIII~~ Andronikosz, később veszprémi püspök.
- 12./ GÁL, a királynő káplánja.
- 13./ Vince 1305.
- 14./ Kolin 1309.
- 15./ János 1313-1347-ig viseli a méltóságot. A király kegyelt embere. de a dicsőség a fejébe szállt és titokban feltöret

Károly király sirját és az ott talált ékszereket elrabolja. Nagy Lajos halálbüntetéstől megóvja, de kegyvesztett lett s a krónikás szerint kenyéren és vizen tengette életét.

- 16./ Demeter kustos 1313.
- 17./ Márk kananok.
- 18./ Márton örkananok.
- 19./ Czudar János 1374-ig.
- 20./ Márton nevü örkananok követi.
- 21./ István 1390.
- 22./ Egyedfia Péter.
- 23./ Miklós
- 24./ Henrik 1411-ben
- 25./ Dávid.
- 26./ Dénes 1437.
- 27./ András 1438.
- 28./ Márk 1453.
- 29./ Sály Péter első civil, Hunyady János kancellárja. Mátyás szolgálatában is megmarad, titkos belső embere a királynak.
- 30./ Mersendi MÓré János
- 31./ Resmand Vid. Nem magyar származás, Ulásló megfosztja a javadalmától.
- 32./ Kisvárdy Várday Ferenc 1510.
- 33./ Keserü Mihály
- 34./ Gerendi Miklós 1524. Idejére esik a mohácsi vész.
- 35./ Oláh Miklós 1527. Elesik Fehérvár, Buda Ebben az időben a falu és környéke enyingi Török Bálint birtokaként is van említve.
- 36./ Estergomi Ferenc.
- 37./ Drankovic Mátyás
- 38./ Mathysi György.
- 39./ Jankovics András 1612-1629.
- 40./ Kaposy János 1638.
- 41./ Corup Ferenc 1664-ig
- 42./ Matusek András Skopiai püspök 1668-ban felszabadul Buda, Fehérvár a török Mohácsnál vereséget szenved, 88-ban felszabadul Kaposvár a környező falvakkal.
- 43./ Nádasdy László gróf 1725-ig. 1710-től. Ez már határos a taszári plébánia megalakulásával. A kor plébánosa Nádasdy László helyett fogarásföldi Nádasdy Tamást említi. Ezen ájtatos férfiú a török által elpusztított Fonót a régi helyet elhagyva új helyén építtette fel. Fonót tiszta katonai likus lakossággal telepíté be.

/ Taszár história Domus.ERedetije Göllén./

1725-ben hal meg Nádasdy és utóda Vincenti a nép által közönségesen csak olasznak nevezett kegyur jött. Alkotó, humanus, jobbagyokat szerető lélek volt. Homokot Ő teremti ujja 1738-ban Ő építi fel a taszári templomot és plébániát. Ez azért határkő Orci életében, mert ettől az időtől kezdve az anyakönyvek és főbb események már Taszáron is megtalálhatók.

Nádasdy után szinte ököljog uralkodik a környéken. VINcenti szérény ember lévén, a jobbagyok megszerették, a törökülés után mindent elkövettek, hogy az élet meginduljon. Akkor Noboczki, vagy Boboczki királyi ügyvéd észrevevén a javakból az előbbinél tetemesen gazdagabb jövedelmet 1744-ben Vincenti kezéről elütötte.

De fondorlatosságát nem nagy áldás követte, miután egy gazdag fehérvári mézszáros özvegyét magához vette, aki hozzá hasonló zsugori nő volt, s mindent ami egyházat, iskolát, paplakot illetett megtagadott, s mindent ami Isten dicsőségét illette volna csak felsőbb hatalom intézkedésére mivelte volna. 1757-ben egy fényűző vacsora után vig kártyázások közepette, éjjel, senkitől észre nem véve hirtelen haláltól meglepetten örökös nélkül mult ki. Minden vagyona a kir. ügyálltal elfoglaltatott.

Még ugyanezen évben Dalberg custasnak előra adományígéret következtében Baboczkinak mostohafia Hymér Ignác lón haszonbérelő utód. Ki mindeneiket megvető, kérelmüket maga elől eltiltó jobbagyokat szokatlan adóztatásokkal serkelő, panaszosokat kinem halgató, kegyetlen személyzete által elég tanusitá, hogy édesanyja messzesége, a folytonos ölés és vérontás mely könnyen szivdurvulásra, s embertársai iránti könyörtelenségre vezetett, 13 évek alatt még e javak haszonbérelője vala, jog és jogellenes uton módon úgy mint az egész jószágnak iszonyu kárára 200000 forintokat összegyűjtött, de tömérdek kihágásai és törvény elleni tettei végre fesőbb helyre felterjesztetvén a Budai Felső Tanács által 100.000 forintnyi károk megtérítésében elmarasztaltatott. Becsülete és pénze vesztetten 1771-ben s jószágból kiköltözött.

H₁rhedt személyét, kegyetlen tetteit rögzítette a plébános. De kerek kétszáz év sem tudta feledtetni az öregekkel sem.

Horváth Józsefné, a Patczai család öregei elmondják, szabályosan félreértést nem ismerve, hogy valami D₁lberg főur alatt milyen kihágások voltak. Raziák, kisajátítások, a bevetett földek learatása, termésenek elhurcolása. Ezentul hol megjelent pribékjeivel, az asszonyok, nők önmaguk becsületének védelmében a temetőbe, kemencébe, padlásra és mezőre bujtak el.

Bizonyosra nem mondható, de tán megkockáztatható az az állítás, hogy a somogymegyei jobbágyok panaszos levelét a hadseregellátás terhei elleni méltatlankodását, melyet Orciban kelteztek, tán éppen a taszári plébános fogalmazta.

szivhezszóló, jogban járta stilusa, illemtana feltétlen tanult emberre utal. A panaszos levél így hangzik:

Tekéntetes Nemes Vármegye!

Éfdemeink felett jó Uraink s Pátrónusaink.

Isten Szent Felsége miképpen Szent Karácsonyi Innepnapokat, úgy a következő ujj esztendői napokat Nagyságotoknak, s Kegyelmeteknek elérni és elis mulatni = tölteni minden részeiben engedgye meg és abban lelki és testi uj áldással koronázza, szivessen kívánjuk. Emelett ;Lstván Nagyságtok, kegyelmetek kurentália kegyelmes levelét, melyben szorgalmatosan parancsoltatott, hogy minden Helyiségbeliek minemü és micsodás panaszai lehetnének. E_Z mosta folyó Nemes Vármegye Gyűlése alkalmatosságágával megjelentetné és bé mondaná. Mályhez képest mi szegény ORTZCI helységben megtelepedett jövevény emberek = szabadköltözködésü jobbágyok siralmassan szemlélhetyük Nagyságtoknak és Kegyelmeteknek ez alázatos Instanciánkban hogy mint Fertziobáli Impositánk =terhünk 40 florénos, holott Conscripttiosösszeírás, adókivetés szerént korántis bennünket szegény jövevényeket nem illetve, úgy két quertélyos katonáknak tartása holott alig vagyunk tiz vagyis tizenketten szegény nyomorult gazdák, akiknek szájukban betevő falat is alig vagyon.

Mivel Nemzetes Kálmán Mihály ur, első kegyelme, mint árendás földes urunk a tavalyi esztendőben szántott földeinket erőszakosan tőlünk elvette és bevettette, amely miatt majd éhenhalva kellett maradnunk. Instállunk ezért Nagyságtok és Kegyelmetek Atyai lábaihoz leboruló alázatossággal méltóztassanak könyörülő szivek szerint mind portzióbéli ~~XXXXXXXXXX~~ quantumunkat, s mind katonák arántterhes igáinkat letaxálni, könnyebbiteni, hogy továbbis Nemes Vármegyének, NAGyságtok, Kegyelmetek védelmező szárnyi maradhassunk. Mely kegyelmes uri Grátiátokért.

Isten és Szent Felsége Nemzetes Vármrgyét Nagyságtokat és Kegyelmeteket minden jókkal az égből áldja meg. Maradunk Tekéntetes Vármegye. Nagyságtoknak és Kegyelmeteknek éjjeli és nappali és engedelmes kész szolgálai.

O_rtzi helységben nyomorgó szegény lakosok.

Cimzés: A Tekintetes Nemes Vármegyéhez Nagyságtokhoz Kegyelmetekhez alázatos istanciája a belőli irt lakosok.

/Kávássy Sándor .. Emlékönyv.1962 év.75-76.old.

A jelzett panaszos levelet említett K.S. a Kaposvári Mezőgazdasági Technikum emlékönyvében közölte./P. Kaizer Nándor./

A török dulás pusztításai.

A török 150 éves berendezkedéseivel az ország szinte minden anyagi és erkölcsi, művészi értéke elpusztul. Levéltárainkat felégetik, a templomokat raktárnak, istállóknak használják. Adataink éppen ezért csak a törökdulás után, a felszabadulás, Buda és az ország felszabadítása utáni időkről vannak. Rövid helyzetképet adunk a környékről.

Taszárnak rengeteg adata van a törökdulás idejéből is. Tekintve, hogy a nagy felvonulási utszakasz mellett van. Vámos Taszárnak hívják a török defterek.. adólajstromok, mert Kaposvár, Szentbalázs, Taszár és Orci közt a mai 42-es őrháznál van a cölöphid. Egyetán átkelőhely a Kapos mocsaras részein. Itt hidvámot szednek. A janicsároknak vannak laktanyáik.

A török közigazgatás a mai megyei, járási beosztáshoz hasonlíthat. Orci a dombói = dombóvári járáshoz és a szerdahelyi Nahic-hez = megyéhez kerülethez tartozott.

A roppant adóterhek szemléltetésére lássunk pár adóztatási jogcímet.

Mátkaadó, ha valaki nősült, házasodott a töröknek adót kellett fizetnie. Vétkességért járó egyenleg, mezei károkért fizetett adó, juhadó, sertésadó, szénaadó, baromfitartásért, halászatért kirótt adók. Malom adó, fejadó. Tehát nemcsak házanként, hanem a benne lakók feje koponyája után is adóztatás volt. Boradó, hidvám, révvám, vásári adók. Robotok, sokszor 10-15 kilométerre hajtották el őket robotba. de előfordult, hogy a török Kanizsára, Pestre hajtatta állatait. Ha már kifogytak az adóztatási jogcímeiből, portyázásra mentek, s az elfogott férfiakat, nőket csak hatalmas váltságdíj fejében adták ki.

Összeterelték a környék lakosságát, szabadon választhattak rabszolgákat. Gyerekeket a szülőktől elválasztva janicsároknak képezték ki őket. Hóman-Szegfü szerint hiresek voltak a magyar ács, famegmunkáló mesterek, kovácsaink s külön magyar kolóniák létesültek a Konstantinápolyi részeken, ahol az asszonyok, gyermekek a török marháit őrizték.

hiresek voltak az asszonyok a kenyérsütésről.

Amennyire híres volt a török megszállás annyira bőven járták a török a környéket, hogy a péci jezsuiták 1600-as években konkrétan 1664-ben Homokon missziót tartanak. Batéba ladikon is átjönnek, kereskedőnek álcázva magukat, de Taszárra és környékére már nem

tudnak átjönni, így erről a korról nem tudunk Orciról adatokat, viszont Taszárról, Batérről, Homokról bőven vannak adataink. Legközelebbi adatunk a török kiűzése utáni időből van. Ebben az időben a megye nagy kiterjedéséhez képest szertelenül csekély a lakosság. Az elvadult mocsarak, elnéptelenedett falvak hirdetik a török janicsárok nyomát. 1720-ban a Zarany és Orci pustrákon szennai jobbágyok, szabadköltözőkésű jobbágyok 44 köblön földet birnak. Tehát a régi nagy falu, plébánossal, és templommal már csak pusztaként említik.

/Magyar népesség a Pragm. Sanctió korában pag. 362-65./

1726-ban Keszthelyi Mihály urnak Javai vannak Orciban.

/ÁLL. levt. Kaposvár. Protocollum 4. 1724-31. 473. pag./

1735-ben is pusztának nevezik. 1780-ban ~~KARIX~~ nevezik újra először falunak

Az elárvult Orci pusztát a Nagykunságból és Zala megyéből települt be. Őslakossága csak hirmondóként maradt. A taszári plébánia helytörténetében ebből az időből különösen Padányi Biró Mártonnak látogatásaiból már egész bő anyag áll rendelkezésre a falu gazdasági és vallási életéből.

1715-ben Orciban 12 család lakik. a panaszps levélben szereplő 12 család, bizonyosan tehát 1715-ben írta levelét

Orci község, Taszár szomszédságában 1748-ban.

Ez a falu örökös birtoka Orczy István grófnak, illetve bárónak. A falut néhány évvel ezelőtt népesítették be per Advenes Őrsége-enses... Őrségből származó evangélikus vallású emberekkel. Természetesen a ráánkmaradt adat mind latinul íródott, annak magyar fordítását adom. 1746 januárjában történt meg ez az alapítólevél egyezménylevelével aláírása, melyszerint Orci laki egy harangot egy oratóriumot kis kápolnát, és egy Levitát, lelkészt tarthatnak fenn, kötelezi magát a báró, hogy őket jogaikban senki nem hábor-gathatja. kizárták azt a jogot, hogy a Taszári egyházközséghez tartozzanak. Nem akarván megismerni a katolikus lelkészt, plébános. A kánoni látogatás alkalmával a status animarum, a lélek szerinti összeírást azonban mégis megengedték, s ez maradt lajstrom képpen ráánk 1746 október 18-ról keltezeve.

a bíró ebben az évben Balasa János az esküdtek Bita Mihály, Varga János Az evangélikusoknak papja ebben az évben Kajtor György. Mindenben hozzájárultak az összeíráshoz, melyhez a taszári plébánosnak joga volt, de a kápolnához nem engedték oda.

A kápolna fából készült és egy kicsi kis harangjuk van. A kápolna náddal fedett, nem toronnyal, hanem csak haranglábbal.

a lelkészen, levitán tul van még egy Pápai István nevű férfiú

Aszalóból, akit maga mellett tart és prédikál. Nekik fizetik a község lakói a lelkük gondozása után a megfelelő taxát. A falu végén látható egy alapjaig rombolt katolikus templom. A falu népe tiszta magyar.

Személy és név, vallás szerint 56 személyt sorol fel.

Sorszámozva 17 családi ház van nyilvántartva. 56 lélekszám van Orciban. Ebből 8 gyermek, egy özvegy férfi, 1 özvegy asszony, Református 48, evangélikus 4. Katolikus ebben az időben nincs. azaz a későbbiekben látjuk, hogy gyér számban vannak.

Az előnevek -vezetécknevek a következők:

Baksa, Bitó, Balla, Batha, Bernáczi, Finta, Hollósi, Németh, László, Boka, Nagy, Orbán, Bona, Bertók, Csizsár, Siska? Nemes. Bitá, Kemény, Horváth, Páti, Varga, Czuzi, Babos, Guba, Jenek, Zsoldos, Bojtor, Tatai, Tirják, Pap, Erdéli.

/Visitatio Canonica Pistrictus Kaposváriensis no 1748. Veszprémi püspöki levéltár 48-7.pag.162-64. Másolta Mózner L. 1970./

Tömörke 1748 .

A Tömörkei birtok ugyancsak báró Orczy István tulajdona. Árendába adta ki Kálmán Mihálynak/ä itt megszakitva az eredeti leléltári adat folytatását látok, hogy a panaszos levél immáron végképp megoldódott. Mert a panaszos levélben szereplő Kálmán Mikály azonos az itt szereplő Kemény Mihállyal.-/ Folytatva a levéltári anyag fordítását Ez a Kemény Mihály kálamista azaz református férfi bérlő semmiképpen nem akarta alávetni magát a kánoni látogatáskor az összeírásnak. A tászári plébános kérését megtagadta. Megígérte, hogy katolikus cselédeit alattvalóit a katolikus hit gyakorlásától nem tartja vissza és nem akadályozza. ITT semmi nyom nincs, hogy valaha is templom lett volna. Az erdő szélén temetik el megholtjaikat. Tömörkén összegezve a kimutatást 21 katolikus felnőtt, 1 özvegy és 4 serdületlen gyermek van 1 evangélikussal és 4 reformátussal

Előforduló vezetécknevek: kálmány, vagy Kálmán Mihály.ref.bérlő. Mészáros, Kocsis, Ráksy, Elek, Szilágyi, Csuha, Major, Kereszturi, Szabó, Csondor, Morvay, Morva, Diós, Varga, Nagy?, Komáromi, Mártony, Csoma, Vajda? Csobor.

/Ez az adat 1724-ből származik Ism.mü. Veszprémi püspöki levéltár A8-7 164-5. Mielőtt egy összefüggő képben vallási vonatkozású dolgokhoz áttérnők a ~~KALMÁN~~ szórványos adatokat közöljük le./

Somogymegyei parasztmozgalmak.

Egyik központja a Niczky grófok birtokát képező Berki volt. 700 paraszt gyült össze, s kijelentette, hogy nem fog robotolni s amikor báró Navicza királyi biztos katonáival megjelent, fel-támadt Zimány, Berki, Vámos, Orci és Toponár

/Szántó Imre a parasztság kisajátítása és mozgalmái a dunántúli Fecstetics birtokon 1711-1850.között p.80./

Biró Márton püspök vizitációi alkalmával a következőket jrgyzi be; A protestánsok a községi tisztségekből kizárják a katolikuso-
kat, sőt meg sem tűrik maguk között őket.1750-ben Csepel,Lad,
Orci községek területénkü.különböző erőszakosságot követnek el a
protestánsok.Emmiatt a Helytartótanács elveszi vallásgyakorlásukat
/Veszprém pp.levéltár.Prot.Epp.Veszp.T.VI.150-151.pog.505.ø
Általában csufolás, kissebbités a katolikusok osztályrésze.
Házhelyeikből és szántóföldjeikből is kiforgatták őket;

/Phem József B.Márton vit.i.pog.223./

1770-ben átmeneti időre szünetel Orciban a tanítói állás betöl-
tése.Az ujjonnan jött telepesek mind református vallásuak.

/Á⁺ami levéltár Kaposvár Ö.116./

A leirtakból úgy tűnik, hogy Orci katolikus lakossáival a török-
dulás alatt teljesen elpusztult.Vagy a katolikusok Tömörkén
huzódtak meg, s az új kálvinistáknak nrve alatt népesítették be
a falut.

Néha szükségszerűen isétlésbe kellbocsátkozni, hisz a hivatalos
lejegyzéseket, melyek sokszor egy és ugyanazon eseményről más-
máslevéltárban fordulnak elő, összegezem és a kis kutyanyelvekről
írom össze.

/Metalos intor Orci, Rác-Egres? Kenderes-U^Jfalu,Zimány, Taszár
1792./

A benne előforduló dülőnevek: Rakás jegenyefa; ~~AKK~~ réteken a
Taszáriak által kiszedett, Kalán malom, Lépa-vada fa folása,
^NAgyKátyul az orszíakálltal kiszedve a fáktól, Metélt almafa,
Méllykut.

/ Kaposvári áll.levéltár fasciculus 10 Nő 83./

Dülőnevek Orci 1864.

Somogy megye központi járásához tartozik e néven ismeretes.
Nevét az Orczy családtól kapta, akinek jelenleg is tulajdona.
1735-ben még pusztának tekintik. 1780-ban említették elsőnek
községnek. Kunságból és Zala megyéből népesült újra.

Mezők helynevei: Alsó és Felső Lépavada, Hosszuréti, Bitizvölgy.

Nyáras, Cserallai, Pusztai? Alsómező, Berekallai, Taszáriuti, Nagyföld
DÜLLŐK: Taszáriuti, belső és külső, Cserredülő, Taszárierdőredülő,
Dábói IáV.

LEGELŐK: Kulai hegyoldal, Peres, Ökörlegelő és a Tócsai .

RÉTEK: Alsó és felső berek, Hosszurét, Malomgát, árkok, Jókuti-
forrás, Mezőségiróna, , Alsólépvada, Bibitzvölgye, Felső és alsó-
szürüskerti, Tömörkrpusztai, Határárok, Malomgát, A legelők oldala
éseggyenes a kaszálók mély fekvésűek. Határos Toponár, Zimány,
Rácegres pusztával. Kelt Orcziban 1864. április 18-án. Kováthy
jegyző.

/Forrás Pesthy Frigyes M.O. helynevei XXXVI. k. p. 118. kézirat a
N.N.O. Széchenyi könyvtárban./

1891-ből van egy másik feljegyzés Strudinka Zsigmondtól 1891-ből.
O.K.KAT; telek.k./Belsőség, ALSóberek, Berekalja, Nyugati kenderföld
földek, Keleti kenderföldek, Szerüskert, Taszári utra dülő, Temetői
dülő, cseraljai dülő.

Legelők: Cseraljai I; II. III. IV. V. VI. legelő, Zimányra dülő, Cser
erdő, Zimányi utra dülő, Tömörkei, Felsőberki.

A Szigeti könyvben szerepel 1770-ben az iskolamesterek között
Akiket akkor Ludimegiszternek, játékmesternek neveztek Vaczi
József róm.kat. tanító. Forrás megjelölése nélkül.

A törökdulás utáni Orci képe.

A ~~KÖRÖKXXV~~ törökök által okozott csapásokat nehezítette a
kivonulás utáni felekezeti villongások. Részrehajlás végett nem
irunk le dolgokat. Nem illik és nem kell összegyűjteni a ránk-
maradt adatokat. Azért írom ki sokszor az olvasás folyamatosságát
gátló körülményként a forrásmunkákat, hogy vád ne érhessen. A
felekezeti villongások akkor a kor jellemzői voltak, ma már
száraz történelmi adatok, de hozzájárultak a jelen kialakulásához
Szükséges a kor megértéséhez.

A törökdulás után Somogy megye kezd benépesülni. Veszprém is ~~KAKA~~
visszakapja ősi jogait. Megkezdődik a katolikus restauráció. Biró
Márton személyében erélyes püspököt kap. Somogyban 44 templomot
vesz vissza az új vallás híveitől. 1747-ben 44, hely, többek kö-
zött Orci lakói is panasszal fordulnak a Helytartó Tanáshoz, hogy
Ősidőktől fogva, vallásgyakorlatuk volt, de abban a katolikusok
zavarják őket. Vármegyei vizsgálat indul, hogy jogaikat megállapí-
sák. 35 helységben többek közt Orciban is megállapítják, hogy a k
kérvés nem jogos, ősinék egyáltalán nem mondható, új keletű a mai
település. "Hol jogaikat igazolni tudják, ott megkapták a temp-
lomot. De Orci református és evangélikus hívei ezt igazolni nem

S az említett földesur visszaélései miatt a vallásgyakorlattól megfosztják őket. Így Orciban Biró Márton által visszafoglalt templomok közt találjuk az Orci templomot is. Visszafoglalt templomról van szó, ezért az említett fa templom nád tetővel eredetileg a katolikusok tulajdona volt.

/Podányi Biró Márton élete 462 old./

/A 463. oldalon az Orci református imaház megszüntetett szükség-kápolna szerepel. Ezt megerősíti a stan ts.-archiv. Ungarn Spec. Fasc. 274 is./

Az Orci templom és egyházközség.

Naponta kerülnek elő adatok szorgos munka révén, úgyhogy a hiányzó adatokat a következőkben tudjuk pótolni. Sajnálatosan a református és evangélikus egyházaknál csak az elmúlt évek folyamán vált kötelezővé a helység adatainak rögzítése. Pedig úgy alakulhat ki reális kép ha a másik felet is meghalgtjuk.

Az ősi Mindenszentek templomáról már hallottunk. Ami annyit jelentene, hogy a bucsu napja Orciban Nov. 1-én Mindenszentek napján volt. Hallotunk Ambrus pap bonyodalmairól. A kis fa kápolnáról amelyet eredetileg a katolikusok építtettek, s a kihalt falu helyén újéletet teremtő jövevények foglaltak el.

Nagyon sokáig tulsulyban vannak az említett felekezetek. 1847-ben épül fel az Orci templom.

Az egyháztörténetben a következő olvasható.

Az orczi fiókkápolna B. Orgzy család által szinte nemtudni mikor építtetett, s ugyanazon család által krllőképpen felszenteltetett 1847-ben Festetics Ágoston mint haszonbérelő által, miután a toronykeresztjét avillám lesujtá, csinosan helyreállított, s minden szükségét nagylelkűen fedezte.

A Tászári kereszteltek anyakönyvében először 1748 január 16-án szerepel először Orciból keresztelt személy. A bejegyzés így hangzik. Január 16-án kereszteltem meg Katalint, Katolikus szülőktől származót az atya Vida Ferenc, az anya Szücs Éva, A keresztülők Kereszturi János és Horváth Katalin. Keresztelő pap Szelle Márton. Ezután rendszeresen szerepelnek a temetések, esketések, születések és fontosabb események Orciból.

Érdekességből jegyezhetjük meg a lapszéli jegyzetet. " Kedves jóindulatból, melyből vagyunk Urunknak 1754. esztendejében december 29-én az esti nyolcadik órában vala a környéken egy izben nagy menydörgés és villámlás. A"nó 1755 die ibidem. ..tehát ugyanakkor a hónapnak 24 napján karácsony vigiliáján vele nagy iszonyu, irtóztató villámlás csattogás, dörgés, nagy jégeső az is olyan nagy, mint egy tsibetojás.

Uganezen évben nagy jegek estek és az szőlőben és hajdinában nagy károkat okozván.

1760-ban Február 2-án virágoznak a rózsák. 1753-ban egy másik adat közlése szerint nagy vihar vonult át a falvakon.

A Háztörténet bejegyzéseit figyelve minden főkközszégről van bőven beszámolás, de Orciról halgatnak. Legközelebb 1917-ből van feljegyzés, amikor az Orci templom harangját 103 kilogramos súlyban háborus célra elszállítják.

1537-ben Tömörkén 3 ház szerepel a török defterekben. 1701-1703-ban pusztaként említik, s apátsági birtok; és városai Somogyban 124. o. Az Orci templom nem lehet tudni mikor épült. 1847-ben épült a mai. Valószínű 1745-46, legkésőbb ~~1747~~ 1747. végén 1746 elején üzték számon a református lelkészt. A templomukat 1795-ben romboltatta le a vármegye.

/Nagy Lajos emlékkönyv Somogy m. monogr. 55? vagy 551. old./

Az Orci reformátusokat pár évig a tászári plébános patronálta és pásztorálta. /Temette, eskette, keresztelte./ lásd az anyakönyveket

/Veszprém káptalani levéltár Capula A. Nagyatád, Orci 1738./

Orci mint régészeti lelőhely.

Orcinál szántás közben 1883-ban durvamegmunkálású egyiptomi bronz szobrocskát találtak, mely ülő majmot ábrázol, fején félholddal és azon naokoronggal. A talpán lévő nyujtvány mutatja, hogy a kis szobor valamikor egy tárgyra volt rögzíthető.

/Arch. Ért. Új folyam X. 1890. 446./

Orciban ásatások is voltak. Római pénzek kerültek elő. Nagy Kaligula vagy Tibárius idejéből. Krisztus után I. századból, a 20-60-as évek közül. Forin nagyságú pénzek. Egyik oldalán S.C. = Senató Consultó. A pénz másik oldalán császári fej. Tehát abból az időből mielőtt a Rómaiak Pannóniát elfoglalták. Ugyanakkor Fortis tégelyt és urnatöredékeket is találtak.

egy kis papírtöredéken őrzött megjegyzés: Orci bronzkori lelőhely. A simontornyaival azonos kivitelezésű sarló, fokosvésé, lándzsa, fegyver, ékszertöredék. Van köztük vaskori fibula is.

Az Orcival határos Lepavada dülőben Bizderi templomátya földjén öreg emberek gyermekkorukban, még omló faltöredéket láttak. Ezután vették művelés alá a földrészt. Nevezett két kocsi rakomán flasztertéglat, négyzetes alakúak voltak, szállított el, s a saját házába épített be. Most is sok téglát törmelékét és meszet hoz fel az eke. /1930.-ban jegyezték fel./ Különösen Hegedüs földjén van a zöme. A víz néha apró réz és bronz pénzeket mos ki. Egyesek néphagyományból úgy tudják, hogy a törökök, mások szerint rácok laktak itt.

Zimány és Orci határában 3 db. bronzkarpercet találtak szántás

közben. A karperecek négyszögű bronzsodronyból vannak alakítva az egymással közel szembenálló végei hegyesek. Átmárójuk 95-111. mm. közt van. Felkar ékesítésére szolgálhatott súlyuk 28-30. gram /Arch. Uj folyam XVIII; 456 és a köv./

A Tömörkei pusztai első táblában is rengeteg téglá és malter törmelék kerül elő.

Orci lelet 4 tü. Teljes és tördelék; AZ ép 12 cm hosszú, felső végén 18 cm. Lemez egy karikával határolt Villámvonal diszitással. A másik 18 cm. hosszú tü, melynek gombja letört. A harmadik 11. cm hosszú horgolt diszi. A negyedik csak 4 cm. hosszú, elgörbült töredék. A Kaposvári gimnázium római gyűjteményében van. AZ Orci leleteknek ismertetője a négy tü római sodronytöredéknek gondolja. /Arch, Ért. Uj F. XXIII; k. 282 ./

Azonkívül találtak egy a LA Tena kornál régebbi töredéket 1884-ben urnában elhamvasztott csontrészek között, egyébbb siremléssel. / ARCH. Ért. Uj. IV; és VI. k. /

Orci leletek között van egy kardtöredék a két rész nem illik össze mert egy darabka törésnél lepattant. A kelta a kardot láncal erősítette derekához.

Szárnyas véső is került elő. Sarló 8 db. került elő.

Orci község határában került elő a hosszudülőben a kétfülű fazék cserépedény Szántás közben hozta elő az eke. Fenekén kés, tör, kard, lándzsa, fokos, véső, tü, fibula, sarlók voltak. Tán áldozati ajándékok. / A. É. 1886 231. 232. /

Bronzkori lelet még a Somogyi Muzeumban az Orci Csri dülőből előkerült 7 tárgy. Kettő uton, 5 szántásból került elő.

Cseri határrészen római kori temetkezésből származó halmok vannak 7 db. 2 halomba Dr. GÖNC a Kaposvári Muzeum régésze 1936-ban kutatóárkot ásatott. a többi érintetlen. Hadriánus római császár arcképevel és felirattal pénzdarabot találtak az egyik halmon 1960-ban.

Orci per és terület viták.

Még az 1800-as évek elején is érvényben van az úgy nevezett Orczy per, mely 1777-ben kezdődött. Az Orczy család és Taszár között. A per tárgya határ követelések voltak, területek hovatartozásán nem tudtak megegyezni.

A Kapos folyó és a betorkoló kis patakok völgye elvadul sás és nád, fűz és rekettye bokrokkal tele.

Az 1800-as évek elején kezdődik meg az erdők rendezése Vágásokra, nyiladékokra, álékra való felosztása. Az erdőben a jobbágyok úgy nevezett fáiézési, fakitermelési jogot kaptak. AZ erdőben makkoltathatnak is. A sertéshizlalást nem ismerik a sertések

Amit a makkoltatásnál szednek azon hiznak. Belteljes gazdálkodás nincs.

A⁴ OFB; = Országos Földrendező Bizottság ítéletével.

1920-ban házhelyigények nyertet kielégítést a Magyar Kegyes Tanítórend Azaz Piarista rend tulajdonát képező birtokból. Szántó földet a Taszári piarista birtokbólés a felparcellázott Zimányi gazdaságból osztottak ki.

A Kegyes Tanítórend vétel útján került az Orci birtok tulajdonába. Boxberg Frigyes báró hozományként kapta Orczy bárónóval kötött házassága alkalmával, majd 1893 június 28-án kelt birtok levél alapján eladta. aA vételár 300.000,-Ft.volt
A birtok területe 1160.kat.hol 1320 □-öl.

Az új tulajdonosok a megvásárolt birtokon igyekeznek megvalósítani a belteljes gazdálkodást.1905-ben francia búzával kísérleteznek. Bővebbterést értek el, de silányabb minőségben, A betegségekkel szemben nem volt ellenálló, megdőlésre hajlamos volt.

előfordult, hogy a gabona helyben értékesíthetetlen volt. Kanizsa Veszprém,sőt Mitrovica piacaira is vittek eladásra.

1926 április 9-i jegyzettel olvashatjuk, hogy Sopronból hoznak először lóhermagot. A lucerna nagyon nehezen honosodik meg.

1890-ben épül meg Kaposváron a cukorgyár, az uradalom előtte is termelt cukorrépát szeszfeldilgozára. Orci 1895-ben lép be a cukorrépa termelők sorába. 281 holdon folyt a termelés.1896-ban csak Orciban és Taszáron volt cukorrépa termelés. Ezután a kisvasút megépítése után, mely kikerüle a gazdaságot Orci ts felhagy acukorrépa termeléssel . A legkiemelkedőbb évben a cukorrépa termés elérte a60,5. q; 1912.-ben. De néha nagyon russzul sikerült.

Kaposvár közelsége miatt Orciban mintagazdaságot akartak létrehozni. Szarvasmarha állomány első részét DŐRy József DALmandi gazdaságából szrezték be, kébőbb BÁbolnáról is hoztak tegyészállatokat Országos mezőgazdasági kiállításokon több díjat nyertek.1916-ban Svácból importálnak 10 db.hasasüszőt. Az 1930-as évek közepén Kaposvárra szállítanak palackozott tejet és ezt lakásra szállítják. Majd kialakítják a TBC.mentes szarvasmarha állományt és a tejet mint kulturtejet a Kaposvári kórház részére szállítják. Gőzekepár kerül beszerzésre és szántások nagy részét már ezzel végzik.

1748. AZ ORCI javadalom, Taszár plébánia szomszédságában.

Az Orci javadalom örökösödés révén az illusztria Orczy István L. báró tulajdonát képezi. Ez a hely néhány évvel ezelőtt lett be-
népesítve Órségi helvétvallású jövevényekkel. A nevezetekkel
Orczy Báró Ur 1746 januárjában szerződést és megállapodást kötött
tekintélyének erejével, hogy a jövevények egy harangot, szükség-
kápolnát és egy Magiszter Levitát, protestáns lelkészt szolgálata-
ba állíthatnak. Nyilvánosan végezhetik az istentiszteletet. Kikötöt-
te, hogy szabad gyakorlatukban senki ne merészelje őket megzavarni.
Az egyesség magában foglalja az említett létesítmények teljes
fenntartását, kihangsúlyozva, hogy a pesti kommissió sem változ-
tasson azon. Ettől a mámoros gögtől megszédülve önmaga számára
kötelezőnek vélte, hogy a Taszári plébánostól magát függetlenítse.
A Status Animarum elkészítését is megtagadta, minden kérésnek
ellenszegült, szemrehányásokkal élt, a Taszári plébánost sem akarta
megismerni. A kánoni látogatás alkalmával, folyó év augusztus 18-
án aztán alattomoskodó mellébeszéléssel megjelentek előttünk a
következők, a hely bírása Balasa János, az esküdtekkel Bitamihály-
lyal, Varga Jánossal, három-négy hasonló tisztségviselővel és lel-
készükkel Kajtor Györgyvel, aki helvétvallású Levita volt. Minden
vonakodás nélkül ekkor megengedték a lakók összeírását ám a kis
kényszerképolnához, mely omladozó és roskatag fa anyagból készült
és náddal fedték, csak egy harangja volt és egy kis haragglába
minket oda nem engedtek.

Az említett lelkészen túl a hívek lelki dolgainak intézésére még
segédként, szónoklataival jelen van Aszalóból Pápay István nevű
férfi. És ők ketten gondozzák a lelkeket.

A település szélén, a falu végén feltűnik egy romos szentegyház,
melynek azonban alapjai is romokban vannak.

A falu lakói mind magyarok. Statisztikai kimutatásuk a következő:
Baksa János, felesége Bitó Marianna, Balla Péter, felesége,
Balla Katalin, az említett két család kálvinista, Bernáczky
Mihály és felesége Büki Marianna, Luteránus, Egy házban laknak
velük Tstvére Bernáczky Ádám felesége Finta Ilona, Bernáczky
János és felesége Hollósy Anna Németh Mátyás felesége Póka Ilona,
Katolikusok, egyházban laknak velük fia Németh György és felesége
László Katalin, akiknek férjezett leányaik Ilona és Judit, Nagy
János felesége Orbán Katalin és a nagymamával, aki özvegy Erzsé-
bet nevű, a nemesi származású Bóna János és felesége Bertók
Katalin luteránusok, Csiszár István és Siska Erzsébet kálvinisták.
egyházban lakó testvérével Csiszár Mihállyal és feleségével
Nemes Judittal. Bita Ferenc Nagy Ilona, Bita Mihály Kemény Juli-
Anna,

Horváth György Kemény Anna, Páti Péter özvegy Páti Valentin, Páti Katalin, Páti Mihály Kovács Erzsébet, Varga János Csuzi Anna, Babos Dániel Guba Ilona, Babos István BERNÁCZKY Éva, Jenek István Zsoldos Katalin, Bojtor György özvegy édesanyjával Tatai Ilona. Jövevények és szolgák...László György Németh Judit, Pap István Tirjék Judit, leányuk Erzsébet. A falu disznópásztora Horváth György felesége Nemes Marianna, Velük együtt él Erdélyi Zsuzsanna.

Summa: A házak száma 17

Gyóntak és gyónásra készek, serdülek 8.

Özvegy férfi és nő: 1-1. Kálvinista 42, Luteránus 4.

Ø Visitatio can. Dicristus Kaponvariensis Anno 1748. Veszprém pp. Lt. A8-7. p. 162-64. Másolta Mózner, Fordította Horváth 1970. / Tömörke STATUS Animaruma 1748-ban.

Tömörke javadalmát ugyancsak a fent említett báró Orczy család bírja. Jelenben árendába adta ki Kemény Mihály urnak. Ő minden kártortura nélkül megengedte a hivek összeírását, de protestált és önmagát és rábizottakat nem óhajtott a taszári plébános joghatósága alá helyezni. Aki a családok közül, akik egyben a szolgái is voltak, a katolikus vallást követték, úgy látszik nem akadályozták őket, vallásuk gyakorlásában.

Z Á R S Z Ó

A história Domusnak, s helytörténetnek írása, évenkénti jegyzése minden lelkipásztornak kötelessége volt, évszázadokkal ezelőtt is. A kis mű tehát elődeimnek szorgos munkáját hirdeti.

Külön ki kell hangsúlyozni Talabér György, Mózner László munkáját, amely nagyban hozzájárult, hogy e kis írás megjelenhessen. Az 1850-es évektől a levéltár megvan. Idő és türelem szükséges, hogy a mostani kis művet kiegészítve lehetőség szerint teljes legyen a nagymultu Orczi helytörténete, Vakmerő gondolat, hogy teljes, mert ez csak törekvés és cél, de soha elnem érhető valóság.

A két évszázad gazdasági, szociológiai keresztmetszete szinte teljes mértékben megtalálható a Piarista Kustódiátus gazdaságtörténetében. Melyet Szentiványi Béla írt meg. Piarista Főkezelő volt. Ennek Orcira vonatkozó adatait is szándékom van kivonatolni. Időt és türelmet kérve tisztelettel ajánlom és küldöm Orcinak.

Taszár 1970 október 17

Horváth Imre
taszári plébános.

A másolat az 1-20 oldalig az eredetivel megegyezik.
A másolatot készítette: Barassi Lajos nyugdíjas vb. titkár

Helytörténet visszaemlékezések és írásos anyagok alapján.

Összeállította:

Baracsi Lajos

Zimány községi tanács vb.

nyugdíjas vb.titkára.

Orci községben születtem és életem folyamán más bejelentett lakóhelyem nem volt SZÜL.év 1921 okt.27. az elmúlt 60 évre visszaemlékszem.Gyermekkoromban nem a mesék érdekeltek, hanem az akkor öreg orci embereket szívesen halgattam és kérdeztem Őket a régi időkről. Ezekre a kérdéseimre a kérdezettek szívesen válaszoltak és ezek a válaszok megmaradtak bennem, így a 60 év előtti időkből is sok adatom van.A község irányításában apám és a rokonság mint községi bíró és előljáró az I.világháboru brfejezése után részt vett, így ha rokonság összejött fő beszédtéma volt a községpolitika megbeszélése. ezen a réven mint néma halgató sok adatot megőriztem, amelyből a község életére vonatkozóakat most lejegyzem. Apám megmaradt iratainak átnézésekor találtam a községre vonatkozó, talán sehol sem fellelhető dokumentumokat amelyeket most lejegyzek.

Orosz hadifogságból 1945 aug.22-én jöttem haza. Hazatérésem után bekapcsolódtam a községpolitikai életbe. először mint népnevelő, versenyfelelős. 1950-ben tanácstagnak választottak tanácstagságom azóta folyamatos. 1959-től vb. elnök,majd 1969-től a községi közös tanács vb. titkáraként dolgoztam 1981-ben történt nyugdíjazásomig.

Orci községben én vagyok jelenleg a legöregebb lakos aki itt azülettett és aki a község életéből legtöbbet látott és tapasztalt és ez remélem jogot ad arra, hogy a visszaemlékezést a községre vonatkozóan megírjam.

Az anyag az 1920-as évek végéig öreg emberek elmondása, utánni időkből saját visszaemlékezésem alapján készült.

Orci község régészeti emlékei./Ezek az első részben nem szerepelnek.

1970-ben a József Attila u. és a Petőfi tér közötti bekötőút építésekor a földgyalu elvonulása után gyanus elszíneződéseket láttam ez érdekelt, hogy mit takar. Telefonáltam a SM.Muzeumhoz, hogy a régész nézze meg.

Telefonhívásomra Dr. Draveozki Balázs régész jött ki akit már régebből ismertem, mert Ő vitte el a muzeum részére a Halastó dombi agyagbányában talált mamut zápfogat, amely kb. 4-5.kg. súlyu volt, megállapította, hogy egy növendék mamut borju zápfoga volt.

A helyszíni szemlén a feltevés igaznak bizonyult, a régész megállapítása szerint a megtalált kemencék az időszámításunk előtti 2-3 éren év előtti lköhely maradványai. Ez a lelőhely a templomtól keletre kb. 100.m.re van. A templomtól keletre kb. 50.m. távolságra a régész szerint egy a közpkorból származó udvarház alaprajza került elő ugynit kemence maradék a megmaradt hamuban több őz álkapocs volt található. A Kossuth. 1 sz. ház északkeleti végénél az ut szélén ugyancsak kemence maradványok voltak.

A Petőfi tér 8 sz. lakóház alapozásánál több kemence maradvány került elő

Petőfi tér 4. sz alatti lakóházunk udvarában földmunkák alkalmával eddig 3 kemence platniját találtam meg. Lakóházunk építéskor 1928-ban az utvai alap ásásakor egy pincelejáratot találtak, a pince másik vége a lköház alatt végighuzódva a jelenleg kialakított pinbében végződik és lezárásra került. A fölötte lévő épület rész már 120 éve áll, minden hiba nélkül.

A katolikus templom környéke valamikor régen temető volt. Utépítésnél több csontváz került elő, de már előző időben is találtak csontvázakat, ha a területen földmunkák folytak.

A cseri határrészen északnyugatról délkeleti irányban egyenes sorban 7 halom húzódik. Az öregek azt mondták róla mint minden régről amire nem tudtak magyarázatot adni, hog törökhagyás. A halmok közül 2-ön 1936-ban Gönczi Ferenc a Kaposvári Muzeum régésze kutatóárkot ásatott Cseréptöredékek kerültek elő és ugy látszik a kivánt eredményt nem hozta a kutatás mert tovább nem folytatták. 1961-ben a tanácnél megjelent egy fiatal leány, aki a cseri határrészen lévő halmok iránt érdeklődöt bemutatkozott mint bölcsész halgató Budapestről. A helyszínre én vittem ki. A Muzeum évkönyvéből tudott Göncz Ferenc kutatásáról És Ő mondta meg, hogy a halmok római kori halomtemetkezés maradványai. az egyi halmon találtunk egy öntéssel gyártott bronzpénzdarabot, amely VI I; Hadriánus császár idejából származik, a császár képmásával és évszámmal. A leánynak diplomamunkájához volt szükség a helyszíni bejáráshoz.

A halmokkal egyvonalban lévő vizeresi határrészen elmondások

szerint , mélyszántások alkalmával a két háboru között több esetben is falmaradványokba ütközött az eke. A helyet nem ismerem 1970-ben Dr.Dravecki BALázs régész részére id:Lajos János orci lakos egy sértetlen szépen megmunkált kőbaltát adott át, melyt a taszári határrészen talált földmunkák alkalmával. A régész szerint a bőbalta anyaga romániából származik, ott található ez a kőzet.

Törökdulás után:

Az I. fejezetben leírásra került, hogy a Kapos folyó és rávezető patakok környéke elmocsarasodott. Ve¹kacsolatos amit nagyanyámtól hallottam, a régi idkben történt amikor még a berek nádas és rekettyés volt. az asszonyok kis Vargáéknál fontak késő este, amikor az ajtót valki kinyitotta. kinéztek, de nemláttak senkit. másnap reggel a ház előtt a pa^orton egy farkast találta megdögölve ez a ház ma Dózsa Gy.u.lo.sz

A két község Taszár és Orci közötti határviták emlékét őrzi a két község határárában lévő határvonal. Vamikor egyenes volt a határvonal az Orci pataktól kiindulva A jelenlegi röptéig. De a határvitáknál a taszáriak voltak az erősebbek, mivel ez papi nagybirtok volt. a vele szomszédos terület az Orci jobbágyok kezelésében volt. A határvonal kiigazítása a mai térképeken is látszik. A taszári uttól keletre mintegy száz métert beszögel a határ és egyenesen halad a batéi utig ahol visszatér az eredeti egyenes vonalba. Ez a terület akkor még erdő volt, így a kiigazítás nehezen volt észrevehető./Határviták I.fejezet./

Toponár felől a határ az Orci patak volt, amely kanyarogva folyt Toponár grófi birtok és amikor a csatorna ásás a patak medrének kialakítására került sor az 1800-as évek második felében a patak medrét egyenes vonalban ásták ki, ezzel a grófi birtok jelentős területtel gyarapodott. a régi meder nyomai ma is megvannak . A patakon átvezető hidtól mintegy 150.m.-re lévő átereszt jelzi a patak eredeti medrét.

Orci patak az 1950-es években kapta ezt a nevet. A² 1930-ban és előtte készült térképeken mint Malom árok szerepel. Az árkon az utolsóvizimalom, amiről beszéltek a répási halastókon fellül a Kalánvögyi malom volt. Ide jártak az orciak is öröltetni.

Mint érdekességet említem meg a Kisrépási betyárcsárdát, amely a tömörkei az az halastó felé vezető út és a kövesút találkozásánál volt a nyugati oldalon. Juhász András betyár és legényei törzshelye volt, később iskola lett, majd kaposvári bérlők gazdálkodtak a területen. Ma a tsz. tulajdona az épületek lebontásra kerültek.

Vasut építése. Az eredeti tervek szerint a Kaposvár-SIÓfoki vasut Igalon át került volna megépítésre, de az Igali járás főbirója kijelentette, hogy amíg ő lessz a járás főbirája Igalban nemfüttyü a vonat, A következő tervek szerint a vasut Kaposvárról kiindulva a 40-es őrházig a Kaposfolyó völgyében onnét a toponári oldalon az Orci patak völgyében került volna kiépítésre állomás a régi elnevezés szerint a horhó aljában a kutnál lett volna. De a toponari gróf azt a felajánlást tette, ha a Toponári faluvégen lessz a állomás amíg a területén halad a vasut ingyen adja a talpfát. ez a terület pedig Kaposvártól Somodorig terült el. A Toponári vasutállomás akkor a faluvégen került megépítésre, mert a vasuton inneni falurész az 1920-as OFB. földreform alaján került kimérésre Orci és Zimány községek Kaposvárhoz történő bekötésére kisvasut került megtervezésére 1952.-évben. A tervek szerint a Kaposvárról kiinduló vasut a 40-es őrházig a fővonallal párhuzamosan haladt volna Onnét a Toponári réteken majd a Taszári És Orci határszélen át az Orci részre. Vasutállomást terveztek az Orci faluvégre. Az Elkészült műszaki tervek alapján a közigazgatási bejárás megtörtént, de kivitelezésre a létesítmény nemkerült.

Kövesut. A kövesut megépítésére az első tárgyalások 1926-ban Büssü közgen kerültek megtartásra. A tervek szerint a kövesut ~~Bü~~ Büssüből kiindulva Zimány Orcin át Toponárig épült volna ki. A Zimányi előljáróság erősen kiállt az utépítés mellett, az ő közlekedésük volt a legnehezebb sár-viz idején. Az Orci előljáróság képviselőjében a Taszári körjegyző nemjelent meg a tárgyaláson ő a Piarista nagygazdaság lekötöztetettje volt. A Kegyes Tanítórend gazdaságait Dr. Szentiványi Béla Mernyei kormányzó képviselte, aki Megyebizottsági tag volt. A tervezett Büssü-Toponári bekötőut az Orci gazdaságot érinti ez az ő gazdaságuk az ut megépítése elől nem zárkoznak el, de segítséget sem adnak. Ellenben ha megépítik a Mernyeszentmiklós- Vadéi bekötőutat itt minden segítséget megadnak. Így elmaradt a Büssü- Toponári ut megépítése, de megépült a gazdaság érdekeinek megfelelő Mernye-Vadéi ut. Többszöri nekifutás után Az ut megépítésére 1958-ba n nyilott lehetőség. Az előzetes megbeszélések szerint ez az ut a Toponári faluvégről kiindulva a jelenlegi Orci italbolt mellett egyenesen haladt volna Zimányig, de az Orci berek ingoványos talaja és a várható többletköltségek miatt nem volt megvalósítható. 1958-ban a Somogy Megyei Tanács Közlekedési és Vizügyi Osztályának vezetője Varga Károly volt aki Zimány szülötte és Zimányinak vallotta magát. A lehetőséget felajánlotta a két község tanácsának

Ha társadalmi munkával és a községfejlesztési hozzájárulásával az ut építését elkezdik a Megye a visszalévő utszakaszt megépítette. Az átengedett községfejlesztési hozzájárulás kő vásárlására, szállítására és bedolgozására gépek bérletére került felhasználásra. Orci község a fejlesztési alapból 25.000,-ft.-t. adott át. Társadalmi munkaként minden fogattal rendelkező Orci lakos 8 munkanap fogatmunkát végzett földszállításonál, aki fogattal nem rendelkezett 16 nap munkát teljesített. Zimány község társadalmi munkát nem ajánlott fel hanem fejlesztési alapjából adott nagyobb összeget hivatkozva arra, hogy a munkahely tőle távol van. Toponár község társadalmi munkát és pénz összeget adott az építéshez. A legtöbb társadalmi munkát az Orciak végezték. Társadalmi összefogással az ut Az Orci patakon túli átereszig épült meg 2,5.km.hosszuságban. Orci község részéről a tárgyalásokon én vettem részt mint vb.tag. A község kérése az volt, hogy a kövesutat Orciban a boltig építsék ki az áruszállítások megkönnyítése végett. Varga Károly válasza az volt, hogy örülnek ha a rendelkezésre álló összegből a kitűzött célíg a létesítményt megtudják valósítani a kért ut megépítésére nincs lehetőség. A KÖFA átutalt pénzkezelését a Toponári tanács végezte. A pénz felhasználásáról Sallai Lajos vb.titkár az érintett községek képviselői előtt a járási tanács pénzügyi revizorja jelenlétében elszámolt. Az utépités folytatását állami vállalat Megyei alapból történő fizetésével 1959 kora tavaszán vette át. Az ut Ünnepélyes átadására 1960 augusztus 20-án került sor. Az utat a forgalomnak Losonci Pál akkori földművelésügyi miniszter adta át.

Zimány és Kaposvár között az autóbuzs közlekedés 1960 augusztus hónapban indult meg Napi 5 fordulóval. A buszjárat megindulásakor féltünk, hogy nem lesz utas, de a későbbiek során a sűrűsített járat sem bizonyult elégnek az utasszállításhoz.

Dűlőnevek: zárójelben a népi elnevezés.

Az Orci patatól kiindulva és keleffelé haladva.

Alsóberek, Rétdomb, Berekalja; Nyugat kenderföld /faludülő/
Keleti kenderföld, Szerüskert/ s jelenlegi tsz.major és a Kossuth u.közötti terület/ Pap föld, Tanító föld,/ E két táblán fekszik a tsz major./ Temető Dülő, Cseralja I. /Rezulára dülő/ Cseralja II /Föl-alá dülő, mert észak déli irányban vannak a parcellák./ Cseralja erdő/ Volt Urbéres birtokossági erdő= pógárerdő/ Cseraljai szőlő/ szőlőkögy/ Cseralja III;/ Högyönkivüli/ Cseralja IV; Batéi uti/ Cseralja V./ Legelődülő./ Cseralja VI, /Vizeresi dülő/ Dábói dülő, Zimányi sánci dülő.

Ez a terület volt az ugynevezett pógármező területe kb.660.kh.

Az urodalomhoz tartozó táblák nevét nem ismerem, csak úgy tudom, hogy Cseri rész, ahol a felszabadulásig egy nagy istálló állt, de lebontásra került. Tömörkei határrész Tömörke pusztája is lebontásra került felszabadulás után. A Kegyes Tanítórend Orci gazdasága kb. 1200 kh. volt. Halastó kb. 20 kh. Háború alatt a zsipipet felrobbantották. A Dombóvári halgazdaság 1949-50-ben vette át és állította helyre. A halastót a Kegyes Tanítórend létesítette 1893 után, mikor a birtokot megvették. A tó medertisztítása 1936-ban történt, amikor egy kubikosbrigád kézcicsillével hordta ki a mederből az iszapot.

Volt Urbéres Birtokosság. Fő feladata volt az apaállatbeszerzés és gondozás megoldása, a sertések legeltetésének megszervezése, apaállatgondozó, pásztor biztosítása. Gondoskodott a birtokosság tulajdonában lévő szántóföldek bérbeadásáról. Pástorlakás, apaállatistálók karbantartásáról. A tisztségviselők évente zárszámadást készítettek és tagság előtt beszámoltak a gazdálkodásról.

Volt Urbéres Erdőbirtokosság. Kezelésében volt a kb. 40 kh. erdő, amely részarány /jog/ szerint közös tulajdonban volt. Az erdőn a kitermelendő fát árverésen értékesítették, minden jog tulajdonos szükségletének megfelelően vásárolhatott, a befolyt pénzt jog szerint osztották el. A munkálatokat ritkítás, gyérités, makk vetés, csemete ültetés közösen végezték. A %3tagú vezetőség itt is évente beszámolt a tagságnak, ahol az osztalékok is jóváhagyták.

Az öreg erdő utolsó része 1900 és 1910 között kitermelésre került. Visszaemlékezések szerint akkora cserfák voltak benne, hogy az öles fűrész csak tenyérrnyit mozgott ha fűrészelték.

Hegyközség. A Szőlő 1800-as évek közepétől került telepítésre. A telepített fajták közül szinte az egész állomány kadarka volt. Előfordult egypát tőke Bajor is, amely fehér közepesen nagyszemű vékonhéjú hamar rothadó korai érésű /aug. 20./ csemegé fajta volt. Az öregek elmondása szerint ezek a hazai szőlőfajták az ezredforduló előtti időkben permetezés nélkül is biztosan teremtek meglehetősen jó minőségű borok volt. Jött a peronoszpóra és a filoxéra. Az ezredforduló után hazai fajtájú szőlőt csak permetezéssel és szénkénegezéssel lehetett fenntartani. Az ezredforduló táján kezdték kivágni a hazai szőlőket és helyettük az amerikából behozott direkttermő fajtákat /NOA, ahogy itt hívták noha és elvira / telepítették. Ezt nem kellett permetezni és a filoxérának is ellenálló fajta volt, hogy a bora silány minőségű volt azt nem vették figyelembe. A noa szőlők szürelése keserves munka volt. Ha megérett a szemek lehullottak és a

Tőke alól kellett felszedni. Egy esős időjárás mellett, amely a 30-as években rendszeres volt a szüret nem egy szórakozásnak számított.

A szőlőfeldolgozás és eszközei. Csöbör, a szőlőt ebbe öntötték ki a szedők a vágó végén./kb.50.literes két fülű fahordó/ A csöbörbe öntött szőlőt fából erre a célra készített sulyokká /muszolófa/ összetörték majd kádba öntve megtaposták. A mustot fertálosnak mondott/ Kb.12.l./ Kétfülű faedényben hordták le a pincébe a hordóba. A szőlőprések falusi mesterek által készített Terjedelmes nagyságu és sulyu szerszámok voltak, a csigaorsót is kézzel faragták. A ma használatos szőlődarálók és prések az I' világháboru után kerültek a tulajdonosok tulajdonába.

A szőlő metszését metszőkéssel végezték az eszredfordulóig, EZ egy nagyméretű kacorkés volt, amely egy ~~hegyes~~ sarlóhoz hasonlított a hátán egy kisbalta szerű kiképzéssel, amely a nagyobb csonkok levágására volt használatos. A nyele kb.50.cm. volt. A szőlőkarrók hasított kézzelfaragott akácfából készültek. A szőlőben mindebb munka kézierővel történt, évközi sormüveléshez és őszi bekapáláshoz, sem használták a lókapát és a töltőgető ekét.

A szőlő területe / szőlőhöggy/ élősövényvel volt bekerítve, Bejárás csak a középutnál épített kapun keresztül történhetett a kaput mindenki köteles volt betenni ha bement.

A hegyközségnek 3 tagu vezetősége volt, Választották a Högybirót és a két esküdtet. Az I.világháboruig a választott vezetőség kötelessége volt szüret megkezdése előtt a szőlőből mintát /mustrát/ vinni a járási főbirónak ,aki a mustrát megkostolta és vagy azonnalra, vagy pár nappal későbbi időpontra engedélyezte a szüret megkezdését, attól függően, hogy a mustrát milyen édesnek, érettnak találta.

A vezetőség választotta ki a jelenkezők közül a csőszte Högypásztor. A högypásztor lakás a kaputól számított 10-ik parcellán volt. A szőlő területén kut nemvolt ivóvizet a faluból hordott a högypásztor, fizetése sorkoszt szerű adomány volt. Holdankint 2 kenyér és 1.liter bab. tüzelőnek Holdankint/1000 □-öl/ 2 kéve szőlővessző. Erre a feladatra rendszerint egyedülálló idősebb férfiak vállalkoztak.

A szőlőn végévezető dűlőut keleti oldalán voltak a préshások /pincék/ Ezek az épületek szinte kivétel nélkül vertfalból/tömésből/ készütel , zsupptetővel. Két helyiségből álltak egy nagyobb helyiség a présház, amelyből a pince lejárata nyilt és egy kisebb helyiség, amelyben asztal szék, és ágy volt.

- 1/ A magtár kezelője a magtárnok és könyvelő, felügyelője az elnök, akik tartoznak a magtár jövedelmeiről pontos számadó könyveket vezetni. A ki-és béméréseknél mindhárman tartoznak jelen lenni, és a magtárban lévő gabona mennyiségéről és minőségéről felelni tartoznak.
- 2./ Kölcsönt a magtárból az elnök csak 8.klg. kamattal és a magtáros és a könyvelő tudtával és felelősége mellett utalványozhat, a megfizetésre vagyoni biztosítékkal bíró kölcsönvevőnek.
- 3./ A kezelési naplót a könyvelő vezeti, ő állítja ki a kötvényeket, de munkájáért, sem a kölcsönvevő féltől, sem a magtártól, nem vehet semmit.
- 4./ A számadási főkönyv mindenkor az elnökénél áll, a kötvények az elnök utalványa és a könyvelő eljegyzése mellett,- a magtárnoknál.
- 5./ A magtárnok, könyvelő és elnök semmi kedvezményben sem részesülnek. Ha a magtárból kölcsönt akarnak venni, csak kötvény melletti két kezes biztosítéka mellett tehetik.
- Míg a magtár 50 métermázsára nem izmosodik, fáradozásaikért semmi jutalmat nem igényelhetnek, azután pedig alávetik magukat a közgyűlés méltányos határozatának.
- 6./ S magtárnok, könyvelő és az elnök a számadásokat tartoznak minden év végén a közgyűlésnek bemutatni.
- 7./ A magtárból kölcsönt vihet az ORCZI község minden szorgalmas és józanéletű tagja márc.elejétől az aratásig minden hónap elsején és tizenötödikén ha ezen határnap ünnepnapra esik, úgy a következő napon.
- 8./ Egyelőre egy métermázsa eleségnél több senkinek sem utalványoztatik, hogy minél többen részesülhessenek segélyben.
- 9./ Pazarló és erkölcstelen életű még akkor sem részesülhet ~~se~~ kölcsönben, ha felesleges gabona állna a magtárban.
- 10./ Vidéki lakosokis nyerhetnek kölcsönt a meghatározott kamattal és községi előljárással kezessége mellett.
11. ~~XIX~~ A kölcsönt a kölcsönvevő 8 klg. kamattal együtt köteles a gabonából aug.20. kukoricából karácsonyra szépen megtisztitva és rostálva behozni.
- 12./ Mivel azon kellemetlen eset is bekövetkehetik, hogy a kölcsönvevő a kölcsönt és a kamatot a kikötött időben és meghatározott minőségben beadni elmulasztja s e miatt bírói eljárásra lenne szükség, nagyobb alkalmatlanság kikerülése szempontjából, a kölcsönvevő tartozik magát,- a magtárnok által szabadon választott szóbeli sommás uton eljárando bíróságnak - alávetni.
- 13./ Oly adós ki bevárja a bíróság közbelépését: örökre kizárja magát a későbbi kölcsön

- 14./ Ha valaki a tagok közül a magtár kötelékéből- bármilyen okból kilép - a befizetett mennyiséget visszakapja.
- 15./ Ha pedig bekövetkezne az az eset, hogy a magtárban lévő gabona nem lenne kölcsönbe kiadható, akkor a kezelő bizottság által eladható s az ~~értéke~~ érte befolyó összeg a tagoknak rövid időre a pénztáros és ellenőr által, kötvény ellenében: kisebb összegekben, olcsó kamat mellett kiadható.
- 16./ A pénztáros az ellenőrrel, az elnök felügyelete alatt, szintén ~~köteles~~ köteles számadást csinálni és év végén az közgyűlésnek bemutatni, esetleges hiányért mindnyájan felelősek.
- 17./ A magtári egyesületet hatóságokkal szemben, mindig az elnök képviseli.

III; Közgyűlés tartása és határozatképessége.

- 1./ A közgyűlésen részt vehet minden tag, ki a meghatározott gabonamennyiséget befizeti.
- 2./ Közgyűlésen minden egyes tagnak egy-egy szavazata van, melyet a családtag is gyakorolhat.
- 3./ A közgyűlés határozatképes, ha a tagoknak legalább fele jelen van.
- 4./ A közgyűlési jegyzőkönyvet az elnök hitelesíti és a közgyűlés által esetről-esetre megbízott két közgyűlési tag.

IV. A magtár célja.

- 1./ Hogy elemi csapás esetén első sorban a tagok olcsó segélyben részesülhessenek.
- 2./ Hogy olcsó és gyors segélynyújtás által ezáltal jobban megfelelhessenek egyházi, társadalmi és állami kötelezettségeiknek.
- 3./ Ha valamikor a magtári egyesület feloszlása állana elő az esetben a váfyonának hovaforditása tárgyában hozandó határozat, a közgyűlés által-jóváhagyás végett a Nm.kir.belügyminisztériumhoz felterjesztetik.
- 4./ Az egyesület, ha az alpszabályokban meghatározott célja eljárást illetőleg hatáskörét meg nem tarja, a kir.kormány által, - amennyiben további működésének folytatása az állam vagy az egyleti tagok vagyoni érdekét veszélyeztetnék,- haladéktalanul felfüggesztetik, és a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest, fel is oszlatatik, vagy esetleg az alpszabályok legpontosabb megtartása terhe alatt köteleztetik.

Kelt Orcziban 1899. január 7-én

Bitá Lajos elnök

Baracsi Lajos pénztárnok

Németh József könyvelő
Varga Imre pénztári könyvelő
Hideg József magtáros

101914.szám V/b.

Látta a magyar királyi belügyminiszter azzal a megjegyzéssel, hogy az alapszabályok módosítása tárgyában hozandó közgyűlési határozat jóváhagyás végett a m.kir. belügyminisztériumhoz felterjesztendő.

Budapesten 1899. október hó 17-én

A minister helyett:

Jakabffy Imre
államtitkár.

A takarékmagtár megmaradt elnökikönyvében az első bejegyzés 1899 dec.31-én töetént átadásról történt. A megalakulásnál 37 tagot jegyezték be, akik a tagdíjat befizették. Raktári készlet 18,50.q buza és 18,50.q. kukorica.

Az 1911 évi elszámolás szerint 40,08.q.buzát 22.korona/q; és 40,08.q.kukoricát 18.korona/q.áron értékesítettek. Az eladásból származó összeget a tagok részére 6.%-os kamat mellett kölcsönadták az igények szerint , ez a későbbi évek elszámolásaiból megállapítható.

A könyvben az utolsó bejegyzés az 1916 évi zárás az összes pénzkészlet 2234,08.korona.

A könyvben gabona készlet nem szerepel.

A Takarékmagtár további sorát írásos anyag nem dokumentálja, hogy pázével és ingó vagyonával mi lett ki tudja ?.

A takarékmagtár magtár épülete Bitá Sámuel /ma Kossuth u.29./ telkén került felépítésre, azzal a kikötéssel, hogy ha a Takarékmagtár megszűnik a épület a telektulajdonos tulajdonát képezi. A magtár 1936-ban lebontásra került.

ORCI Tejszövetkezet.

Alapítási éve 1924./az édesapám Baracsi Lajos részére kiállított 2.sz tagsági könyv alapján./ Az 1. részjegyre a tagok 5.000 koronát fizettek be.

A tejszövetkezet célja a község területén termelt tej összegyűjtése élszállítása és értékesítése volt. A tej felvásárlását a szövetkezet alakításáig magánszemély végezte, természetesen a haszon is az övé volt. Az 1926-ban épülő pásztorházzal egybeépítve egy helyiségből álló tejgyűjtő is épült./MA Petőfi u.7.sz./

A tejszövetkezet a faluban termelt tejet összegyűjtötte, árát kifizette, de osztalékot a tiszta bevételből és végén csak a tagok részére fizetett a beszállított tej arányában. A Magyar Tanítórend Orci gazdasága a tejszövetkezet részére tejet nem adott át, hanem saját tejházában palackozta és mint palackozott tejet 1-2.literes üvegekben Kaposváron házhozszállítva magánszemélyeknél értékesítette, majd később a 40-es évek elején a korháza részére mint TBC; mentes tejet szállította.

A tejszövetkezet korszerű tejgyűjtőt /csarnokot/ saját erőből 1936-ban építtetett, amely ma is működik. A tejszövetkezet 1950-ben a helyi Földműves Szövetkezettel fuzionált, a tejszövetkezet tagjai részjegyük arányában tagjai lettek a helyi FSZ.-nek.

Cséplésa község fő terménye gabona és a kukorica volt az 1900-évekig. A betarított kalászosok cséplése az 1900-as évek második feléig, lovakkal történő nyomtatással történt. Az ezredforduló előtti időben kezdődött a gépek használata, mely állt az egyszerű cséplőgépből/ lóhuzó masina/ Ez egy dob volt amelyet járgány hajtott a járgányt 4 ló huzta. A dobba etetett kévét a dob összezuzta és a szemeket kiverte, de a szemet a szalmától és törektől nem válsztotta szét rosta és szelelő szerkezete nem volt. A szalmából a szemet kézi erővel villával ráztáki és kézi hajtásu rostával tisztították ki./Ezta munkát több család összefogva /kalákában/ végezte.1910 körül csoda szába jött, hogy az akkori kocsmáros egy tisztaszemes gépet állított le az alsó faluvégen amelyet 6 ló huzott és nem kellett utánna rostálni mert a cséplőgép ezt elvégezte. A hat ló a járgányt huzta.

A robbanómotor hajtásu gépek az első világháburu előtti évben kerültek a községbe. volt magántuljdonban lévő és volt közösségi tulajdonbanni. A cséplőgépek dobszélessége 7-800 mm.volt és a hajtó benzinmotorok teljesítménye 4-5.LE. A dobba a gabonát csak félkéve szám lehetett adagolni. A cséplési munkákat ebben az időben több család összafogva /kalákában végezte. ezek a kis gépek lassan már nem feleltek meg a követelményeknek az 1930-as évek elején jelent meg a községbe a traktor hajtásu modern cséplőgép a szerződötetett részes munkásokkal A cséplő rész az elcséplelt mennyiség 10 %-a volt. Orciban a faluban csépléshez gőzgépet nem használtak, A gazdaságban még a 40-es években is gőzgép volt a hajtóerő a cséplésnél.

Kender- kenderfeldolgozás. Szövés, fonás.

A község lakói közül szinte minden család tulajdonában volt 300.□-öl területű kenderföld. A kender vetési ideje: április második fele. Tápanyagban gazdag talajt igényelt. Feldolgozásra a sűrű állományból származó vékonyszálu növény volt a jó. A ritka kelésű vastag szálu növény durva rostot adott, ez nem volt jó. A kender kétlaki növény, külön tő a virágos és külön tő a magos. Az értékes rostot a virágos kender adta, a virágos kender mintegy két három héttel előbb kellett kiszedni ., ezt a munkát kender nyüvésnek mondták. a kb. 10-15. cm átmérőjű kékébe kötött kender kupokba rakták és szárítás és lombozás után áztatásra került. A magos kender a mag beérése után lehetett kinyüni. áztatni a lomb meszaradása és a maggal együtt történő leverése után lehetett. A virágos kender rendszerint kiázott mire a magos kender áztatásra került. A kenderet kaszálni, vagy sarlóval vágni nem engedték, mert a közfelfogás szerint ez a rost minőségét rontja. A kender áztatása a berekalji réteken a berek szélén ásott kenderáztató tókban történt. A Falu alatti részen és folyóvizben kender áztatni tilos volt, aki ezt a rendelkezést megszegte kihágást követett el és büntették. A tóba a kenderkévüket paplan szerűen rakták össze és tuskókat raktak rá, hogy mindeh kéve a víz alá merüljön. kb. 2 heti áztatás után ha már a rostok leáztak a szárról, kéve szám kimosásra került. A kimosott kender kékévként kupokba állítva száradt meg, Száradás után került sor a kendervágásra tilolásra. A kendervágó és tiloló úgy nézett ki mint egy lábba állított nagy bicska kb.méter hosszúságban. A kendervágó, tiloló keményfából készült, a penge a nyelv lefelől mozgatásával törték össze és távolították el a kender szárat a pozdorját / pazdergyaž. Finomítást és az apróbb pozdorja daragok eltávolítását a tilolóval végezték Ez ugyanolyan volt mint a kendervágó, csak a nyelve szorosabb volt, így az apróbb darabokat is eltávolította.

A kendernyomást az esti órákban a meghívott itatalasszonyok, leányok végezték, ez a munka abból állt, hogy a kitilolt kender marokszám, ami egy-egy kékéből származott , tekerés szerűen, kb. tányér nagyságúra gömbölyöre összetörték és deszkán meztlábbal megtiporták, azért, hogy puha legyen, Kendernyomás utáni napokban újra tilolták, majd következett a markok fésülése a gyaratás, Eztamunkát egy kb.30.nm.átmérőjű kör alakú 25-30.cm. hosszúságú sűrű hegyes szögekből áló gerebeneden végezték. A kócot kb.50-60.cm. hosszúságú és 30-35.cm.átmérőjű babukákba tekerték össze. a meggyacatott kender 15-20 markonként fejbe fonták össze.

A rokkák csak az őszi betakarítás elvégzése után, /kukoricaszedés, szőlőbekapálás/ kerültek le a padlásról és kezdődött a fonás. Először a kócot fonták meg, utána a kendert.

A gyaratott kendert szép vékony fonallá fonták ebből lett a mellék, a kócot vastagabbra fonták ebből lett a bél. A fonalat az orsóról feláspálták szálankint megolvasva, hogy a motringok egyenlő nagyságúak legyenek. A motringokat beáztatás után fahamuból készített péppel vastagon bekenték, majd kenyérsütés után a még meleg kemencébe betették. A kemencében volt a fonál 3-4 napig, majd a rét szélben ásott tóban kimosták és megszáritották a fonál a mosás után sárgás fehéres színt kapott, és felgombolyításra került. A bél gömbölyü gombolyagba a mellék henger alakú gombolyagba. A fonál kész volt a szövéshez.

A szűjés/szövés/ a fonál felvetésével kezdődött. A vetőfa két kb. 3.m. szélességű és magasságú kécéből készült keretből állt, amely egy tengelyen forgott. Erre került a fonál felgombolyításra felvetésre attól függő menetszámmal, hogy mennyi volt a fonál vagy milyen hosszú véget akartak szőni. A felvetett szálakat olvasták, mert ez adta meg a vászon szélességét.

A szövőszék/ SZÜJŐKÉ/ rendszerint a szobakonyhában került felállításra, mert ott egész nap fűtés volt. A felvetett fonalat a durungra tekerték fel alá menetenként több helyre vékony léceket /foklát/ tettek, hogy szövés közben a fonál egyenletesen feszes legyen. Ha kúttót szőttek, amiből zsák, vagy ponyva készült a fonalat 4 nyistbe szedték be meghatározott sorrendbe. Ha sima vásznat/Parasztvásznat/ szőttek 2 nyistbe szedték a fonalat. utána került a bordába való beszédésére.

Ha finomabb vásznat szőttek, akkor pamut fonalat vettek ebből készült az alsó ruhanemű és az ágyra a lepedő. Törülközőnek, abrosznak szőtt vászonba piros fonallal himet szőttek.

Májusba a vásznat kiterítették a rétre és öntöző kannával öntözték. Fekéretítették.

A szövőszéket a faluban élő faragáshoz értő emberek készítették. A nyistet erősebb erre a célra font fonálból kötötték; a bordát nádszálból hasított lapokból készítették.

Azok akik vásznat eladásra szőttek siettek, mert a március 6-án Karácsonntartott vásáron lehetett jó áron értékesíteni.

Az ezredfordulóig a férfiak viselete vászon ing, vászonból készült alsónarág /komiszgatya/ és Bógatya volt. A bógatyát mosás után lerakták, amely a következőképpen készült. Az anyagot megnedvesítették és szép apró türésekké egymás mellé fektették.

Mikor kész volt a kemencéből kiszedett forró kenyeret rárakták és alatta száradt meg. a rakás belegözlődött és úgy nézett ki

ki mint a harmónika.

A vászon nemüeket párolták és utána monták. A párló sajtár 2-330 literes fahordó volt, leeresztő csappal elkészítve. a mosandó vászonruhát beáztatás után ebbe sajtárba belerakták és forrhamulugot ~~XXXX~~ öntöttek rá. ha a lug kihült leeresztették, újra felmelegítették és felöntötték. /6-7 nap után a párlóból a ruhát kiszedték és levitték a tóra és lapickával megverék a tón körösztül tett deszkán, majd öblítették. A vászonruhák vasalása mángolással történt. A vászonruhát sodrófára feltekerték majd simaasztallapon lapickával hengergették és a ruha kisimult.

Kukorica szedés, kukoricafosztás.

Szüret után a nagy őszi betakarítási munka a kukoricaszedés volt. A szedést több család összedolgozva /kalákában/ végezte. A csöveket /kukoricafejet/ csumástul szedték le és hordták haza az udvarba öntötték le. A kukoricacsuma a tehének részére takarmányt jelentett. A fosztás este történt, az ismerősök összejöttek és a fosztást mad utána a kifosztott csövek padlásra történő felhordását közösen végezték, fosztókat nem hívták, hanem megjegyzték ki volt ott és tudták kihez kell visszamenni. Ez egy régi szokás volt. Amire visszaemlékszem a két háboru közötti időben a frontot, fogságot járt obsitos katonák nagy mesélésüket tartottak, hogyan volt a háboruban, a hadifogságban. A mesélők elmondása alapján felelevedtek a nagy csaták, Isonzó, Monte -Grappa, MonteäTomba, Galicia, és a fogolytáborok Szibéria, Fehéroroszország és a Töb-bi. A munka befejezése után még a férfinép egy ideig együttmaradt az új termésből töltött üvegek körbejártak és felhangoztak a régi katonanóták. "MEgásták a huszár sirját, Marosmenti fenyveserdő aljában, Ott ahol a Dnyeszter vize zug...stb." Mi az akkori fiatalok szerettük halgatni a visszaemlékezéseket, habár némelyik történetet a többszöri elmondás után már kívülről tudtuk.

A 40-es évek elején a fiatalok bevonulása és az elsötétítési rendelet folytán ezek a szép esték megszűntek. Nem volt fosztás. A kukoricát a tövön kifosztva a család saját erőből szedte meg. háboru utáni években ez a szokás nem került felelevítésre.

Emlékfák:

Tömörke pusztán a major területén állt két hatalmas tölgyfa, ezek a fák régebbi katonai térképen mint vonatkozási pontok szerepeltek. A 40-es évek közepén a fákat villámcsapás érte, elkorhadtak és kivágásra kerültek. Ezek a fák a régi nagy erdő emlékét őrizték. mutatóba maradtak meg.

Ezeréves fa:

A nevét nem a korából kapta, hanem a Mileneum emlékére került elültetésre. eredetileg kilenc darabot ültettek és deszkakaritással bekerítették, a kerítés elkorhadt és az utolsó hatalmas fa az 1930-as évek elején került kivágásra, ott állt a Petőfi téren, ahol ma a villany Á oszlop áll.

Erzsébet királyné emlékére ültetett fák:

Svácbán a gebfi tóparton 1898-ban egy merénylő szíven szurta az ott tartózkodó Erzsébet osztrák császárnét és magyar királynét, Ferenc József feleségét. (A gyilkost Luigi Lucchinit életfogytiglani börtönre ítélték.) Halála emlékére az ország több helységében emlékfákat ültettek. Ekkor került elültetésre a tanácsház előtti facsoport. Én még 6 bd. fára emlékszem, jelenleg 2hárdfa és 1 tölgyfa áll. A többi kiszáradt és kivágásra került.

1848 centenáriumára ültetett fák:

A katolikus templom körül ültetett vadgesztenye fák a szabadságharc centenáriumára 1948-ban kerültek elültetésre.

Petőfi téren ültetett díszfa csoport. különösebb évforduló nem fűződik hozzá, az összkötő ut megépítése után a tér rendezését követően került elültetésre, egyben ez jelenti falufásítási akció megkezdését.

Az 1917-ben hadianyagként elvitt harang pótlására a református egyház tagjai társadalmi munkában aratást vállaltak az Orci gazdaságban. A jelenlegi Arany J. utcával szemközti táblán 25.kh. buzát arattak le és az aratórészt az új harang beszerzésére ajánlották fel ez 1925-ben történt. Az új nagyharang 1926-ban érkezett meg és ünnepélyes külsőségek között került felszerelésre és felavatásra.

Országos Földrendező Bizottság /OFB/ rendeletére került sor egyes földigények kielégítésére. A Nyugati és Keleti kandarföldi dülő folytatásaként került kimérésre 3-4 személy részére földterület a taszári gazdaságból. További földterületeket a Zimányi kúparcellázott nagybirtokból a cseri határrészhez csatlakozó területéből mértek ki, a pár holddal rendelkező Orci gazdák részére, hosszújáratu törlesztés mellett.

A mai József Attila u. keleti részén 8 hárhely került kimérésre az Orci gazdaság táblájából, ennek a Piristák nem örültek, Klepeisz Jenő a mai 25.sz. alatti telken épikező Sovák József volt gazdasági cselédnek azt mondta, hogy kerekekre építkezzen, mert a gazdaság följáról a házat majd ugysis el kell távolítani.

Az utca nyugati oldalán lévő telkek a Petőfi u. keleti oldalán lévő lakóházakhoz tartoztak és vétel útján kerültek a jelenlegi tulajdonosok birtokába.

A József Attila utcát az 1946-ban történt utcák névadásáig a falu lakói Bánom utcának /BÁNják a papok/ nevezték.

Országos Nép és Családvédelmi Alap/ ONCSA/ házhelyakció.

Az 1942. évben került kimérésre házhelnek egyenkint 500[□]-öles területtel a József A.9. ház mellett kelet felé húzódó dűlőut-tól délre eső Széchenyi és Arany J. utcai terület. A községi elöljáróság kifogásolta a házhelykialakítások mikéntjét. Javasolták, hogy a házhelyeket a temető felé vezető utra nézően és a ~~Zimányi~~ Zimányi utra nézően alakítsák ki, de ez a kimérési forma sértette a papok érdekét és nem járultak hozzá. A kimérést végző mérnök pedig csak a rendelkezésre bocsátott és jóváhagyott területet tudta kimérni. Az utcák 1945,-ben a Földrendező Bizottság által kerültek kiosztásra a Zimányi utig.

1946. tavaszán a tanácsház előtt Dr. Kelemen János Toponári körorvos tartott egy falugyűlés szerű előadást és javasolta az új házhelytulajdonosoknak, hogy mivel még nem kezdték meg az építkezést rugják fel az eddigi kiosztást és a gazdálkodás követelményeinek megfelelően nagyobb házhelyeket mérjenek ki. Javasolta, hogy a házhelyeket a Zimányi^utra nézően és a temetői ut mellett alakítsák ki. De egyes személyek ezt a javaslatot elvetették azaz hogy a telkékre elültetett gyümölcsfák már termést hoztak és a jelenlegi kimérés megváltoztatásához nem járulnak hozzá.

akkor pedig még mód lett volna egy korszerűbb falurész kialakítására. Az 1946. évben megkezdődött a volt gazdasági épületek és cselédházak lebontása és a bontott anyagból a lakóházak és melléképületek felépítése, későbbi időpontban a telekkialakításokra nem volt mód. Az Arany J. u. keleti oldala is lakótelkeknek került kimérésre, de oda senki sem kezdett építkezni, így 1959-ben ez a terület a tsz. közös művelésébe került, majd 1960-61-ben a belterület határának módosításakor külterültnek és atsz. tulajdonában lévő szántónak lett minősítve.

1926-ban került megnyitásra népkönyvtár. Minden helybeli lakos tagja lehetett a könyvtárnak. A tagsági díj egy évre 1 pengő volt. A könyvek tulnyomó része szépirodalmi mű volt. A könyvek egyforma keménykötésben. A legolvasottabbak a Jókai és Mikszát könyvek voltak, de a Mikszát Különös házasság c. műve és az Ady versek a falusi könyvtárban nem voltak találhatóak. A könyvek minden cserélésnél átnézésre kerültek, aki a lap szélét betúrta vagy zsirfoltot ejtett rajta minden hibáért 10 fillér büntetést fizetett. A könyvben lévő hibák az oldalszám megjelöléssel a hátsó oldalon bejegyzésre kerültek. A könyvek az iskolában voltak elhelyezve. kölcsönzés minden vasárnap 11-12 óráig volt.

Népművelési előadások:

Az előadások ősztől -tavaszig minden csütörtökön este kerültek megtartásra. Ezek az előadások az iskolában voltak. Az előadások bevezetőjeként vallásos félóra/áhitat/ volt. Az előadásokhoz műsorsort az iskolások adtak, szavalat, énekszámok. A műsor az előadás témaköréhez kapcsolódott. Az előadásokat a ref.lelkész, tanító, jegyző, orvos, állatorvos, az urodalmi gazdatiszt tartották. Az előadások látogatottak voltak, ha diákép vetítés is volt az iskola zsufolt volt. A két háboru között a vetített kép szenzációnak számított.

ISKOLA Iskola, iskolai oktatás.

A református templom 1736-ban épült a faluvégen, az iskola utáni években épülhetett a mai kulturház udvarában a hátsó részen, mert akik az 1860-70-es években születtek arról beszéltek, hogy a régi rossz zsuffedelü iskolában tanultak. A ma kulturháznak átépített iskola az 1870-es években épülhetett. Az iskolába a református gyermekek jártak. Visszaemlékezve az öregek elmondására a katolikus gyermekek az 1900-as években a Kisrépási iskolába jártak, amely épület az egykori betyárcsárdából került átalakításra. Ez az épület ott állt, ahol a tömörke felé vezető ut a kövesutra kiér, az ut keresztelés nyugati sarkában, a kövesuton innét. Az épület 1950 körül került lebontásra. Rossz időben a gazdaság az iskolásokat fogattal szállította az iskolába. Valamikor 1900 és 1910 között a gazdaság és az egyház megegyezett, hogy a katolikus tanulók is a református iskolában tanulhassanak, részükre külön hitoktatás tartása mellett. A katolikus tanulók részére minden szerdán délután volt hittan óra, amikor taszárról a gazdaság által küldött hintón megjött a plébános. Az iskolai oktatásért a gazdaság évi 18 ürméter tüzifát adott az iskola fűtésére. Az órák az 1-6 osztály részére szerda és mombat kivételével 8-12 és délután 2-4 óráig tartottak. Szombat délután az ismétlő iskola 3 évfolyama tanult. Az iskola tanítója 1926-ig Szomju István volt az ő tanítása alatt még működött az iskola kezelésében lévő faiskola, ahol a diákok tanultak oltani, szemezni, gyümölcsfát ápolni. A faiskola a mai katolikus temető azon része volt a nyugati rész ahol most a temetés szünetel. A terület temetőként történt igénybevétele után a faiskolát áthelyezték a Kossuth u. nyugati sora irányába a község rétjéből kialakított és körülárkolt területre. Szomju István tanító nyugdíjazása előtt többet brtegeskedett így a faiskolai teendőkkel kevesebbet foglalkozott. A 20-as éek elején a faiskola megszűnt működni. De ezt a területet az öregek mindig faiskolaként emlegették.

Az I; fejezetet végigkísérő vallási villongások a két háboru közötti időkben sem hagytak alább. Erről gondoskodott B.Major János ref. lelkész és Tihanyi Péter Taszári esperes plébános. Fl. ha katolikus temetés volt és az esperes ur végezte a szertartást a református temetőn nem volt hajlanó köröszkül menni, hanem a halottat a temető és szülő közötti rossz uton vitték a katoliku temetőbe.

A gazdaság részéről bejelentették hogy saját iskolát építenek a gazdaság területén a magtár előtti diósban a mezőgazdasági vasraktár és magtárúsi iroda átépítésével és bővítésével létrejött az új katolikus iskola. A református iskola részére megszűnt a fűtéshez való hozzájárulás és a tanulók száma lecsökkent, ezzel a létszámmal iskolát működtetni nem lehetett, mert nem volt meg a az iskola működtetéséhez szükséges 30 tanuló. 1941 kora tavasszal indult szervezéssel közadakozásból megépült a Kossuth u. végén a református árvaház 13, fiu, 13 leány gondozottal. Az árvaház működtetéséről a református szeretetszövetség gondoskodott. Az árvaház ünnepélyes átadása 1942 nov. 1-én történt, így a református iskola működése biztosított volt.

A jelenlegi iskola gazdatiszti lakásnak épült az 1910-es években. A kialakított katolikus iskolát a háboru alatti és közvetlen utáni években a szülők csak tüköl iskolának hívták./ EZ az épület felújítás és átalakítás után ma a tsz. gépkocsi bontó iroda épülete./1946 évben a katolikus szülők, a ^{MKP} KPM; és SZOC.DEM párt. vezetői megkérték, hogy költözzön át a tanító részére kialakított lakrészbe, majd pedig a volt gazdasztszti lakást birtokba véve egy közfal eltávolításával új tantermet alakítottak ki. Az I. halastó déli oldalán szép fenyves volt, ezt a fenyvest a szülők kitermelték és a rönkökből az iskola részére padokat szekrényeket és berendezési tárgyakat készítettek.

Az iskolák 1952-ben történt állomosítása után az alsó iskolában s felsőtagozatosok a felső iskolában az alsótagozatosok tanultak. A felsőtagozatos tanulók TOPONárra történt bekörzetesítése 1960-ban történt.

A jelenlegi iskola részleges felújítása 1960-ban tetőcsréje 1981-ben. teljes felújítása korszerűsítése 1986-ban történt meg. Az alsó iskola 1967-ben toldalék építésével kulturházzá került átalakításra. az átalakítás akkor 182.000.FT-ba került.

Egészségügy:

Az i. világháboru utáni években a község körorvosa Kaposváron volt Aki / ebben az időben ~~XIX~~ Gross doktor volt/ havonta egyszer megjelenta községi biró lakásánál és megkérdezte, hogy mi ujság a faluban beirt a látogatási naplóba és kérte a kocsit, hogy időben ~~VIK~~ hazaérjen.

A gazdaság szerződött konvenciós orvosa gölléből ^{Waschmann} Dr. Vaschamolt akit mindenki csak Porjankónak hívott/ A nevét se tudták a faluban és ugy sem mondott mást a pipacsutorát kivéve szájából.KH...kh.. majd felirok egykis port.. És volt aki meggyógyult, Volt aki ~~KEMGY~~ nemgyógyult meg.De ezzel így vannak más doktorok és más betegek is Idézet Fekete ISTV_n Ballagó idő c. könyvel22 old. 3.4.bek./ Ilyen egészségügyi ellátás és lakésviszonyok között szinte minden nyáron csecsemőtemetés volt a cselédházaknál.

A község egészségügyi ellátása akkor javult meg amikor Dr. Kelemen János lett a toponári körorvos és a község körorvosa, aki lelkiismeretesen látta el feladatát hetenkint megszabott napon és időben megjelent ellátta a betegeket a cscsmőket minden alkalommal el kellett hozni a rendelésre, elvégezte a védőoltásokat. Gazdasági scelédnek nem járt OT^I / SZTK/ biztosítás és ellátás A munkavállaló és családja részére az orvosi ellátást a gazdaság konvenciós orvosa biztosította, meghatározva, hogy milyen értékű gyógyszert írhatott fel. A kórházi ápolási költséget a gazdaság fizette, de ezek az emberek csak ritkán kerültek kórházba. A munkából kiöregedett idős személy szerencsés volt ha gyermekei válllág a tartását és gondozását, mert nyugdíjat a gazdasági cselédek nem kaptak.

Akinek pénz volt és anyagi hrlyzete megengedte az felkereste a magénrendelést folytató orvosokat és próbálta betegségét gyógyíttatni.EZ vonatkozott a falu paraszt lakosságára/ a pógárookra/ is.

Lakásviszonyok:

A cselédházak több lakásosak voltak. Egy-egy lakrész a következő beosztású volt.A főbejárat egy nagyobb méretű konyhára nyilott, egy tömbbe épített téglából rakott két sporheltel. a konyhából nyilott két szoba a szobákból egy kisebb méretű kamra, a konyhát két család használta és minden családnak volt egy szobája és kamrája.Volt egypár lakás amelyikne a kiemelt személyek laktak magtáros, gazda. parádéskocsis stb. ezek valamelyik ház végében különálló egy családra méretezett lakást kaptak.Kiváltságot jelentett az egykori kuria épülete /ma petőfi tér 6.sz a blt./ Ebben az épültben egylakásos lakrészek kerültek kialakításra. Ez volt a mesteember ház / kovács, bognár, kőműves, szjártó./ Az I.világháboru előtt még volt olyan lakás is ahol egy nagyobb szobában két család lakott.

Kut a cselédháhaknál nem volt. A főzéshez, iváshoz, mosáshoz a vizet a scira istállónál lévő nagyméretű bővizű kutból hordták ~~vö~~ vödörszám.

A falusi házak régi építési formáit a községben ma két ház őrite meg ezek Petőfi u.14.sz és Kossuth u.14.sz. A telek hosszában ~~ép~~ épített egyenes épület Az épület teljes hosszában végighuzódó ~~erős~~ erős téglalábakon álló bolthajtásos pitarral. A lakások beosztása egy elsőszoza/ tiszta szoba/ szabadkonyha, ebben volt a kemence éa a kémény volt a husfüstölő, konyhaszoza, ahol a család télidőben lakott és a termény tárolására szolgáló kamara. A házak vas-tag tömésfallal készültek, hogy télen a meleget jobban tartsák A lakások padozata döngölt agyagpadló volt, amelyet hetenkint fel kellett sikálni sárga agyaghabarccsal.

Ezek a házak voltak a pógárházak. A házak tetőzete zsupp, majd később cserép volt.

Visszaemlékszem egy nagyobb balesetre, mely 1932 május végén, vagy június elején történt. jött egy nyári zápor viharral kísérve a vihar csndesedésekor egy uradalmi lovaskocsi végig hajtott a falun és a kocsis kiabált jöjjenek segíteni mert az uradalomban összedült a nagypajta és az aratók alatta vannak. A vihar elől a robotban lévő aratók, akik a major közelében dolgoztak a pajta alá menekültek. A vihar a téglalábakon álló oldal nélküli pajtát összedöntötte. A sebesülek közül akiket lovaskocsira rakva akarta a kórházba szállítani Fábos József toponári lakos mielőtt a kórházba értek volna meghalt. Özvegyéről és gyermekeiről a gazdaság annyiban gondoskodott, hogy Orciba költöztetett a testvéréhez és részére napszámot biztosítottak. " Magyar Kegyes Tanítórendre jellemző a következő eset is" Berdánné férjét piarista gazdasághoz tartozó Szentiván pusztán a csődör agyonrugta Orciba költöztették és itt a tejházban fél konvencióval alkalmazták a két nagy. lánynak pedig biztosították, hogy napszám^m járhattak.

Az időjárás viszontagságából eredő a következő esemény is. 1939-40 telén jelentő mennyiségű hó esett, amely a tél végéig megmaradt. Husvét előtti hetekben a hó hirtelen olvadásba kezdett, egy csütörtöki napon az Orci patak medre megtellett az olvadásból származó vízzel dében még a leventék át tudtak menni, hogy Toponárra menjenek a foglalkozásra, de mire este jöttek haza az uton átfolyt a víz mintegy 70-80 méter szélességben a leventék az átfolyó erős sodrásu vízben derékig gázolva tudtak csak átjönni. A nagytömegű ^{víz} víz a patakon átvezető téglahidat annyira meg rongálta, hogy a forgalom elől lezárták. A lovaskocsi forgalom Taszár és répás felé bonyolódott le Kaposvár felé.

1940 júliusában jött az éjjeli órákban egy felhőszakadás ~~XXIX~~ szerű eső és hirtelen lezudult víztömeg előntötte a patak menti részeket a megrondált hidat pedig teljesen lerombolta. Az új hid építéséhez a faanyag már a hid mellett részben kifaragva ott volt ezt a faanyagot a víz széthordta, úgy hogy egyes darabjait a Tazári réten azazá legelőn szedtük össze. Az új fahíd 1942-ben készült el. Kaposvár felé a gyalogos forgalom két gerendából készült gyaloghídon történt. A fahíd, mely erősen elhasználódott a kövesút megépítése után 1960-ban került lebontásra.

Mint nagy eseményt említem meg a Tazári sportrepülőter átadását, mely esemény 1929 nyarán történt. A repülőter a tazári állomással ~~XXIX~~ szemben az északi oldalon lévő legelőn települt. Az ünnepélyes átadás nagy pompával történt. Kaposvárról különvonatok hozták az érdeklődőket, a környező községekből gyalog és lovaskocsival jöttek. A felszálló pálya körül lovasrendőrök tartották fenn a rendet. Volt műrepülés, léggömbvadászat, ejtőernyős ugrás, igaz homokzsákot dobtak ki ejtőernyővel, de ezek a bemutatók olyan új dolgok voltak amiket eddig ezen a vidéken nem láttak. Megindult a polgári légiközlekedés Kaposvár és Pécs között a forgalmat egy 3 motoros utaszállító repülőgép bonyolította le, amelyik minden nap 10 órakor érkezett Pécsről. Ez a repülőter a későbbi időben katonai repülőter lett. 1-2 év után megszűnt a polgári közlekedés. 1941-ben megkezdődtek a nagyarányú építkezések és a repülőter területét az Orci határig terjesztették ki. A földmunkák a talajrendezés tartott egés addig, míg a front a megyét elérte. A németek ~~XXI~~ mielőtt elhagyták a repülőteret kb. 10. távolságu csikokban kersztbe-hosszába feszántatták a felszállópályának használható területet. A felszálló pályát a Szovjet csapatok bevonulása után a környező községek lakosságának igénybevételével állították helyre és tették használhatóvá. 1944-ben Orci községben került elszállásolásra 5-600 főnyi középiskolás diák. Kaposvárról, Pécsről. Dombóvárról. Innét jártak le a repülőterre földmunkát végezni. Repülőbunkereket építettek, az iskola év kezdetéig.

A jelenlegi felszállópálya építése 1947-48-ban kezdődött a kisajátítások előtt és az épkezés kedetén a lakosságot úgy tájékoztatták, hogy rizstelep épül, csak azon csodálkoztunk, hogy arizs termesztéséhez a vizet honnan veszik.

A Levente mozgalom

A levente mozgalom nem egy önkéntes egyesült volt hanem kötelező minden 12 évet belültött fiú részére a korhatárt később 10 évre csökkentették, a célja katonai előképzés volt. Sportolási lehetőség is volt, főleg atlétika, de labdarugás terén is.

A leventefoglalkozások ősztől nyár elejéig 1930 körüli években minden vasárnap reggel 8-10 óráig s4-35-től vasárnap délután 2-től 4-ig voltak a megjelenés kötelező volt. A foglalkozások 1938-tól Toponáron minden csütörtök délután 2-4 óráig voltak. Mulasztás csak igazolt és engedélyezett esetben lehetett. Kötelező volt a vasárnapi istentiszteleten való részvétel, a katolikusok Toponárra jártak át misére. Ha valaki elmulasztotta a templomban való megjelenést következő vasárnapra Kaposvárra a Baross laktanyába kapott behívót 1942-től én is a Baross laktanyában voltam katona, sajnálkozva láttam mi történik a behívott leventékkel. 8-10, ig szigorított csuklógyakorlat 10 órakor sorakozó és a katonasággal együtt elvonulaa a Hősök templomába misére, mise után bezárták őket a katonai fogdába, valamikor délután engedték ki, úgy hogy a délután induló vonatot ne érhék el és így gyalog kellett hazajönni. ~~Enni~~ és inni a fogdában nem kaptak.

Az 1919-es eseményekről keveset tudok írni írásos anyagot nem találtam. Visszaemlékező is kevés van életben. 1919-ben a községi direktórium elnökévé Csapó Józsefet választották. A községből 3 vöröskatona volt név szerint Tar József a parádés kocsis fia, aki miután kiszabadult a Prónai különítmény fogságából Francia országba távozott és többet nem jött haza. Baumgärtner Lajos az uradalmi bognár fia aki a Baross laktanyában történt valatások nyomán szerzett betegségébe belehalt és György János aki később a Kaposvárán Cukorgyárnál lakatosként dolgozott Prónaiék mindmármukat Begyűjtötték a Baross laktanyában a tornaterembe és a valatások is ott folytak. Bűnük az volt, hogy vörös katonaként részt vettek a Tiszai harcokban.

Orci községben 1922-ben ~~XVIII~~ "Méh" néven szövetkezeti bolt nyílt a ma Kossut u.18.sz. alatt, de a város közelsége és a községben lévő régi bolt mellett forgalma nem volt, így rövid idő alatt működését befejezte. / A bolt gumibélyegzőjét fiatal koromban valahol láttam. / A község lakói közül az öregek csak páran emlékeznek rá, írásos anyaga nem maradt.

MGⁱ termelés állattenyésztés a két világháború között:

Tildy Zoltánné Férje református lelkész Orciban 1919-1921 között háború után a Magyar NÉPKöztársaság elnöke; rádióban 1985-ben elhangzott visszaemlékezése szerint Orci község lakói nagytestű nehéz muraközi lovakat tenyésztettek, melyeket Horvátországi értékesítésre vásároltak meg tőlük. A község sertéállománya mangalica fajtájú volt amelyet legelőn tartottak. 1928-ban tértek át a község lakói a fehér hussertések tartására és intenzív tartás

mellett sonkasertéseket neveltek. A teljes tej felvásárlási ára literenként 5-7 fillér volt a zsirszázalék figyelembevételével. A fölözött tejet Kaposvárról a gyártelepről visszaszállítva 0,5 fillérért adták. A sonkasertéseket fölözött tejjel kevert darával takarmányozták. Így a sonkasertésenél elérték a gyors növekedést 5 hónapos korukra elérték a 75-80. kg.-s súlyt, ez volt sonkasüldő legjobb vágási suja. Ha nehezebb volt már csak tökesertésként volt értékesíthető olcsóbb áron. A sonkasüldőket élő állapotban a cseheknek szállították. Működött Pápán a közös magyar angol érdekességű bacon üzem innét a feldolgozott sertéseket Angliába szállították. Ez a tartási mód a tej többszintű feldolgozása és a háborúra való készüldés miatt a 30-as évek második felére, amikor nagyobb suju sertéselre volt szükség és az addigi piacok megszünése miatt jelentőségét veszítette.

A sertésenyésztésre igen nagy veszteséget jelentett az 1931-ben lefolyt sertéspestis járvány, amely a község sertés állományának mintegy kétharmadát elvitte. A tenyésztés a további években csak szimultán oltás alkalmazásával volt többé kevésbé biztonságos. Jelentős volt a község szarvasmarha állománya, De különösebb tenyésztői munka nem folyt. Törzskönyvezés nem volt. A szaporulatot 4-5 hetes korban vágóborjuként értékesítették. Csak az üszőborjából hagytak meg állománypótlásra, vagy állomány növelése céljára. ~~XX~~ A fő szempont a tejtermelés volt.

A község lakói nagytestű hidegvérű lovakat tartottak elsősorban munkavégzés céljára. Csikóneveléssel az I.világháboru után már kevesen foglalkoztak.

Juhok TARTÁSÁVAL mindenik világháborut követő években foglalkoztak. A gypjut a család részére ruhaneműnek dolgozták fel. Ahogy a kereskedelemben nőtt a ruhaneműekből a választék, úgy fogytak a faluból a birkák.

Növénytermesztés.

Fő termény a köségben a buza volt. A legnagyobb vetésterülettel. Hogy a lakosság szükségletét kitudják elégíteni az akkori termésere dmények mellett a vetésterületeket kellett növelni. A buza számított a gazdaság nemesvalutájának. Minden termék és termény árát a buzához viszonyították és sok esetben adás-vételi szerződést, munkaszerződést is buzaárban határoztak meg. A 30-as évek első felében a nagy gazdasági válság idején a buza már elvesztette Uralkodó jelentőségét. A buza ára visszaemlékezésem szerint 15.P/q. volt, de ebből az árból a kereskedő 6 P./q. bolettát adott csak a többit fizettev ki pénzben. A bolettát fizetési eszközként sehol sem fogadták el, csak adófizetésnél számított be teljes pengő értékben.

Az ország területén nagyobb feleslegek képződtek, melyet az állam felvásárolt a feleslegesnek vélt készletek egy részét pirosra festett búzával kevertette be és csökkent áron takarmánbuzaként értékesítette. A festett búzát őrlére a malmok sehol sem fogadták el csak állati takarmányozásra lehetett felhasználni. Ugyannakkor az XX ország lakóinak jelentős része a mindennapi kenyeret sem tudta megvásárolni.

A nagy gazdasági válság idején 1930-35 között a kisparaszti gazdaságok jó része tönkre ment, csak 1936-tól javult a helyzet amikor mekezdődött a Német ország felé történő nagyobb kiszállítás, a felvásárlási árak emelkedtek, a németek megkezdtek a háborúra történő készletgyűjtést és a mezőgazdasági termények és termékek piacra találtak.

Jelentős vetésterületen termelek tavaszi árpát, takarmánygabonának /Ősziárpa termelése nem volt, mert az akkori fajták nem voltak télálló, kifagytak./ Az 1900-as években a község termelői a tavaszi árpát a Nagykanizsai piacra szállították lovaskocsival, ahol a sörgyár vásárolta fel jó áron. Oda- vissza az ut négy napig tartott a pihenő Kiskorpádon a Póner kocsmánál volt.

Nagy területen termesztettek kukoricát. A kukorica jelentette a sertések fő takarmányát.

Takarmányrépát és burgonyát csak kisebb területen termesztettek.

A jószág állomány részére a fő szalastakarmányt a rét jelentette, amelyne nagyrésze berk volt és savanyu fűvet sást termelt. A térdig érő mocsárból a sás szénát félszárazan petrencerudon hordták és a rétdombon elterítve szárítottak, majd hordtak haza.

Az 1900-as évektől vetettek lucernát és lóhert /fenyert/ amelyek minőségi takarmányt adtak.

Kora tavaszi zöldtakarmánynak Biborherét termeltek /Ez szárítás útján gyenge minőségű szénát adott/ csak zülden etették.

A téli takarmányozásra szarvasmarhák részére a kukoricaszárt, lovak részére a tavaszárpa szalmáját felhasználták.

A család szükségletére a kukoricában köztesként termesztettek babot, és a tavasz árpával egy időben vetett konyhakert nagyságu területen termelt apró szürkésbarna szemű lencsét/ csak gyenge táperőben lévő talajon termelt biztosan/ Ezt a fajta lencsét háboru után sem piacon, sem üzletben sehol sem láttam.

A mezőgazdasági termelésben jelentős javulást hozott, amikor a kisparaszti gazdaságok áttértek a négyes vetésforgó alkalmazására, ahol a vetési sorrend a következő volt: őszi kalászos /aratás után a trágyázás elvégzése/ kapás/kukorica, répa, krumpli/ tavasz kalászos / tavaszi árpa vörösherevel vagy lucernával fellülvetve/ buza.

A 30-as évek közepétől, amikor a nagy gazdasági válság enyhült a terményeknek jobb ára lett a parasztgazdaságok is áttértek a nagyobb hozamu növényfélésegek termelésére / Bánkúti 1201 és 1205-ös buza, Fleisman féle kukorica./

A termelési kedvet csökkentette a tartalékos katonák többszöri ~~KÖSS~~ hosszabb idő^etörténő katonai szolgálatra való behívása./ Felvidéki bevonulás, Erdélyi bevonulás, Délvidéki bevonulás,/ Majd a magyar csapatok orosz harctéren való bevetése.

1942 elején bevezetésre került a jegyrendszer, /cukrot, petróleumot, ruhaneműt, lábbelit csak jegyre lehetett vásárolni./ Jurcsek begyűjtési miniszter kidolgozott a beszolgáltatásokhoz egy ~~NAGYKÖZSÉGEK~~ pontrendszert. megvolt határozva, hogy a l.kh. terület után hány pontot érő terményt kellett beadni. Buzából csak a ~~KÖZSÉGEK~~ fejadag és a vetőmag maradhatott meg, erről a minden cséplő gépnél jelenlévő cséplési ellenőr gondoskodott. Csak fatalpu lábbelit lehetett kapni és mürostból készült alsó és felsőruhát, amely ha vizet ért megnyuladt és szétment.

1941 július augusztusban érkeztek a X SAS behívók vitték a fiatal férfiakat a frontra, érkeztek a gyászjelentések is, hogy kit nem kel hazavárni.

1943-44-ben erősödtek a légi tevékenységek. Szinte minden nap átrepültek a falu felett a Liberátor kötelékek, szerencsének mondható, hogy a község területére bombát nemdobtak.

1942 október elején vonultam be sorkatonai szolgálatra Kaposvárra. 1944 március 19-én egy vasárnapi napon itthol voltam eltásozáson. A délelőtti órákban néztük, hogy két golya típusu repülőgép hasa alatt nagyméretű bombával kering a város felett egész délelőtt. Délutánra már hirt kaptunk, hogy a németek Kaposvárra bevonultak. Este 10 óra körül gyalog indultunk a laktanyába katona ruhában. Toponáron a patika előtt egy csendőr és egy géppisztolyos katona igazoltatott, a csendőr ismert, így tovább endedtek. Kaposváron a nagymalom előtti hidon újra német katonák igazoltattak, csa a városból kifelé lehetett jönni brfelé csak a szabadságról visszatérő katonákat engedték ha felmutatták szabaságos papírjukat. A hársfa utcában a keleti oldalon a kerítés mellett végig német tankok álltak. A laktanya kapuban német őrszem. A katona ság nem hagyhatta el a laktanya területét. Kivonulni is csak egy hét után engedték a katonaságot, de még az eldalfegyvert sem vihették ki.

A község felszabadulásának dátuma egybeesik Kaposvár felszabadulásával. 1944. december 2. Dombóvár felől Kaposvárra érkező Szovjet ~~CSK~~ csapatok egy alakulata TOPONÁRON át Igal felé vonult. A csapat egy előőrse egy éjszakára a tömörkei határrészen beásta magát és következő napon vonult tovább.

december elején a községben került elhelyezésre mintegy 3.000 fő szovjet katona, akiket Jugoszláviából a felszabadított fogolytáborokból hoztak ide. Ezek a volt hadifoglyok a községben működő katonai igazoló bizottság előtt kerültek igazolásra. Nagyobb részüket felszerelték és mentek a Nagybajomi frontra, kisebb részüket Toponáron vonatra rakták és mentek haza. Azok örültek jobban akik a frontra mentek. Az igazolások befejezése után repülősök kerültek a községben elhelyezésre, azok akik a Taszári röptéren teljesítettek szolgálatot. Egy szovjet repülőgép a cseri határrészen leesett. A gép légiharcban megsérült és a pilóta már nem tudta a röptérig elvinni. A pilóta meghalt. Az Őrci temetőben került eltemetésre katonai tiszteletadással. A sírja a jelenlegi ravatalozó és a régi sírok között volt. Bajtársai márvász síremléket állítottak sírjára. A felirat szerint a pilóta ~~IX~~^{XV} Iván Iharovics főhadnagy Kaukázusi születésű és lakos volt. A síremléken a fényképe is rajta volt. A koporsót 1946 februárjában felvették és a síremléssel együtt Kaposvárra szállították. A holttestet a Keleti temetőben létesített katonai temetőben került eltemetésre.

1945 tavaszán egy a frontról hazavonuló lovas alakulat pár hétig a községben tartott pihenőt.

Szerencsére a község területén harci cselekmények nem voltak, így jelentősebb anyagi károk nem keletkeztek, csak az állatállomány lett kevesebb.

1945 husvétja körül, amikor a frontvonal az Osztrák határ felé tolódott át hazajöttek azok az emberek, akiket 1944 november utolsó napjaiban a csendőrök kaposvárra rendeltek be fogattal, hogy a csendőrlaktanyát nyugatra menekítsék. A telet ezek az emberek egy része Ősurgón a front tulsó oldalán vészelt át, de volt aki Letenyéről jött haza. A lovakat, kocsit a németek elvették tőlük, csak gyalog jöttek haza.

Földosztás:

1945 I. negyrdévében került sor a földosztásra. ^A Kegyes Tanítórend Gazdaságát a volt cselédek és a községben lakó földdel nem rendelkezők között felosztották. A rendelkezésre álló földterület nagyságát és az igénylők számát figyelembevéve a Földosztás a következők szerint történt. 1 gyermektelen család 5 kh.-t, 1 gyermekes család 7 kh.-t, minden további gyermek után 1 kh.-t lehetett igényelni és kimérni. Hogy kinek melyik táblába kerül kimérésre a földje cédulahuzással határozták meg. Aki még nem rendelkezett házhellyel részér Az 1942 évben kimért ONCSA házhelyek folytatásában és az Arany J. u. keleti oldalán mérték ki házhelyet. A meglévő Gazdasági épületeket, istállókat, magtárt, cselédházakat

bontásra felosztották. 1946 tavaszán az épületek lebontását megkezdték és megkezdődtek az építkezések a bontott anyag felhasználásával. 1945 tavaszán a tavaszi munkákat és az aratást a földhözjuttatottak közösen végezték és a terményen osztoztak. Felosztották a gazdasági felszerelést és a megmaradt állatokat.

1945 őszén már mindenki a részére kimért területen vetett. Ettől az időtől kezdődött a magángazdálkodás.

1945 négyre 46 első félévére a nagy infláció miatt a pengő teljesen elvesztette vásárló értékét, pénzért szinte semmit sem lehetett venni ez az időszak volt a cserevilág. A városokból főleg Budapestről érkeztek a cserélők ruhaneműt és egyéb iparcikket hoztak, melyeket élelemért cseréltek el. Voltak a megjelenő cserélők között akik ezt a cserekereskedelmet szinte iparszerűen üzték.

1945 tavaszán megválasztották a pártok jelöltjei közül a községi közigazgatás új vezetőit. 1946-ban megszervezték a begyűjtést,

A földterület után megszabták, hogy mennyi kenyérgabonát, takarmánygabonát vágóállatot, baromfit, tojást és zsirt kell beszolgáltatni. A beszolgáltatások könyörtelen behajtása több esetben oda vezetett, hogy a családnak nem maradt sem kenyere, sem vetőmagja. Ugyanakkor az előírt vetésterület elvetését büntetés terhe mellett kötelezték. Aki kenyérgabonát magánszemély részére értékesített és a hatóságok megtudták börtönbe csukták, mint feketézőt. Borju vágáshoz engedély nem adtak, minden megszületett borjut fel kellett nevelni. Sertést csak engedély alapján lehetett vágni a meghatározott zsir mennyiség beadásával. A rendelkezések megszegőit büntették. 1956 októberében egy kormányrendelettel a beszolgáltatásokat megszüntették és szabadkereskedelemmel jobban lehetett az ország ellátását biztosítani mint a beszolgáltatási rendszer mellett. A szabadkereskedelem tudatában a termelők igyekeztek minál több árut termelni és piacra vinni, ezáltal az ellátás javult.

1946-ban megalakult a községben a Földműves Szövetkezet. A Föld.Szöv. végezte a gabona begyűjtést, tojás, baromfi felvásárlást.

A Petőfi u. 6. sz. alatti volt cselédház a Föld.Szöv részére juttatta ebben az épületben nyíllott meg 1947-ben a vegyesbolt és 1948-ban az italbolt. Az épület utcai részét 1956-ban átépítették és 1986-ban felújították. A helyi Föld.Szöv az 1950-es évek elején egyesült a Toponári Föld.Szövvel; majd további egyesüléssel 1960-tól a Kaposvár és Vidéke ÁFÉSZ-hez tartoznak.

A községben a szlárdburkolatu téglajárda építése 1926-ban kezdődött magánkezdeményezésként a mai Kossuth u. 4-6-8-sz. házak előtt.

A Kossuth utcában a foghíjak beépítésével a járda 1950-re készült el az utca teljes hosszában, teljesen a tulajdonosok építették.

A petőfi u. nyugati oldalán, a József A.u.keleti oldalán és a Széchenyi u.nyugati oldalán gyalogjárda betonlapokból 1959-ben épült meg. Falugyűléseken állandó problémaként vetették fel a gyalogjárdák rossz állapotát. Lakossági önkéntes hozzájárulással és társadalmi munkával, valamint a fejlesztési alap felhasználásával 1972-ben megkezdődött a betonjárdák építése a községben. Először a Kossuth u. téglajárdája került kicserélésre, majd 1976-ban a Széchenyi utcában a betonlapok helyett öntött betonjárda készült mindkét oldalon. A felszedett betonlapok brtónszélel megerősítve a: Arany J. utcában és az utca végétől a József A. utcágg kerülek beépítésre. A József A. utcában a betonlapok helyett öntött betonjárda került megépítésr 1981-ben mindkét oldalon. A felszedett betonlapok felhasználásával épült meg a szilárdburkolatu gyalogjáró a József A. utcától a Petőfi térig. 1982- ben megépült a járda a Dózsa Gy. utcában és pótlásra került a Petőfi utcában. A B ákóczi u.északi oldalán a járda öntött betonból 1983-ban épült, a déli oldalon 1985. ben.1986-ban megépült a József A.u. és Széchenyi u. közötti járdaszakasz. A ~~X~~ járdaépítéséhez hozzájárultak akiknek a telke előtt épült a járda pénzzel. Az építéshez szükséges anyagot a tanács a fejlesztési alap terhére szerezte be. Az építési munkákat a község lakói társadalmi munkában végezték.

Faluvillamosítás:

Az 1946. évben kezdődött a szervezés a faluvillamosításra. Több viharos falugyűlés után a község lakói meállapodtak a hozzájárulás összegében, így 1947-ben megkezdődhettek az előkészületek. Kaposvári vízműteleptől Orciig és a község belterületén létesítendő vezetékekhez az oszlopokat a község adta, amely a község két erdejéből került kitermelésre, ezen fellül lakásonkint 70-Ft. hozzájárulást fizettek, ebből fizették az oszlopok helyeinek kiásását és a felmerült napszámhátréket. Orci községben a villany 1948 március 13-án gyulladt ki. Az utcákon 10 db. utcai lámpa került felszerelésre. A közvilágítás azóta többször került bővítésre.

Vízmű építése:

Falugyűléseken a lakosság kérte a vízmű megépítését. A szervezés 1979-ben kezdődött A vízműtársulst 1980-ban alakult meg. A kivitelezés és átadás 1981-ben történt. A lakosság telkenkint 18.000.-Ft összeggel járolt hozzá a z építéshez, ezt az összeget 10 évi részletben kamatmentesen lehet befizetni. A községnek jó minőségű ivóvize van minden telken épült vizóra és kerti csap, így minden család részére biztosított vízvételi lehetőség.

Belterületi szilárdburkolatu utak.

1969-ben került sor a tsz.major bekötőútjának megépítésére ez azt jelentette, hogy a József A. utca kövesittal lett ellátva. A bolt-hoz a rossz utak miatt problémás volt az áruszállítás ezért a József A.utca és a Petőfi tér közötti utszakasz alapkövezése saját erőből és társadalmi munkával elkészült. Az ut befejezése, lezárása 1972-ben történt meg a megyei tanács által erre a célra biztosított pénzből. Ut szempontjából a legrosszabb helyzetben a Kossuth utca volt, egyes szakaszain esős időben és ősztől tavaszig akkora kátyúk voltak, hogy lovaskocsival sem volt járható. A megye területén kezdeményezők voltunk a csökkentparaméterű utak építésében. A Kossuth utca a Taszáron utfelbontásból származó anyaggal került lealapozásra saját erőből. Az ut lezárásához a befejezéshez a megye a pénzt biztosította. A befejezés 1975-ben történt meg. Ugyanigy épült meg a Széchenyi utcai szilárdburkolatu ut is 1976-ban.

A Petőfi utcában a szilárdburkolatu ut megépítése az idei évre 1987-re került betervezésre. Az építéshez az alapkö a helyszinre van szállítva. A műszaki tervek készek.

XXXX Ravalalozó építése.

A temetések kulturált végzéséhez és a halottak temetés előtti elhelyezéséhez nem felelt meg a régi elavult hullaház. 1978-ban került sor a követelményeknek megfelelő korszerű ravalalozó megépítésére, fejlesztési alap felhasználásával, a lakosság önkéntes hozzájárulásával és társadalmi munka teljesítésével.

Hogy a közsében lévő létesítmények ut, járda, stb... megvalósulhasson nagymértékben a lakosság hozzáállásának és a jó szervezésnek köszönhető. A végzett sok társadalmi munka nélkül jópár létesítmény nem valósulhatott volna meg.

Termelőszövetkezet szervezése.

1959 március első napjaiban a Zimány községben befejezett tsz. szervezés után megjelent a szervező brigád. A brigád a járási tanács és a cukorgyár aktivistáiból szerveződött. Az Orci Dózsa Mg.Tsz. 1959 március 7-én este viharos alakuló gyűléssel megalakult. utánna napokban megkezdődött a közös munka. Az alakulás utáni évek gyenge eredményeket hoztak. Nem az adottságokkal és a munkához való hozzáállással volt baj, hanem a vezetés és a tagság között nem volt meg az egyetértés. Ezek a belső villongások siettették a Zimányi Béke tsz. és az Orci tsz. egyesítését ez 1964-ben történt meg. Az egyesítés után a tagok részesedése jelentősen növekedett és a tagok elégedettek voltak. A Zimányi és a Toponári tsz. 1971-ben történt egyesítése után Orci község a Toponáron működő Kapostáj tsz.-hez tartozik. A

Az 1956-os események, ellenforradalom.

Szerencsére nagyobb megmozdulás nélkül átvészelte a község az 1956-os eseményeket. Szervezett megmozdulás nem volt. Egyszer került egy gyűlés megtartásra a Kisgazdapárt neve alatt, de ez a gyűlés egy-két szesz hatása álló helybeli lakos által elmondottak miatt ami a disznók és birkák legeltetésével és a fűbérrel volt kapcsolatos, minden jelentősebb határozat nélkül szét széledt. Próbálták megalakítani a tanácsot és megválasztani a község új vezetőségét, de ez nemsok sikerrel járt. A község lakóinak fontosabb volt az őszi betakarítás és a buza vetése, mint a tüntetés és a szervezkedés. Nagy megkönnyebbülést jelentett november 4-én, amikor láttuk, hogy Taszárról a szélnekeresztett katonaság igyekszik rendezetlen sorokban lakóhelyére távozni, valamint a Szolnoki rádióban elhangzott, a megalakult Munkás Paraszt Kormány felhívása.

ORCZI község közigazgatása.

Orci község közigazgatásilag 1900-ig a Toponári körjegyzőséghez tartozott. 1900-tól 1950-ig a Taszári körjegyzőséghez. 1950-ben a község önálló tanácsot választott a közügyek intézése és az anyakönyvezés a községi tanácson történt. A tanácshára a Petőfi u.16.sz. alatti állomositott házban került elhelyezésre a ház tulajdonosa örökös nélkül meghalt, így a lakóház állami tulajdonba került. A jelenlegi Tanács épülete 1960-61-ben került a volt taácsteremből toldalék építésével kialakításra, orvosi rendelő kialakításával. 1964. ben a községi tanács Zimányi tanácshoz került bekörzetesítésre Zimányi székhellyel. A tanácsházhoz az előljáróság épülete 1985-ben épült meg.

A község postai szempontból 1964-ig a taszári postához tartozott az 1951-ben megépített telefonvonal is ide volt bekötve. 1964-től a község postája Toponár volt. később a telefon is ide került bekötésre a Zimányi postán keresztül. A posta átszervezése folytán a postai küldeményeket most Kaposvárról kapjuk.

A Magyar Tanítórend Orci Gazdasága.

Az I. fejezetben leírtak szerint a gazdaság báró Orczyak tulajdonát képezte. Báró Boxberg Frigyes hozományként kapta a községben lévő birtokot. A birtok bérlője 1860-as végén a Somogyturi Kunfy család volt. Orciban született Kunfy Lajos festőművész 1869 október 2-án Orci főterén állt az utcai fronton 8 zsalugáteres ablakkal, udvar felől boltíves folyosóval az az zsuppfedelű iradalmi épület, mely a művész szülőháza volt. / Kunfy Lajos Visszaemlékezéseim könyv. / Ezen a helyen résben újjáépítve és teljesen felújítva a bolt van. Báró Boxberg Frigyes a birtokot 1893 június 28-án kelt birtoklevél

Alapján eladta. Az új tulajdonos a Magyar Kegyes Tanítórend lett. A Kaposvár környékén lévő gazdaságaik központja/kormányzósága/Mernyén, minden gazdasággal telefonnal összekötve. Az országos központ Budapesten volt. A budapesti rendházba nagypéntekre halat husvétra bárányhúst az orci gazdaságból küldtek.

A gazdaság vezetője a községben az intéző volt, aki a telefonvonal kiépítése után minden este beszámolt a mernyei központnak a végzett napi munkáról és bejelentette következő napi munkatervet. A magtáros egyben uradalmi gazda kezelte a magtárt és irányította a napszamosok munkavégzését, öregbéres a fogatok munkáját irányította, a napszamosok mellett a csósz volt a felügyelő, vagy egy idősebb gazdasági cseléd. A gazdaságban 52 konvenciós cseléd volt, a családtagjaik, a lányok fiatalasszonyok és a nőtlen fiatal férfiak napszamosként dolgoztak. Egyes években summás munkásokat szerződtettek Zalából vagy Heves megyéből. Az aratási és cséplési munkákat Toponárról és Zimányból szerződtetett munkások végezték.

A Gazdaságban a munkabérek a következők voltak: 1 egész konvenció, 16.q.buza, 8 ürméter fa, 20, kg.só, 40, Pengő készpénz. ezt negyedvenként /fertálonként/ mérték ki. ezen felül 1000 □-öl kukoricaföld 500 □-öl rét, 200, □-öl kert. engedélyezett jószágtartás 1 tehén a növendékével, 1 anyakoca a szaporulatával, baromfi tetszés szerint. A munkakezdés Fogatosok, állatgondozók részére 3 óra reggel Fogatosoknak befogás úgy, hogy napkeltére a mezőn a munkahelyen legyenek. munkaidő napnyugtáig, utána etetés itatás. Alvásra nemsok idejük maradt. A majorban az Öregbéres reggel 3 órakor kalapált/ Egy felfüggesztett ekekormányt ütött kalapáccsal ez volt az ébresztő és a munkába indulás jele.

A napszamosok kalapálás után a magtár előtt jelentkeztek, itt a magtáros megmondta, hogy hány napszamosra van szükség megmondta, hogy kik, milyen munkaeszközzel hol jelenjenek meg. A munkakezdés a mezőn a megadott táblán napkeltekor kezdődött és napnyugtáig tartott. Reggeli idő fél óra ebédidő 1 óra, gyentgyörgynaptól, mindenszentekig, fél óra uzsonaidő. A napszambér Kaszásoknak 1 Pengő más munkánál 70-80 fillér naponként, a 30-as években. Viszonyításként 1 kg. zsir ára 1.P. 1 kg. cukor ára 1,02.P. egy cájg munkásnadrág 2-3.P. L.m. karton ruhaanyag 80 fillér.

Az aratók részére a munkabér minden 10-ik kepe volt, amit a mezőn olvastak ki. A behárdás a megadott helyre és a csépléshez a munkaerő biztosítása az aratók feladata volt. Az aratók a kapálás kaszálás szénagyűjtési munkáknál robotot szolgáltak és ezért a gazdaság a tarlókat lógereblyével összegereblyézte, valamint biztosította a vízhozást, ami abból állt, hogy lajtba a tábla végébe odaállította az ivóvizet.

III. Fejezet.

Események szokások, melyek hozzátartoztak a község életéhez.

Családi események:

Születések, keresztelők.

1900-tól a község a Taszári körjegyzőséghez tartozott, így a szülésznő / bába / is Taszáron volt. Szülésekhez lovaskocsival hozták a községbe. A szülések a lakáson töbténtek. A bába a kismamákat ha a községben járt meglátogatta és a szülés várható időpontjáról tájékozódott.

A gyermek születése után kezdetét vette a keresztelőre való felkészülés. A közeli jóbarátok, rokonok, komák a kismama részére paszitot vittek. A paszit huslevesből, hústelekből és süteményből állt. Annál rangosabb volt minél többféle étel volt benne,

A keresztelő a születés után kb. a harmadik vasárnap volt. A keresztelőket / komákat / a család nevében a bába hívta meg, aki a keresztelésen részt vett. Komának hivatalos volt a faluból a fiatal párral hasonló koru minden fiatal. egy-egy gyermeknek 10-12 pár keresztszülője volt. A keresztelői lakoma általában hétfőn reggel virradatig tartott.

A keresztszülők a keresztgyermek részére husvétkor ajándékot adtak. Az ajándék hímestojás, alma, narancs volt, majd az 1930-as évektől csokoládényul.

Házasság, lakodalom.

1895-ben került bevezetésre az állami anyakönyvezés. A község lakói úgy értelmezték, hogy az egyházi esküvő felesleges, elég ha a jegyző előtt megkötik a házasságot. A fiatal házasok részére a lelkész bejelentette, hogy aki nemkötött templomi esküvőt, annak a gyermekét nem kereszteli meg. 1897 február 3-án vasárnap délutáni istentisztelet keretében 12 házaspár kötött templomban házasságot egy időben. /Anyakönyvi kivonatok és visszaemlékezések./

Leánykérés. A fiatalok és a szülők között már előre megtörtént a megbeszélés a házasságkötésről. de az ünnepélyes leánykérés megbeszélte időpontjában a vőlegény részéről egy rokon asszonyt küldtek a leányos házhoz aki megkérdezte, hogy fogadják-e a leánykérőket, visszaérkezése után ment csak vőlegényjelölt a szüleivel leánykérőbe. ez helyi szokás volt. Ha vidéki volt a menyasszony, úgy kocsival, lovaskocsival mentek és az ottani rokonokhoz, vagy jóbarátokhoz szálltak meg és velük mentek a leánykérőbe.

A leánykérést követte az egyezés, ami abból állt, hogy a vőlegény

szüleivel és a két násznaggyal megjelent a menyasszony házában, ahol már márták a menyasszony szüleit és a két násznagyat és megbeszéltek az ádomás és a lakodalom időpontját és nem utolsósorban a "móring" tárgyát, összegét. A móring volt az a vagyontárgy amelyet az ifjú asszony kapott, ha a férje meghalt, természetesen a móring átadását időhöz kötötték és években határozták meg a jogosultságot. Ugyanakkor beszéltek meg a hozomány nagyságát.

Az egyesség megkötése után került sor a jegyzőségen a beiratkozásra. A beiratkozásról készült jegyzőkönyv egy példányát a község hirdetőtáblájára kifüggesztették egy hónapi időtartamra. A fiatalok utána elmentek a paphoz és beiratkoztak. A pap a templomban egymást követő három vasárnap hirdette a házasulandókat.

Lakodalom előtt két-három héttel szombati napon került sor az ádomásra, melyet a menyasszony házában tartottak, mely nagyságában és a vendégek számában nem volt kisebb mint a lakodalom, ugyanolyan vacsora és zenekar volt. Vacsora előtt a vendégsereg zenekar kíséretében elment a vőlegényért és szüleiért. Az ádomás ugyanolyan ceremóniával zajlott mint a lakodalom, csak nem volt menyasszonytánc. Az ádomás tartott vasárnap délig, vagy estig a hangulattól függően.

Az esküvő naja /lakodalom/ kedden volt, hogy az új asszony kedves legyen. A vőlegény és a menyasszony a tanukkal /násznagyokkal/ kocsival vagy télen szánkóval elment Tászárra a jegyzőségre az anyakönyvvezetőhöz ahol a házasságot megkötötték. Részükre az ebéd a menyasszony házában volt. Délután került sor a templomi esküvőre. ez az esküvő volt az ünnepélyes zenekarral násznép kísérte a házasulandókat a vőlegény házából a menyasszonyhoz és utána a templomba, majd az esküvő után a vőlegény házához, ahol a fuvószenekar estig az udvaron játszott és nemcsak a meghívottak mindenki aki megjelent táncolhatott, ezek részére bort adtak üvegekben az üvegek sorra jártak és fonott kalácsot és kuglófot osztottak szét a jelenlévőknek. Azok akik nem voltak hivatalosak a lakodalomba és elmentek az esküvő után a lakodalmas házhoz azt mondták, hogy a "tátogatóba" mennek.

/ Az egyes eseményeket az előzőekben és ezután is igyekszem az akkor használt tájszóval leírni. /

A lakodalom: A vendég-hívást a vendég-hívó végezte, aki a család rokona vagy közeli jóbarátja volt. Ahol elfogadták a meghívást a vendég-hívó botjára selyemszallagot kötöttek. A vendég-hívás vasárnap este történt. Hétfőn reggel a Vőlegény anyja a meghívottakat, akik a meghívást elfogadták végéglátogatta és minden családtól gazdaasszonyt hívott. Gazdaasszonynak általában a középkori asszonyok

kerültek meghívásra. A nagylányokat és fiatal asszonyokat edényt ~~szedni~~ szedni hívta meg. A lakodalomhoz a tányérokat levestálakat tep-sziket borospoharakat és az ecággot / kés, kanál, villa/ a meghivottaktól szedték össze. Fölírták, hog ki mit adott.

Hétfőn reggel vitték az asszonyok a lakodalmas házhoz a tejfölt, turót, lisztet, tojást, tyukot. Ezek az asszonyok ottmaradtak gazdaasszonynak. Gyurták a levestésztát, nyujtották a rétest, vágják a tyukokat, sütötték a kuglófot és a fonott kalácsot, amely egy darabból készült és szólás-mondás volt, hogy végetlen mint az Orci kalács. A nagy sütés főzés tartott kedd estig a vacsora kezdetéig. A tálallásban a fiatalasszonyok vettek részt, az idősebbekre maradt a mosogatás.

A vendég-hívó esküvő után újra végigjárta a meghivottakat és figyelmeztette őket, hogy a meghívásnak tegyenek eleget és a lakodalomba jelenjenek meg, sietni kellett neki, mert mire a vendégek érkeztek a lakodalmas háznál kellett lennie, hogy az érkező vendégeket fogadja és a kijelölt helyére ültesse őket. Ha a vendégek megérkeztek átvette következő feladatát a csaposságot. Ő felelt, hogy az üvegek ne ürüljenek ki.

Fontos szerepe volt a lakodalmi ceremóniákban az első vőfénynek. Ő volt aki verses köszöntőkkel bevezette a lakodalom egymást követő részeit. Az első vőfény a vőlegény legjobb barátja volt. Köszöntőt mondott amikor a vőlegény a menyasszonyos házhoz indult a templomi esküvő előtt. A menyasszonyt elbucszuttatta szüleitől barátnőitől és a rokonságtól. vacsora alatt minden tál ételt be-köszöntött. Verses köszöntői a menyasszonytánc bejelentésével értek véget. A templomi esküvőre a menyasszony az elsővőfény karján ment. A vőlegény az elsősilánnyal /koszoruslány/ ~~XX~~ A fiatal pár csak az esküvő után távozott együtt a templomból. A nászmenet sorrendje a következő volt. Elöl a násznagyok a nyoszoloasszonyokkal, utánuk az elsővőfény az elsősilánnyal, az új pár és utánuk a koszoruslányok a vőfényekkel, őket követte a násznép végén a trottyos banda /Fuvós zenekar/ A násznagyoknak szép szál roz-maring volt kabátjukra kitűzve. A vőfényeknek a koszoruslányuk székfűt tűzött hajtókájukra, a vőfények a koszoruslánynak rózsaszínű csokrot adott. Az esküvői menetben résztvevő férfiak az indulás előtt borosüveget kaptak az üveg nyakára fonott kalács volt téve, hogy ut közben megtudják kínálni a barátaikat. Ha a menyasszony vidéki más faluból való volt a menyasszonyért nászmenet ment, amely 8-10 lovaskocsiból állt. A lovakon csengő szallaggal feldiszitve. első kocsin a násznagyok, másodikon

a vőlegény, a zenekarnak a hátsó kocsin volt a helye. Ha faluba ért a kocsisor a zenekar tagjainak le kellett szállni a kocsiror és a nászmenet előtt gyalog mentek és fújták a kürtöt. A kocsiról a kapukba kiállt nézőknek fonottkalácsot dobtak a nászmenetben résztvevők.

A lakodalmi vacsora. Az 1900-as években a lakodalmi vacsorából nem hiányzott a tötöttkáposzta, amit a kemence tüzelyen cserépfazékban főztek. A két háboru között a vacsora a következő volt, tyukhusleves, pörkölt rizsával, pecsenye, főtt tyukhusból és disznósültből, rétes, torta és sütemény ez csak ~~XXXXXXXXXX~~ az első világháboru után jött divatba, minden meghívott család vitt egy tortát. A vacsora minden fogását az elsővőfény versel köszöntött be. A pörkölt és rizsa feltálalása után az elsővőfény egy bekötött kezű fehér lepedővel letakart gazdaasszonyt vezetett be és bejelentette, hogy a szakácsnő megégett és a gyógykezelésére a vendégektől adományt kér, melyet a sebesült egy nagy kanálba szedett össze úgy, hogy minden vendég elé odatartotta a kanalat. a sebesültet a többi szakácsné piszkafával söprüvel kísérte, nehogy valaki a kanálból pénzt kivegyen. a kásapénzszedés befejezése után a sebesült ledobta a lepedőt és táncraperdült jelezve, hogy meggyógyult. Éjfél után a kásapénz a zenészekhez vándorolt a gazdaasszonyok ezen huzatták és ezen mulattak. A torta és sütemény felszolgálása után az elsővőfény és az elsősilány egy tányéron két-ke rozmaringgal befönt poharat hoztak be és kezdődött a dusuzás. minden vendég elé odatartották, hogy igyon az új pár egészségére. A vendégek hol tréfás hol komoly felköszöntőt mondtak és a zenekar elhuzta a vendég által kiválasztott nótát a tányérra dobott pénz a zenészeké lett./ Mostanra már csak a nóta maradt a köszöntők elmaradtak./

vacsora végeztével a menyasszony elment átöltözni, felvette a menyecskeruhát bekötötte a fejét és kezdődött a menyecsketánc. A vendégek a menyecsketánnál egyet kettőt fordultak az új asszonnyal és átadták az ajándékot. A vőlegény tányért tartott a pénzt ebbe dobta. A vőlegény mellett a vőfény állt akinek a kezében gyertya égett hogy lássák a tányért, ahova az ajándékot dobni kell. Az ajándékcsomagok az erre a célra odakészített vékékba kerültek, melyeket a vőlegény és menyasszony a tánc befejezése után egy külön helyiségben a szülők jelenlétében bontott fel és vett számba, hogy kitől kapták és majd kinek milyen értékkel tartoznak. A vendégeknek éjfélkor süteményt, sült husokat szolgáltak fel. A vendégeknek kínálták a törökösen főzött feketekávét.

Éjfél után kisebb üvegekben hordták körül a pálinkát.

A vendégek egy része hajnal felé eltávozott azzal, hogy a jószágot meg kell etetni.

Amikor reggel lett a vendégsereg felkerekedett a zenekar felvette a fuvós hangszereket és elindultak a faluba a vendégeket összeszedni. A vőlegény és menyasszony minden házhoz ahonnet meghívott volt be- ment és a meghívottakat reggelire hívta. Akit ágyban találtak az a zenészeknek fizette az ébresztő díját. A lakodalma házhoz történt ~~XX~~ visszatérés után reggelire kocsonyát tálaltak fel. És a tánc folytatódott délig, amikor ebéd következett. Késő délután lett mire a vendégsereg szétoszlott. Délután az ujházas pár újra kezdte a vendéghívást. Azokat az idősebb rokonokat hívták meg akik az előző napon nem voltak ott, meghívták a legényeket és a lányokat is, vacsorára ez a vacsora rendszerint éjfélig eltartott.

Csütörtök reggel kezdődött az edények szétosztása melyet a lakodalomhoz összeszedtek. az edényekért érkező asszonyokat reggeli várta. Csütörtök dél lett mire a lakodalmas sereg teljesen szétszéledt és kezdődhetett a lakás helyreállítása, az asztalok székek hazaszállítása. Azt eddig nem irtam le, hogy a lakodalmak ideje a farsang volt. Január második fele és február. A lakodalom a lakásban volt, ahonnet a butorokat kipakolták és a vendégségre asztalokat padokat állítottak be, melyeket vacsora végén az udvarra tettek ki, hogy a tácoláshoz hrlyet biztosítsanak.

Amiről eddig még nem irtam: a vőlegényruha mindig fekete öltöny volt. A menyasszony fehér ruhában esküdött mirtuszkoszorúval és slájerral a fején/ slájer * fátyol/ A menyecske ruha piros anyagból piros fejkendővel.

Nászut a két háboru közötti időben a falusiak részére ismeretlen és elérhetetlen volt. A nászágy legtöbbször az istállóban került megvetésre.

A fiatalasszonynak az esküvőt követő egy héten belül nem volt szabad hazamenni a szülői házhoz.

A lakodalom leírása kicsit hosszúra sikerült, de ma már csak emlék.

A mai világban a lakodalmakat az udvaron felállított sátorban, vagy többségében étteremben tartják. A lakodalmak napja a szombat mert utánna vasárnap a pihenőnap következik. Háromnapos lakodalmak már nincsenek. Szombat után vasárnap reggelre a lakodalom véget ér. A fiatalok nászutra utazhatnak.

A régi lakodalmak emléke már csak az idősebb generáció emlékében él.

Haláleset, Temetés;

A falu abból tudta meg, hogy valaki meghalt ha szokatlan időpontban

megszólalt a harang. Ha gyermekkoru halt meg a harangozást kis-haranggal, ha felnőttkoru nagyharanggal kezdték ha nő volt a halott egyszer ha férfi kétszer szakították meg a harangozást és utána huzták együtt a két harangot ezt az első harangozást "csöndítésnek" mondták. Ugyanigy kezdtek harangozni a temetési szertartás kezdete előtt. A haláleset és a temetés időpontja közötti napokon két óránként harangoztak mindkét haranggal. Ravatalozó 1980-ban épült a temetőben. addig volt egy kis hullaház de kötelező megépítésétől a ravatalozó építéséig ide a község lakói közül senkit sem vittek ki. A temetési szertartás a lakóháznál kezdődött és amíg a halottal a kocsival a temetőbe ért a harangok szóltak. Csak fiatalokat vittek ki vállon szemhálylován a temetőbe.

A sirások az elhalt keresztgyermekai és rokonai voltak. A harangozást is a rokonok végezték.

A temetések időpontja a délutáni órákban volt az időszaktól függően 2-4 óra körül.

A temetés utáni tort az esti órákban tartották, ahova meghívták azokat akik a temetésben részt vettek. A komákat, rokonokat jóbarátokat. A vacsora rendszerint eltartott éjfélig.

A torra való felkészülésben sütés-főzés az elhalt családtagjai nem működhetek közre, ezt a meghívott rokon asszonyok végezték.

KISPADOK:

Még a két háboru közötti időben is megvoltak a faluban az utcai kispadok a házak előtt. Tavasztól őszig a falu lakói este napnyugt körül etetés után és vasárnap délután ide ültek ki és a szomszédok itt gyűltek össze egykis beszélgetésre. Rádió, televízió még nem volt és ujság is kevés járt a faluba. Itt beszélték meg a községben történeteket és aki ujságot olvasott elmondta mi ujság a nagyvilágban. A mai napokra a kispadok szinte teljesen eltűntek, kevesebb lett a szabadidő és ami szabadidő maradt azt inkább a TV. előtt töltik a falu lakói. Sokszor hetek elmennek, hogy a szomszédok sem találkoznak egymással.

Műkedvelő előadások:

Visszaemlékezések szerint már az első világháboru előtt is tarottak a falu fiataljai műkedvelő előadást azaz szindarabot tanultak és adtak elő, ez a két háboru között, sőt még a háboru után is folytatódott. az előadások helye az iskola, tanácsterem és estenkint a kocsmá volt, ahol deszkákból színpadot építettek és a kor népszínműveit adták elő / a Falurossza c. darabot több nemzedék is betanulta. Az előadásokat bál követte, melyből a zenekar és kellékek kiadásait fizették ki.

A mostani ifjuság már nem vállalkozik rá, hogy szindarabot tanuljon és adjon elő pedig az 1967-ben megépített kulturházban a lehetőség meg lenne rá, ahol beépített színpad és tág nézőtér van. Mi még egy szájharmónika, vagy citera zenéjére is tudunk táncolni, de ma már bömbölő magnetofon sem mindig elég, hogy jól érezzék magukat.

BUCSU:

Bucsuból kettő is került megtartásra a községben. Az első Május második vasárnapján ez lett volna a templom bucsuja de nem a templom névadójakor tartották. Hanem mert ^{Babócsay} ~~Bakócsay~~ intéző ikergyemkei halálának évfordulójára. / a temetőben lévő kő emlékkövön az évszámból csak 19.. olvasható / A bucsu annyit jelentett, hogy egy évben egyszer Taszárról a plébános a templomban misét tartott. a gyerekek akkor örültek ha az Öspörös ur jött, mert mise után minden gyermeknek a templom előtti árustól cukrot vett. A templom előtt a kőkeresztet 1957-ben állították a hivek. Az addig ott álló fakereszt helyére, amelyet 1926-ban állítottak. A fakeresztet id. Baumgátner József a gazdaság bognármestere készítette. A róm. Kat. hivek akik tulnyomó többségükben a gazdaság cselédei voltak terveztek, hogy gyűjtést szerveznek kőkereszt felállítására, de az akkori intéző azt mondta, hogy Krisztus urunkat is fakeresztre feszítették és a gazdaság állit a kikorhadt kereszt helyébe másikat így a hivek ne költségeskedjenek.

A második az igazi nagybucsu a Bertalan /aug 24./ követő vasárnapján került megtartásra. Bertalan napján már ~~prosekiók~~ jöttek a ~~szomszéd~~ községekből a jókuthoz. A jókut nem is Orci részen hanem a zimányi határrészen van. egy forrás fölé emelt téglá épülettel és hozzá közel kőkeresztel. Háboru után az emlékhelyen misét tartottak a délelőtti órákban. Az emlékhely előtti részen állították fel sátraikat a mézeskalácsosok és cukorkaárusok. A mutatványosok a megszűnt Orci Zimányi földut két oldalán állították fel sátraikat. ~~Az~~ uton ugy Orci mint Zimány felé hosszú lovaskocsisor állt a környező községekből érkező bucsusok kocsijaiból. A forrás vizének gyógyító erőt tulajdonítottak és a bucsusok üvegekben vittek a forr vizéből. Az 1800-as évek második felében még a Jókuton minden ujhód vasárnap tartottak bucsut. A bucsu napjainkban már nem a régi. A mutatványosok és árusok már a községben állitják fel sátraikat. A május második vasárnapján tartott kisbucsu már feledésbe ment. A mutatványosok nem jönnek és bucsui bál sem kerül tartásra. A bucsubált a fiatalok augusztusban tartják.

Bálok:

A bál eseménynek számított a faluban. A fiatalok részére ez jelentette a szórakozást. Bált tartottak bucsukor, Katalinkor, Szilveszterkor, farsangvasárnap, karácsonykor vagy kusvétkor ritkábban.

A bállok a kocsmában kerültek megtartásra, ritkább esetben a tanács-teremben. A báli engedélyeket a járási főbirói hivatal adta ki, de a kérvényt a jegyző írta meg. A lányok a mama kísérete nélkül a bálba nem mehettek el. A mamák körbeültek a falmelleti padokon és árgus szemekkel figyelték ki kivel táncol. Bálok alkalmával a legények között néh a történtek szóváltások sérüléssel járó verekedésről, bicskázásról nem tud senki.

A bállok a zenét legtöbb alkalommal a két háboru között egy hegedü és egy cimbalom szolgáltatta.

Képviselő választás:

Az ezredforduló körüli időben képviselőválasztáson a jobb és a bal párt indult. A faluban szavazati joga nem mindenkinek volt. Szavazni Kaposvárra kellett bemenni A szavazat joggal rendelkezőknek. Az Orciak jobb pártra szavaztak a Zimányiak Bal pártiak voltak. Ebből a két szazótábor tagjai nem néztek jó szemmel egymásra. Az Orciak a szavazásról hazafelé jöttek és a kocsisukat akinek szavazati joga sem volt csak fuvarba vitte a szavazókat A Zimányiak közül valaki a keleti temető melletti uton löccsel úgy leütötte a kocsiról, hogy a helyszínen meghalt. hogy a tettes ki volt nem derült ki.

Falucsufoló:

jó magyar szokás szerint minden falunak van valami csufoló neve. /pl. Taszáriakat tormásoknak, Toponáriakat medvéseknek? Zimányiakat tutyisoknak, az' Orciakat hajdinásoknak csufolták./

Hogy az Orciak miért lettek hajdinások erre választ senkitől sem kaptam, pedig még mikor az öregek is éltek kérdeggettem, így csak következtetni tudok abból amit nagyanyám elmondott. Ő is a nagyapjától halotta, hogy amikor 1948-ban Jellasics seregei átkeltek a Dráván és megindultak Kaposvár felé A hír ideérkeztekor a nagyapja a legszükségesebb holmikat kocsira pakolta azzal, ha jönnek a rácok a taszári hajdinába menekülnek. A rácok Orciig nem értek el és a menekülésből sem lett semmi.

Szokások, amelyek a két háboru között még megvoltak, de feledésbe mentek.

Nyársdugás.

Valamikor a háboru előtti időkben a család hus és zsir szükségletét

a saját hizlalásu disznó meölése biztosította. Minden háznál s or került egy, vagy több disznó levágására. A két káboru közötti időben a nyárdugást a legények csinálták, amely abból állt, hogy egy sokágu botot, amelynek minden ága kivolt hegyezve a botra tűzött levél kíséretében bedobtak a konyhajtón, a levél álltalában ugy kezdődött, hogy messziről érkeztünk, nagyon megéheztünk, a disznótorbő juttasanak a háziak egykis hurkát, kolbászt az éhes vándoroknak. A nyárslevél legtöbbször versbeszedve íródott, szó volt benne a háziasszonyról, a házigazdáról, a disznóölőről és a munkában résztvevőkről. A nyárslevél szokvány tartalmát leírni nemtudom, mert részben elfelejtettem és amugysem birná el a tartalmát a papír. A háziak a nyárs ágaira hurkát, kalbászt, pecsenyét tűztek, egy üveg bor kíséretében a pitarba kitték, melyet a nyársdugól onnét ug vittek el, hogy közülük megfogni még véletlenül se sikerüljön senki. A nyárslevélben leirtakon megsértődni nem volt szabad a háziaknak, mert az nem is sértő szándékkal íródott.

Kotyulás:

December 13-a Luca napja Több hagyományt tartogatott a lakosság számára. Ezen a napon nem volt szabad pénzt kiadni, varni kötni és fonni, mert ezek a munkák kihatással voltak a tyukok /tikok/ tojóképeségére. A kotyulást inkább iskolás kóru gyermekek főleg fiuk végezték, megkérdezték, hogy szabad-e kotyuni és ha engedélyt kaptak bementek a házba a magukkal hozott fára ráóltek és elkezdték a rigmust. Amely ugy kezdődött Kity-kotty majd megvérad, majjd hajna lössz....stb. A rigmusok nemvoltak szalonképesek. A fát amelyre a kotyulók ráültek ugy kellett lopni csak ugy volt hatásos. A rigmusok elmondása után a háziasszony megszórta a kotyulókat kukoricával. A fát amelyet a kotyulók hoztak betette a tikolba, hogy a tikok jó tojók legyenek és a kotlósok jól üljenek. a kotyulóknak diót almát, aszaltgyümölcsöt /Aszalékot/ esetenként pénzt adott.

Korbácsulás;

Korbácsulásra aprószentek napján került sor. Korbácsuné csak oda volt szabad benenni, ahova Kotyuni elvultunk. A korbács 8 szál vékony hosszú fűzfavesszőből került megfonásra. A háziak minden tagját meg kellett korbácsuni. Minden ütésnél, amely kiméletes volt jó kívánságot mondani, amely így kezdődött jó légy, friss légy, borért küldenek vizért menj....stb. Arra vigyázni kellett, hogy a korbácsot ki ne vegye a megkorbácsolt a korbácsoló kezéből

Mert a további ütéseket a korbácsoló kapta. Jutalom a korbáncsolásért ugyanaz volt mint a kotyulásért.

Akik régen eltűntek, de a faluban megjelentek.

Róluk Fekete István Ballagó idő c. könyvében is megemlékeznek.

Tikászok.

A Stájer tikászokról én is csak az öregektől hallotam. Kumet szerzámba fogott lovakkal nagy tikázkocsival, amelyen két egyfenekű hordó volt, kalapjuk körül kakastollal tüzködve járták a falukat és kiabáltak áááuszi báááuszi. a megvásárolt tojást a hordóba polyvaközé rakták. A két háboru közötti időre már ezek a tikászok eltűntek Helyüket a hazaiak vették át. Nekik már nagyméretű kocsiládájuk volt és a megvásárolt tojást ugyancsak polyva közé csomagolták és a városokban a nagykereskedőnek adták tovább a kiabálásuk az volt mint elődeiké.

Drótostót.

Én még gyerek koromban láttam őket nagyszélű kalapban lábukon bacsokkal Vállukon tekercs kötődróttal kiabáltak végig a falut "drótoznai" ők voltak az eltörött cserépedények javítói. Az eltörött tejesfazekat cseréptálat cserépfazekat dróthállóval körülkötötték és az edény tovább használható volt. Drótból fonott egérfogot is árultak. A zománcedények elterjedésével eltűntek a drótostótok is. A későbbi időben a faluban megjelenő edényeket foltozó, fenekelő vándoriparosok cigányok /vendek/ voltak. Hozzájuk tartoztak az utcai vándorköszörüsök is. Akik ollót, bertvát, kést köszörültek. Asszonyaik pedig a rossz esernyőket javították.

Ablakostót.

Sokszor felhangzott az utcán a kiabálás Ablak csinyátatnyi. És aki kiabált hátán nagyméretű könnyű lécből készült ládával a láda talle siküveggel az ablakostót volt. A helyszínen bevágta a kitörött ablaküveget. A két háboru közötti időben Ők is eltűntek.

Bosnyék sógor.

Mindenkit sógornak szóllított és így ismerték a falukban. Ollót, borotvát, Bicskát, kést árult. Az áruja a hasán hordott nagyméretű fonott vesszőkosárban volt. rendszerint három négyszeres árat kért, mint amiért odaadta a portékáját, aki nem alkudott a drágán vett. A 30-as évek elején ők is eltűntek.

Gölöncsérös.

Vas megyei Magyaeszombatfáról jöttek lovaskocsival és cserépedényt árultak.

kapható volt náluk tejesfazék, virágcserep, cseréptál különböző nagyságban mázas és máztalan kivitelben. Árultak csöcsös vizeskorsót. Az edényt puha szénába csomagolva hozták. Gabonáért, főleg búzáért cserélték. A csere úgy szólt, hogy a kiválasztott edényt hányszor kell búzával megtölteni. A 30-as évek közepétől ők is eltűntek.

Vándorórás.

A vándorórások főleg az ezredforduló táján járták a falukat, hátukon ládájuk benne alkatrészek. A ládára felakasztott óra utcahosszat ütö. Én csak elmondás alapján tudom leírni. A rossz órákat helyszínen megjavították. Favázás ingaórát a helyszínen szereltek össze, a vevő által kiválasztott számlappal.

Rongyoszsídó:

Faluhosszan sipolt és kiabált, hogy veszek mindehféle ringyot, rongyot, ócskavasat. A rosszvasért és rongyért cserébe szentjánoskenyérret, /ez volt a fő csreáru/ varrótüt gyüszüt, gytyapertlit, szagoszappant adott. Lovaskocsijaik a 30-as évek ^{végén} végleg eltűnt a falukból

Meszések.

Várpalotáról gyékényborítóval felszerelt lovaskocsival közták az oltatlan darabos meszet. Előszerezettél gabonáért cserélték, de pénzéért is lehetett venni tőlük.

PAPRIKÁSOK:

Sióagárdról jöttek, hátukon abroszba kötött paprikás zacskókkal. A parikát decis és féldecis mércékkel mérték. Háboru óta nem láttam őket.

Kéményseprők:

Ma is vannak, de már mint tüzeléstechnikai szakemberek szerepelnek ~~és~~ és szivesebben javítanak olajkályhát, mint kéményt sepernek. Háboru előtt még minden hónapban megjelent a faluban vállán létrával, hónaalatt nyirfaseprüvel, és hosszú drótszáru kéménytisztító kefével, havonta egyszer a kéményeket kitisztította, a kéményajtók az akkori szabvány szerint lemezből készültek és hozzá kulcsa csak a kéményseprőnek volt. Télen minden kéményt kiégették. Ha így haladunk a kéményseprőt is úgy emlegetjük, hogy ilyen is volt.

A Zimányi cséplőbanda /brigád/

Hogy hány évig működtek és melyik évben arról nem tudok pontos számot. De arról, ahogy az Orci gazdaságban a gazdát mai szóhasználattal, hogyan verték át többször hallottam. Az ezredforduló táján történt amikor még több zsuppos épület volt. Zimányból járt át rozstot csépelni és zsuppot készíteni egy hat tagu banda. Reggel csizmában jöttek.

Napközben mezitláb dolgoztak és este a cszmákat összekötötték és a vállukra véve viték haza, mezitláb mentek. Ez feltűnt a gazdának és megmonfta nekik, hogy ő vigyázni fog tőle nemfognak lopni. A napi csépelt rozsot minden estére kitisztították. rosta nem volt, hanem a szeme felszórták falapáttal magasra és a pelyvát a szél kivitte. ehhez a munkához nagyszélű szórókalapot használtak. A kalap szélét feltürték és amikor a kalapszéle megtelt rozssal a kazal mögé mentek és a rozsot a csizmaszádba öntötték, estére mikorra hazaindultak a csizmák megteltek rozssal. Azt pedig még a gazda sem tilthatta meg hogy dolgukat végezni ne menjenek a kazal mögé. Volt aki egy cséplés idényben több mint egy zsák rozsot is hazahordott a csizmákban.

III . FEJEZET.

Statistikai adatok:

O R C I község lakosságának száma:/házak és lakások száma/
/Statistikai évkönyvek és visszaemlékezések alapján/

1748	56 fő	17 ház	
1869	439 "		
1880	445 "		
1890	434 "		
1900	452 "		
1910	470 "		
1920	435 "	58 ház + 7 cselédház	41 lakás
1930	483 "		
1941	454 "	82 " "	" "
1949	505		cselédházak lebontásra kerültek
1960	493 "		
1980	495 "	120 ház	
1987	470 "	140 ház	

Z Á R S Z Ó

Orci község helytörténeténél irását befejeztem. A rendelkezésemre álló írásos anyagot lejegyeztem, ugyancsak lejegyeztem azt is amire visszaemlékezem. Lejegyzésre érdemes adatról többről jelenleg nem tudok, de ez nem jelenti azt, hogy a gyűjtő munkát tovább nem folytatom. Ha egészségem engedi a későbbiekben tudomásomra jutó anyagot lejegyzem. A gépelés során elég sok hibát ejtettem, ez annak tulajdonítható, hogy 1982-ben agyvérzésen estem át és a bal kezem részben megbénult, a gépelésben a bal kéz munkáját a jobbkéznek kellett átvenni és ez betűkihagyásokat és elütéseket eredményezett. Én mint a község legidősebb férfi lakosa, akinek ősei is / AZ 1748 évi összeírás szerint a Bita és Német Család./ itt születtek. Tartozom lakóhelyemnek-születéshelyemnek anyival, hogy a község történetére vonatkozó adatokat leírjam.

Orci 1987 április 2.

Baracsi Lajos
Zimány Községi Közös Tanács
nyugdíjas vb.tikára.

IV. FEJEZET.Gyermekjátékok az 1920 -30-as években.Labdajátékok:Nyulazás:

Játszották fiúk és leányok közösen. A játékosok száma 4 és 12-14 között volt. A résztvevőket két csapatra osztották. Az egyik csapat volt a nyul a másik a vadász. Huztak két vonalat párhuzamosan 4-5 méter távolságra úgy, hogy a nyulak részére tágas tér maradjon a futáshoz. A nyulak felálltak az alsó vonal mentén egymástól olyan távolságra, hogy egymást a futásban ne akadályozzák. A sor közepén az adogató állt. A vadászok közül a felső vonalra egy állt. Az adogató a labdát neki dobta, a labda eldobása pillanatában a nyulak futásnak eredtek. A Vadász az elkapott labdával a két vonal közül nem léphetett ki. A labdával a nyulak közül valakit el kellett találnia ha ez nem sikerült a vadász többet nem dobhatott a csapatból a következő állhatott a dobóvonalra. Akit eltaláltak az kiált. Aki talált az újra dobhatott, ha a nyulak csapata elfogyott az egész csapat újra felállt, aki talált az újra dobhatott, ha már a vadászok csapatából mindenki dobott a két csapat helyet cserélt a vadászokból lettek a nyulak és fordítva. Ezt a játékot vasárnap délutánként a lányok és a legények is játszották.

Kifutózás, vagy lefutózás: / Hivatalos nevén Méta/

Ezt a játékot 10-12 éves iskoláskorú gyermekek, de vasárnap délutánként a nagylányok és legények is játszották közös csapatban. A játék kellékei: egy db. labda, amely saját készítésű volt, egy pamutgombolyagot szorosán körülverték és már kész is volt. Ha kiselejtezett teniszlabda került az már nagyon jó volt, továbbá kellett egy kapanyél szerű bottal ütőnek kb. 100-120 cm. hosszúságú. A játékhoz nagyobb tér kellett, párhuzamosan két vonalat huztak egymásköz kb. 20-30 m. távolságra. az egyik csapat aki fenn volt a vonal mögé állt fel. A másik aki lent volt a két vonal közé. A lent lévő csapatból egy személy volt az adogató a hatos ő a labdát ha csapata felkerült hatszor üthette el. A fent lévő csapat tagjainak személyenként egy ütés joga volt. Az adogató a labdát feldobta és aki az ütéshez odaállt a bottal a labdát a két vonal között álló játékosok felé elütötte, ha sikerült - ha nem az ütést megismételni nem lehetett. Aki már ütöt és a csapatból a labdát valaki elütötte és a labda a lentlévő csapat tagjainál volt lefutott az alsó

vonaltól és vissza futott jogot szerzett az újabb ütésre. A lent lévő csapat tagjainak a náluk lévő labdával a két vonal között futó fent lévő csapat tagját meg kellett dobni és ha ez sikerült a két csapat térfelet cserélt.

Kapóslabdázás.

A játékosok a dobóhelytől mintegy 5-20 m. távolságra felálltak. A játékosok közül az első dobó a labdát eldobta és ha valaki elkapta megszerezte a következő dobás jogát. Ha a labdát senki sem kapta el a dobó újra dobhatott.

Sántikállás:/cseréprugás/

keményebb felületű egyenes talajra rajzoltak egy kb. 2-2,5 m. hosszú és 1 m. széles téglalap alakú négyszöget, ezt egy hosszanti vonallal 2 részre és háromkeresztirányú vonallal 2x4 részre osztották. A játékosnak egy tenyér nagyságú sindelyből töltött cserepet kellett az első négyzetbe dobni úgy hogy az a vonalra ne essen, majd ezt a cserepet egy lábon ugrálva az összes ablakon úgy át vezetni, hogy a cserep vonalon ne álljon meg, ha ez sikerült a második kockába dobhatott és innét indulhatott. Ha a cserep a dobásnál vonalra esett vagy rugásközben a vonalon megállt a következő játékos folytatta a játékot. Ha valaki mind a nyolc kockába úgy dobott és a cserepet hibátlanul végigvezette. A kocka vébébe állva a kocka felé hátatfordítva dobhatta a cserepet és ha az úgy esett, hogy nem ért vonalra ezt a kockát megjelölhette és ez az ő háza volt, ahol a következő játékban mindkét lábát letehetette és megpihenhetett, de a másik játékosnak ebbe a kockába nem volt szabad belépni. Ezt a játékot csak az iskolások játszották. Akik már elvégezték a 6 elemű szegyetek így játszani.

Pároslityézés

Ezt a játékot nemcsak iskolások, hanem nagylányok és legények is játszották vasárnap délután. A nagyobbak már csak akkor értek rá a játékra. A játék párválasztással kezdődött, a fiúk leányt választottak párnak a fogót a lityét kiválasztották vagy kiszámolással, vagy akinek nem jutott pár. A párok felálltak egymás mögött és az utolsó pár indul, futott, hogy a lityét megkerülve egymást megfogva legénynek álljon, majd az utolsó pár futott újra, így cseréltek helyet a párok, ha a litye valakit megtudott fogni a párnélküli lett a fogó. A leányok általában a fiukat, a fiúk a leányokat igyekeztek megfogni.

Kiszámolóvers:

Ezt akkoz szokták elmondani ha valamilyen játékhoz egy személy~~öz~~
 Kellott kiválasztani: / Egyeden, begyeden tengertánc/ Hajdusógor mit
 kívánsz?~~ő~~ nem kívánok egyebet/ Csak egy darab kenyeret/ Kenyerem
 mellé szalonát/ Dobb ki ezt a kisleányt- vagy~~vu~~én marhát/ Az én
 gyermekkoromban ez volt a legtöbbet elmondott Volt más is de arra
 nem emlékszem.

Karikázás:

Ez elsősorban a nagylányok szórakozása volt tavaszi nyári vasárnapde-
 lutánokon. A leányok körbeálltak egymás hátamögött fogták egymás
 kezét és énekeltek. Lassu lépésben egyet jobbra ^{apró} balra kettőt léptek
 Ha gyorsabb ütemü dalt énekeltek arra az ütemre ~~XXXX~~ lépésekkel
 körbe futottak. Bálok alkalmával a nagylányok, lakodalmak alkalmával
 az asszonyok is karikáztak a zene szünetében.

Az 1930-as évek vége felé a fiatalok tulajdonába egyre több kerék-
 pár került. A vasárnapdélutáni szórakozást a kerékpározás jelentet-
 te és a régi játékok, szórakozások feledésbe mentek. Ezekre már
 csak az öregebbek közül páran emlékszünk.

Akik a két világháború során életüket veszítették:

1914-18.

Baksa József szerbiai harcok.

László János " "

Baracsi Lajos sebesülten román fogságba esett, nem tért haza.

Király József sebesülten hazahozták itt van eltemetve a temetőbe

Tudom, hogy több áldozat volt de ezek voltak állandó orci lakosok,
akik itt születtek és itt éltek.

1942-45.

Bánfalvi Károly sz.1913. an. Bradanovics Rozália

A Don-nál ORland községnél látták utoljára?, a lába fagyott volt
HOIttá nyilvánították 1943. II.10.

36/2.gy.e. 2 szd.

Baksa József.sz. 1916. an. Hideg Eszter.

Meghalt a Doni visszavonulásnál 1943.

36. gy.e.

Tóth Gyula sz.1905. An. Szabadi Mária.

Meghalt Isaszegnél 1944 december 8.

6.gy.e.

Szvatt József. sz.1911.an. Radó Julianna

Meghalt a Donnál1943.

6. gy.e. kocsizó géppuska szd.

Keczeli Lajos sz.1911 an. Stadler Anna.

meghalt Osztrógorszk 1943

6.gy.e. egészségügyi szanitész/

Kaposi József. Adatszolgáltató a községben nincs. A nevelőapja után
Szávics József néven ismertük/

Hegedüs József. leánya Kaposváron.

Illés József sz.1913. an.Kovács Anna.

Eltűnt.

Tűzér Kaposváron

Szili Imre sz.1920. an. Visnyei Katalin

Eltűnt

/6.pótgyalozred. II.zlj.

Horváth János 1921. an.Visnyei Katalin

Fogságba esett 1944 szept.19. Dél erdély Bélmárkaszék községben

Hazatért 1945 nov . Fogságban szerzett betegségében meghalt 1946.IV.6

Salamon Pál sz. 1908.

Meghalt 1944. Soporon.

Kelemen Lajos felesége Zsirman Mária. taszári röptéren végzett robot közben felrobbant meghalt 1945 kora tavasszal Orci községben ahova súlyos sebesülten hozták haza.

Csiszár Lajos an. Kiss Zsófia.sz. 1909

Hazurról vitték el meghalt 1945. Zombor fogolytábor.

Akiket hazulról vittek el Jutába azzal, hog ott igazolják Őket, Onnét tovább vitték Őket Kaposvárra majd Szegedre a Csillagbörtönbe.

Tóth József adat nincs fia Balatonbogláron

Varga Lajos Adat nincs testvére Kaposváron

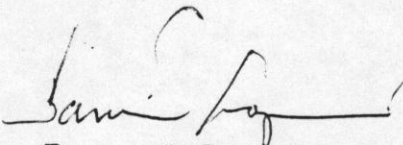
Keczeli György sz.1913. An.Stadler Anna.

Meghalt Szeged Csillag börtön

Léber Gyula sz.1907 an. Cájder E^zsébet.

Meghalt Szeged Csillag börtön

Orci 1991 április 22.

Baracsi Lajos

Kiegészítés az 53.54.oldalon leirt LAKODALOM részhez.

XXV X A fenti helyen leirt részből kimaradt a vőfény szereplése és a vőfény köszöntők leírása itt pótolom.

Esetenként a vendégshivők a vőfények voltak egy vendégshivó vers Göre Gábor bíró uram könyvéből Göre Martsa lakodalmára.

Vendégshivó szózat.

Békesség e háznak minden lakójának
küldöttei vagyunk mi egy boldog párnak
Mert mevagyom írva a szent bibliában
Hogy a férfi ember nem élhet magában
Ádámnak is megvolt a maga Évája
Kinek kinek megvan az Oldalbordája
N.....N. Ezt megértette
X.....Y.....Szívét sívéhez kötötte
Hogy megházasodik ezt kijelentette
Azért vagyunk itt látogatóba
Kedden az új párnál várjuk a lakodalomba
Egypár pohár jó bor egypár falat étel
Egykis lábforgatás esik egászszéggel
Meghívjuk e ház lakóit tisztességgel.

Vőlegény bucsuztató indulás a menyasszonyos házhoz esküvő előtt.

Tisztelt gyülekezet Isten szent nevében
Induljunk el innen csendes békességben
Kedves vőlegényünknek keressük fel párját
Az Ő drága tündér ékes menyasszonyát
Szerezzünk neki örömet s boldogságot
Hozzunk a keblére egy szép gyöngyvirágot
Először az Isten hajlékába menjünk
Hol szent áldás után boldog lessz majd hisszük
Hát induljunk el Isten szent nevében
Menjünk a mátkáért a legnagyobb rendben

Megérkezés a menyasszonyos házhoz.

Ez azon szép hajlék hova elindultunk
Ugy hiszem rossz helyre talán nem jutottunk
szeretett vőlegényünknek keressük hű párját
Eljegyzett mátkáját kedves menyasszonyát

Menyasszony kikérése az esküvőre.

Ime megérkeztünk erre a szent napra
Hogy áldást kérjünk erre a szép párra
Istentől irgalmát végtelen kegyelmét
Egy egész életre nagy és hű szerelmét
Ők megeskösznek egymás kezét fogva
hogy hűek maradnak nem válnak el soha
Élni fognak hitben és hazaszeretetben
Akkor sorsuk ott lesz Isteni kezekben
Istennek angyala virraszt majd álmaik felett
Ha nem lesz más céljuk csak a hű szeretet
Ezért hát megkérem a kesves szülőket
Engedjék el velünk kedves gyermeküket
Engedjék el velünk megünnepelni esküvőre
Boldogságot, áldást kérni örök életükre.

Menyasszony bucsuztató

Tisztelt násznagy urak jelen az óra
Hogy meghalassanak engem egypár szóra
Mielőtt elvinnék e ház virágszálát
Had mondjam el röviden az Ő bucsuzását.
Mert Ő nem ~~mondhatják el~~ ^{polythatja el} ~~mondhatják el~~ siró zokogását.
Azért mondom el szíve óhaját

Elérkeztem ama új földi út elé
Amely vezet egy szép, boldog éltt felé
Hol virágok rózsák közt, nagyon szép az élet
Hol végtelen örök mindig a kikelet
Igaz, hogy a rózsák közt tövis is terem
De az nem lesz szurós mert van jó Istenem
Ha a szemem könnyes azért boldog vagyok
Csak az elválás fáj most tőletek, bucsuzok
Hisz reménykedve tekintek egy szép boldog jövő felé
Most mikor elmegyek rózsás utam elé
Párom karján boldog és szép napok várnak
Gyönyörű öszhangja igaz boldogságnak

És majd a jó Isten vigyázni fog reánk
Könyvtől ázott nem lessz sohasem az orcánk
Hogha elis megyek ne sirjatok étem
hiszen mindig tavaszom lessz boldog lessz az éltem

Kedves jó szüleim bucsuzom tőletek
Azt kérem tőletek el ne feledjeteK
Köszönöm tinéktek, hogy felneveltetek
Hogy engem igazán mindig szerettetek
Köszönöm, hogy mindig erősen fogtátok kezemet
Igy az élt rögös utján soha elnem estem
Köszönök jó atyám sok szívasségedet
Áldja meg a jó Isten minden lépésedet
Hogy boldogan élhess még sok számos éveket
Isten oltalmába ajánlak tégedet

Szerető jó anyám hát neked mit mondjak
Aki hűen dajkáltál engem lányodat
Boldogan folyanan napjai életednek
Mert jó anyám voltál nekem gyermekednek
Rátaláltam immár szeretett páromra
Eddigi helyemet újra cserélem ma
Bocsáss hát jó anyám engem szárnyaimra
Kísérjen áldásod engem utamra.

Kedves öregszüleim hozzátok fordulok
Hálás köszönettel bucsuszót mondok
Tudom örömkönnyet hullatok felettem
Mert megértétek hogy menyasszony lettem
Kivánom Istentől sokáig éljeteK
Öreg napjaitokban boldogok legyetek

Éa ha eljő majd utolsó órátok
A menyben nyerjétek el dicső koronátok

Kedves jó rokonim házunk jó szomszédi
Kik voltatok házunk jó baráti
Árasszon el az Ur sok örömmel jóval
Ne küzdjétek soha semmiféle gonddal.

Kedves leánybarátaim és akik itt vannak
AKIK résztvevői az ünnepi napnak
A nagy Ur az áldást ossza meg veletek
Egész életetekben boldogok legyetek
Míg akik itt vagytok nyujtsátok kezetek
Én mostmár elmegyek Isten veletek.

Megérkezés a vőlegény házához.

Legyen az Istennek dicsősség és hála
Szálljon áldása erre a kis házra
Elhoztuk egy család lelke szeme fényét
Hogy itt boldogságban élje le életét
Vegyék karjaikba ápolják ha beteg
Legyen kapocs köztük majd a nagy szeretet
A boldogság legyen e háznak alapja
A szeretet legyen összefogó kapcsa
Célul a békesség mindörökké álljon
Istentől e házra mindig áldás szálljon
Közöttük békesség és szeretet álljon
E házban az Isten mindenkit megálldjon

Az esküvőről a vőlegény házához érkezett népszép az udvaron a fuvószenekar zenéjére táncolt ezen résztvettek azok is akik a lakodalomba nem voltak hivatalosak/ Ahogy a községben mondták tátogatóba voltak/ az összegyültek között kalácsot kuglófot és borsztottak szét. Alkonyatkor a zenekar eljátszotta a Rákóczi indulót és ez azt jelentette, hogy utána már csak a meghívott vendégek maradjanak a lakodalmas háznál, mert nemsokára kezdődik a vacsora a meghívottak részére.

Beköszöntő a vacsorához

Szeretett vendégek ide figyeljenek

Olyan jó hírt hoztam biztos tetszik Önöknek

Elis mondom míg elnem felejttem

Lakodalmom nem lesz csak a jövő héten

Kérem jó uraim aki unja magát

Fojon fűrész fejszét vágjon egykis tűzifát.

Mostmár jobb hírt hoztam tisztelt uraim

Készen a vacsora láttam ,ár odakinn

Akik itt állnak üljenek be rendben

Azután következik sorrendben az étel

Uraim az asztal megvagyom terítve

Kés, kanál meg villa elvagyom készítve

Az első tál étel lesz bagoly nyarítás

Utána érkezik kemence nyögés

A csirkeordítás meg borjuköhögés

Végre érkezik az Üres kocsizörgés

Egy öreg sündisznó lesz bepácolva

Egy beteges tücsök meg nyársra huzva

Sült pecsenye helyett egy nagy fejsze foka

Háromszáz esztendő kerekének agya

Rotyog a sok fazék, piros a pecsenye

Most kerül a nyársra egy fél öles kecsége

Lesszosikönyerítés apró salátával
Rántott kocsizörgés ~~apró salátával~~ párolt káposztával
Vékony cinegeszó turós derelyével
Macskanyivákolás cukrozott gyömbérrel
Azért hát készüljön mindenki a nagy munkára
kapaszkodjon bele az Ő kanalába
Én már most sietek lovam hátára
Levesért vágtatok a konyhára
És majd megjelenek mindenek láttára
Ha előbb nem majd Szentgyögy napjára.
Menyasszony beköszöntő vcsorához

Tisztelt násznagyurak vagyon még egy hiba
A szeretett vendégek kedves soraiba
Hogyha adnak nekik egykiy helyet
Rögtön megyek értük bevezetem Őket
Bevezetés

Itt van a menyasszony vőlegény kedvese
Fogadják Őket uraim szívesen

Első tál étel.

Az első tál ételt uraim elhoztam
amit a szakácsnéktől nagy könyörgésre kaptam
Azért odaadom mint jó embereknek
Isten áldásával mindnyájan egyenek

A bor beköszöntése

Behoztam a görbe csajkos fának levét
Habár jól tudom, hogy nem kapáltam tövét
~~XIgyyuphákánjérbuettcsapmáikakénkénkákéttó~~
Nagyapám kántor volt apám kefekötő
Igy tehát a jóbort csapról itta minakettő
Mert ha az éntorkomon egy csepp viz lefolyna
Nagyapám sirjában rögtön megfordulna

Az Uristentől most is azt kívánom
Fulladjak egy hordóba ott legyen halálom
Százakós nagyhordó borral legyen telle
Ha vesztemet érzem abba ülöl bele
Eltáttom a számat dül a jóbor belém
Ha meghaltam lelkem röpül az ég felé
Angyalok visznek menybe ahogy dukál
Szent péter az ajtóban szalutál
AZT mondja Uram vedd be ezt a te kebledbe
Mert életében a vizet csizmáján se szerette
Szent Péter is azt mondja odafönn az égbe
Uram ezt a jó borivót vedd a kegyelmedbe
És mosthát uraim igyanak belőle
Meglátják hogy mindenkinek jókedve lessz tőle

Kásapénz szedésére

Nagy szerencsétlenség történt ma e házban
Szegény szakácsnénak ott kinn a konyhában
Oda van a keze szörnyü fájdalmában
Nem tudja mit tegyen iszonyu kínjában
Hogy a kása forrot kiloccsant reája
Még pedig szegénynek a jobbik karjára
A jámbornak a mai nap nem lévén több bére
Segedeimet kérnék a beteg részére
Hogy lóhátas embert orvosért küldhessek
Külömben csonka lessz mint számos egyebek
Sohsem szeretik mrg a magyar legények
A kásapénzt egy idősebb asszony szedte akinek a keze bevolt kötve
minden vendék elé odatartotta a nagy szűrőkanalat és a vendégek
ebbedobták a pénzt. Mikor végig ért a vendégek sorén önekelve
táncolva kiszaldadt. az összegyült pénzt a szakácsnők éjjel
a zenészeknek adták és ezért nekik külön elhuzták a nótájukat

Tus. /DUSOZÁS/

Szeretett vendégek behoztam a rozmaringos poharat
Emeljük az új párra kívánjuk boldogságukat
Kívánjunk nekik erőt egészséget
Eszteendőre piros cukorjegyet /piros cukorjegyet a terhes anyák ka
tak
A félszemű büggös látom attányérra kacsint
Mindenki nótáját elhuzza ma este itt
Uraim a tányérra csak papírpénzt tegyenek
Mert sirnak a rajkók othol éhessek szegények
Az I.vőfény konyoruszlánya kíséretében egy tányérral jött be a
tányéron két pohárral az talle volt borral a poharak rozmaringga
voltak körülköttve. minden vendégnek odatartották a poharat. A ve
dégek komoly és mókás köszöntöket mondtak az új párra, ittak az
egészségükre és a tányérra pénzt tettek, a miért a zenekar eljät
szotta a nótájukat, A koszoroslány feladata volt a pohar rak ujra
tése. az összegyűlt pénz a zenekaré volt.

A vacsora befejezése.

Felkérem jó násznagy uraimat
engedjék kiszállni az új házásokat
A fiatalság az ülést már megunta
A zenész is a jó talpalávalót huzza
Fejezzük be mostmár a vacsorát
Engedjék kiszállni e boldog párt.
A ftatal pár elvonult átöltözni a menyasszony felvette menyecske-
ruháját és rövid idő múlva megjelentek a ~~h~~ menyecsketáncra.

Menyasszonytánc

Imé itt áll elöttünk az édea menyasszony
Hogy menyecskefejjel először mulasson
Minden vendégnek egy nótát juttason
Majd az ajándékból új cipőt varrason
Itt van a vőlegény kezében egy üres tányér

Én kezdem a táncot, a többi még ráér
Addig menjenek haza huszasért, százasért
huzd rá cigány az új háza párért.
Eladó a menyasszony

A menyasszony átadása férjének

Halljunk szót uraim még mondok egy verset
Ezzel kötelességemnek eleget is teszek
Tisztelt vőlegény hozzád szól az első szóm
Vedd kezemről mostmár tiéd a menyasszony
Te pedig fogd a kezét hisz Ő a te férjed
neki esküdtél ma örök hűséget

A fenti részt a megmaradt 1940-42 közötti vőfénykönyveimből
állítottam össze. Nekem az alapot régi megsárgult füzetek
szolgáltatták részben csak töredékek formájában. Valamikor nagyon
régén szokás volt minden ételt külön beköszönteni, de ez már az
említett időszakra elmaradt.

Orci 1992 február 19.

Baracsi Lajos
nyugdíjas vö.titkár

Az orczi magtár alapszabályai.

I. A magtár alapja és jövedelmi forrásai.

1. Minden egyes egyleti tag köteles január elején 50 klg. kukoriczát és aug. 20-án 25 klg. búzát a magtárba befizetni.

2. Köteles továbbá minden egyleti tag, a közgyűlés által évenként meghatározott évi járandóságot, jan. 1-én mindaddig befizetni, míg az alap 50 métermázsára fel nem emelkedik.

3. A kölcsönt vevők által fizetett kamat, mely 100 klg. után 8 klg.-nál több nem lehet.

II. A magtár kezelése és forgatása.

1. A magtár kezelője a magtárnok és könyvelő, felügyelője az elnök, akik tartoznak a magtár jövedelmeiről pontos számadó könyveket vezetni. A ki- és be-méréseknél mindhárman tartoznak jelen lenni és a magtárban levő gabona mennyiségéről és minőségéről felelni tartoznak.

2. Kölcsönt a magtárból az elnök csak 8 klg. kamat s a magtáros és könyvelő tudtával és felelőssége mellett utalványozhat, a megfizetésre vagyoni biztosítékkal bíró kölcsönvevőnek.

3. A kezelési naplót a könyvelő vezeti, ő állítja ki a kötvényeket, de munkájáért, sem a kölcsönvevő féltől, sem a magtártól, nem vehet semmit.

4. A számadási főkönyv mindenkor az elnöknel áll, a kötvények az elnök utalványa és a könyvelő ellenjegyzése mellett, — a magtárnoknál.

5. A magtárnok, könyvelő és elnök semmi kedvezményben sem részesülnek. Ha a magtárból kölcsönt akarnak venni, csak kötvény melletti két kezes biztosítéka mellett tehetik.

Míg a magtár 50 métermázsára nem izmosodik, fáradozásaikért semmi jutalmat nem igényelhetnek, azután pedig alávetik magukat a közgyűlés méltányos határozatának.

6. A magtárnok, könyvelő és elnök a számadásokat tartoznak minden év végén a közgyűlésnek bemutatni.

7. A magtárból kölcsönt vihet az Orczi község minden szorgalmas és józan életű tagja márc. elejétől akövetkező aratásig minden hónap elsején és tizenötödikén, ha ezen határnap ünnepnapra esik, úgy a következő napon.

8. Egyelőre egy métermázsa eleségnél több senkinek sem utalványoztatik, hogy minél többen részesülhessenek segélyben.

9. Pazarló és erkölcstelen életű még akkor sem számíthat kölcsönre, — ha felesleges gabona állana is a magtárban.

10. Vidéki lakosok is nyerhetnek kölcsönt a meghatározott kamat és községi előjáróságuk kezessége mellett.

11. A kölcsönt a kölcsönvevő a 8 klg. kamattal együtt köteles a gabonából aug. 20., a kukoricából karácsonyra — szépen megtisztítva és rostálva — behozni.

12. Mivel azon kellemetlen eset is bekövetkezhetik, hogy a kölcsönvevő a kölcsönt és a kamatot a kikötött időben és meghatározott minőségben beadni elmulasztja s e miatt birói eljárásra leendő szükség, nagyobb alkalmatlanság kikerülése szempontjából, kölcsönvevő tartozik magát, — a magtárnok által szabadon választott szóbeli sommás uton eljárandó bíróságnak — alávetni.

13. Oly adós, ki bevárja a bíróság közbelépését: örökre kizárja magát a későbbi kölcsön nyerhetésből.

14. Ha valaki a tagok közül a magtár kötelékéből — bármi okból kilép — a befizetett mennyiséget visszakapja.

15. Ha pedig bekövetkeznék az az eset, hogy a magtárban levő gabona nem lenne kölcsönbe kiadható, akkor a kezelő bizottság által eladható s az érte befolyó összeg, a tagoknak rövid időre a pénztáros és ellenőr által, kötvény ellenében, de az elnök jóváhagyásával: kisebb összegekben, olcsó kamat mellett kiadható.

16. A pénztáros az ellenőrrel, az elnök felügyelete alatt, szintén köteles számadást csinálni és év végén a közgyűlésnek bemutatni, esetleges hiányért mindnyájan felelősek.

17. A magtári egyesületet hatóságokkal szemben, mindig az elnök képviseli.

III. Közgyűlés tartása és határozatképessége.

1. Közgyűlésen részt vehet minden tag, ki a meghatározott gabonamennyiséget befizeti.

2. Közgyűlésen minden egyes tagnak egy-egy szavazata van, melyet a családtag is gyakorolhat.

3. A közgyűlés határozatképes, ha a tagoknak legalább fele jelen van.

4. A közgyűlési jegyzőkönyvet az elnök hitelesíti és a közgyűlés által esetről-esetre megbízott két közgyűlési tag.

IV. A magtár célja.

1. Hogy elemi csapás esetén első sorban a tagok olcsó segélyben részesülhessenek.

2. Hogy olcsó és gyors segélynyújtás által ezáltal jobban megfelelhessenek egyházi, társadalmi és állami kötelezettségeiknek.

3. Ha valamikor a magtári egyesület feloszlása állana elő, az esetben a vagyonának hovaforítása tárgyában hozandó határozat, a közgyűlés által — jóváhagyás végett — a Nm. kir. belügyminiszteriumhoz felterjesztetik.

4. Az egyesület, ha az alapszabályokban meghatározott célt és eljárást illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány által, — amennyiben további működésének folytatása az állam vagy az egyleti tagok vagyoni érdekét veszélyeztetnék, — haladéktalanul felfüggesztetik és a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest, végleg fel is oszlattatik, vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására, különben feloszlítás terhe alatt köteleztetik.

Kelt Orczbian, 1899. január 7-én.

Bitá Lajos elnök,
Baracsi Lajos pénztárnok,
Németh József könyvelő,
Varga Imre pénztári könyvelő
Hideg József magtáros.

101914. szám V/b.

Látta a magyar királyi belügyminiszter azzal a megjegyzéssel, hogy az alapszabályok módosítása tárgyában hozandó közgyűlési határozat jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszteriumhoz felterjesztendő.

Budapesten, 1899. október hó 17-én.

A minister helyett:

Jakabffy Imre
államtitkár.

Kiegészítés az 53.54.oldalon leirt LAKODALOM részhez.

~~XXXX~~ X A fenti helyen leirt részből kimaradt a vőfény szereplése és a vőfény köszöntők leírása itt pótolom.

Esetenként a vendégshivők a vőfények voltak egy vendégshivó vers Göre Gábor bíró uram könyvéből Göre Martsa lakodalmára.

Vendégshivó szózat.

Békesség e háznak minden lakójának
küldöttei vagyunk mi egy boldog párnak

Mert mevagyon írva a szent bibliában

Hogy a férfi ember nem élhet magában

Ádámnak is megvolt a maga Évája

Kinek kinek megvan az Oldalbordája

N.....N. Ezt megértette

X.....Y.....Szívét sívéhez kötötte

Hogy megházasodik ezt kijelentette

Azért vagyunk itt látogatóba.

Kedden az új párnál várjuk a lakodalomba

Egypár pohár jó bor egypár falat étel

Egykis lábforgatás esik egászsággel

Meghívjuk e ház lakóit tisztességgel.

Vőlegény bucsuztató indulás a menyasszonyos házhoz esküvő előtt.

Tisztelt gyülekezet Isten szent nevében

Induljunk el innen csendes békességben

Kedves vőlegényünknek keressük fel párját

Az Ő drága tündér ékes menyasszonyát

Szerezzünk néki örömet s boldogságot

Hozzunk a keblére egy szép gyöngyvirágot

Először az Isten hajlékába menjünk

Hol szent áldás után boldog lessz majd hisszük

Hát induljunk el Isten szent nevében

Menjünk a mátkáért a legnagyobb rendben

Megérkezés a menyasszonyos házhoz.

Ez azon szép hajlék hova elindultunk

Ugy hiszem rossz helyre talán nem jutottunk

szeretett vőlegényünknek keressük hű párját

Eljegyzett mátkáját kedves menyasszonyát

Menyasszony kikérése az esküvőre.

Ime megérkeztünk erre a szent napra
Hogy áldást kérjünk erre a szép párra
Istentől irgalmát végtelen kegyelmét
Egy egész életre nagy és hű szerelmét
Ők megeskösznek egymás kezét fogva
hogy hűek maradnak nem válnak el soha
Élni fognak hitben és hazaszeretletben
Akkor sorsuk ott lesz Isteni kezekben
Istennek angyala virraszt majd álmaik felettt
Ha nem, lessz más céljuk csak a hű szeretet
Ezért hát megkérem a kesves szülőket
Engedjék el velünk kedves gyermeküket
Engedjék el velünk meggyünk esküvőre
Boldogságot, áldást kérni örök életükre.

Menyasszony bucsuztató

Tisztelt násznagy urak jelen az óra
Hogy meghalgassanak engem egypár szóra
Mielőtt elvinnénk e ház virágszálát
Had mondjam el röviden az Ő bucsuzását.
Mert Ő nem ~~mondhatják el~~ ^{folythatja el} ~~mondhatják el~~ siró zokogását
Azért mondom el szive óhajtását

Elérkeztem ama új földi ut elé
Amely vezet egy szép, boldog élt_{et} felé
Hol virágok rózsák közt, nagyon szép az élet
Hol végtelen örök mindig a kikelet
Igaz, hogy a rózsák közt tövis is terem
De az nem lessz szurós mebt van jó Istenem
Ha a szemem könnyes azért boldog vagyok
Csak az elválás fáj most tőletek, bucsuzok
Hisz reménykedve tekintek egy szép boldog jövődő felé
Most mikor elmegyek rózsás utam elé
Párom karján boldog és szép napok várnak
Gyönyörű öszhangja igaz boldogságnak

És majd a jó Isten vigyázni fog reánk
Könyvtől ázott nem lessz sohasem az orcánk
Hogha elis megyek ne sirjatok étem
hiszen mindig tavaszom lessz boldog lessz az éltem

Kedves jó szüleim bucsuzom tőletek
Azt kérem tőletek el ne feledjeteK
Köszönöm tinéktek, hogy felneveltetek
Hogy engem igazán mindig szerettetek
Köszönöm, hogy mindig erősen fogtátok kezemet
Igy az élt rögös utján soha elnem estem
Köszönök jó atyám sok szivasségedet
Áldja meg a jó Isten minden lépésedet
Hogy boldogan élhess még sok számos éveket
Isten oltalmába ajánlak tégedet

Szerető jó anyám hát neked mit mondjak
Aki hüen dajkáltál engem lányodat
Boldogan folyanan napjai életednek
Mert jó anyám voltál nekem gyermekednek
Rátaláltam immár szeretett páromra
Eddigi helyemet újra cserélem ma
Bocsáss hát jó anyám engem szárnyaimra
Kísérjen áldásod engem utamra.

Kedves öregszüleim hozzátok fordulok
Hálás köszönettel bucsuszót mondok
Tudom örömkönnyet hullatok felettem
Mert megértétek hogy menyasszony lettem
Kivánom Istentől sokáig éljeteK
Öreg napjaitokban boldogok legyeteK

Éa ha eljő majd utolsó órátok
A menyben nyerjétek el dicső koronátok

Kedves jó rokonim házunk jó szomszédi
Kik voltatok házunk jó baráti
Árasszon el az Ur sok örömmel jóval
Ne küzdjétek soha semmiféle gonddal.

Kedves leánybarátaim és akik itt vannak
AKIK résztvevői az ünnepi napnak
A nagy Ur az áldást ossza meg veletek
Egész életetekben boldogok legyetek
Mid akik itt vagytok nyujtsátok kezetek
Én mostmár elmegyek Isten veletek.

Megérkezés a vőlegény házához.

Legyen az Istennek dicsősség és hála
Szálljon áldása erre a kis házra
Elhoztuk egy család lelke szeme fényét
Hogy itt boldogságban élje le életét
Vegyék karjaikba ápolják ha beteg
Legyen kapocs köztük majd a nagy szeretet
A boldogság legyen e háznak alapja
A szeretet legyen összefogó kapcsa
Célul a békesség mindörökké álljon
Istentől e házra mindig áldás szálljon
Közöttük békesség és szeretet álljon
E házban az Isten mindenkit megállldjon

Az esküvőről a vőlegény házához érkezett násznép az udvaron a fuvószenekar zenéjére táncolt ezen résztvettek azok is akik a lakodalomba nem voltak hivatalosak/ Ahogy a községben mondták tátogatóba voltak/ az összegyűltek között kalácsot kuglófot és bort osztottak szét. Alkonyatkor a zenekar eljátszotta a Rákóczi indulót és ez azt jelentette, hogy utána már csak a meghívott vendégek maradjanak a lakodalmas háznál, mert nemsokára kezdődik a vacsora a meghívottak részére.

Beköszöntő a vacsorához

Szeretett vendégek idő figyeljenek

Olyan jó hírt hoztam biztos tetszik Önöknek

Elis mondom míg elnem felejttem

Lakodalom nem lesz csak a jövő héten

Kérem jó uraim aki unja magát

Fojon fűrész fejszét vágjon egykis tűzifát.

Mostmár jobb hírt hoztam tisztelt uraim

Készen a vacsora láttam ,ár odakinn

Akik itt állnak üljenek be rendben

Azután következik sorrendben az étel

Uraim az asztal megvagyon terítve

Kés, kanál meg villa elvagyon készítve

Az első tál étel lesz bagoly nyerítés

Utána érkezik kemence nyögés

A csirkeordítás meg borjuköhögés

Végre érkezik az Üres kocsizörgés

Egy öreg sündisznó lesz bepácolva

Egy beteges tücsök meg nyársra huzva

Sült pecsenye helyett egy nagy fejsze foka

Háromszáz esztendő s kerekének agya

Rotyog a sok fazék, piros a pecsenye

Most kerül a nyársra egy fél öles kecsege

Az Uristentől most is azt kívánom
Fulladjak egy hordóba ott legyen halálom
Százakós nagyhordó borral legyen telle
Ha vesztemet érzem abba ülöl bele
Eltáttom a számat dül a jóbor belém
Ha meghaltam lelkem röpül az ég felé
Angyalok visznek menybe ahogy dukál
Szent péter az ajtóban szalutál
AZT mondja Uram vedd be ezt a te kebledbe
Mert életében a vizet csizmáján se szerette
Szent Péter is azt mondja odafönn az égbe
Uram ezt a jó borivót vedd a kegyelmedbe
És mosthát uraim igyanak belőle
Meglátják hogy mindenkinek jókedve lessz tőle

Kásapénz szedésére

Nagy szerencsétlenség történt ma e házban
Szegény szakácsnénak ott kinn a konyhában
Oda van a keze szörnyü fájdalmában
Nem tudja mit tegyen iszonyu kinjában
Hogy a kása forrot kiloccsant reája
Még pedig szegénynek a jobbik karjára
A jámbornak a mai nap nem lévén több bére
Segedeňet kérnék a beteg részére
Hogy lóhátas embert orvosért küldhessek
Külömben csonka lessz mint számos egyebek
Sohsem szeretik mrg a magyar legények
A kásapénzt egy idősebb asszony szedte akinek a keze bevolt kötve
minden vendék elé odatartotta a nagy szűrőkanalat és a vendégek
ebbedobták a pénzt. Mıkor végig ért a vendégek sorén énekelve
táncolva kiszaldadt. az összegyült pénzt a szakácsnők éjjel
a zenészeknek adták és ezért nekik külön elhuzták a nótájukat

Tus. /DU_{sz}ozás/

Szeretett vendégek behoztam a rozmaringos poharat
Emeljük az uj párra kívánjuk boldogságukat
Kívánjunk nekik erőt egészséget
Esztendőre piros cukorjegyet /piros cukorjegyet a terhes anyák kap-
tak
A félszemü büggös látom attányérra kacsint
Mindenki nótáját elhuzza ma este itt
Uraim a tányérra csak papirpénzt tegyenek
Mert sirnak a rajkók othol éhessek szegények
Az I.vőfény konyoruslánya kíséretében egy tányérral jött be a
tányéron két pohárral az telle volt borral a poharak rozmaringgal
voltak körülkötvé. minden vendégnek odatartották a poharat. A ven-
dégek komoly és mókás köszöntőket mondtak az uj párra, ittak az
egészségükre és a tányérra pénzt tettek, a miért a zenekar eljät-
szotta a nótájukat, A koszoruslány feladata volt a poharak ujrátöl-
tése. az összegyült pénz a zenekaré volt.

A vacsora befejezése.

Felkérem jó násznagy uraimat
engedjék kiszállni az uj házásokat
A fiatalság az ülést már megunta
A zenész is a jó talpalávalót huzza
Fejezzük be mostmár a vacsorát
Engedjék kiszállni e boldog párt.
A ftatal pár elvonult átöltözni a menyasszony felvette menyecske-
ruháját és rövid idő mulva megjelentek a ~~ny~~ menyecsketáncra.

Menyasszonytánc

Imé itt áll elöttünk az édea menyasszony
Hogy menyecskefejjel először mulasson
Minden vendégnek egy nótát juttason
Majd az ajándékból uj cipőt varrason
Itt van a vőlegény kezében egy üres tányér

Én kezdem a táncot a többi még ráér
Addig menjenek haza huszasért százasért
huzd rá cigány ez uj háza párért.
Eladó a menyasszony

A menyasszony átadása férjének

Halljunk szót uraim még mondok egy verset
Ezzel kötelességemnek eleget is teszek
Tisztelt vőlegény hozzád szól az első szóm
Vedd kezemről mostmár tiéd a menyasszony
Te pedig fogd a kezét hisz Ő a te férjed
neki esküdtél ma örök hűséget

A fenti részt a megmaradt 1940-42 közötti vőfénykönyveimből állítottam össze. Nekem az alapot régi megsárgult füzetek szolgáltatták részben csak töredékek formájában. Valamikor nagyon régen szokás volt minden ételt külön beköszönteni, de ez már az említett időszakra elmaradt.

Orci 1992 február 19.

Baracsi Lajos
nyugdíjas vb. titkár

Éa ha eljő majd utolsó órátok
A menyben nyerjétek el dicső koronátok

Kedves jó rokonim házunk jó szomszédi
Kik voltatok házunk jó baráti
Árasszon el az Ur sok örömmel jóval
Ne küzdjétek soha semmiféle gonddal.

Kedves leánybarátaim és akik itt vannak
AKIK résztvevői az ünnepi napnak
A nagy Ur az áldást ossza meg veletek
Egész életetekben boldogok legyetek
Mid akik itt vagytok nyujtsátok kezetek
Én mostmár elmegyek Isten veletek.

Megérkezés a vőlegény házához.

Legyen az Istennek dicsősség és hála
Szálljon áldása erre a kis házra
Elhoztuk egy család lelke szeme fényét
Hogy itt boldogságban élje le életét
Vegyék karjaikba ápolják ha beteg
Legyen kapocs köztük majd a nagy szeretet
A boldogság legyen e háznak alapja
A szeretet legyen összefogó kapcsa
Célul a békesség mindörökké álljon
Istentől e házra mindig áldás szálljon
Közöttük békesség és szeretet álljon
E házban az Isten mindenkit megállldjon

Az esküvőről a vőlegény házához érkezett násznép az udvaron a fuvószenekar zenéjére táncolt ezen résztvettek azok is akik a lakodalomba nem voltak hivatalosak/ Ahogy a községben mondták tátogatóba voltak/ az összegyültek között kalácsot kuglófot és borsztottak szét. Alkonyatkor a zenekar eljátszotta a Rákóczi indulót és ez azt jelentette, hogy utána már csak a meghívott vendégek maradjanak a lakodalmi háznál, mert nemsokára kezdődik a vacsora a meghívottak részére.

Beköszöntő a vacsorához

Szeretett vendégek idő figyeljenek

Olyan jó hírt hoztam biztos tetszik Önöknek

Elis mondom míg elnem felejttem

Lakodalmom nem lesz csak a jövő héten

Kérem jó uraim aki unja magát

Fojon fűrész fejszét vágjon egykis tűzifát.

Mostmár jobb hírt hoztam tisztekt uraim

Készen a vacsora láttam ,ár odakinn

Akik itt állnak üljenek be rendben

Azután következik sorrendben az étel

Uraim az asztal megvagyon terítve

Kés, kanál meg villa elvagyon készítve

Az első tál étel lesz bagoly nyerítés

Utána érkezik kemence nyögés

A csirkeordítás meg borjúköhögés

Végre érkezik az Üres kocsizörgés

Egy öreg sündisznó lesz bepácolva

Egy beteges tücsök meg nyársra huzva

Sült pecsenye helyett egy nagy fejsze foka

Háromszáz esztendő kereknek agya

Rotyog a sok fazék, piros a pecsenye

Most kerül a nyársra egy fél öles kecsege

Lesszcsikónyerítés apró salátával

Rántott kocsizörgés ~~apócsakával~~ párolt káposztával

Vékony cinegeszó turós derelyével

Macskanyivákolás cukrozott gyömbérrel

Azért hát készüljön mindenki a nagy munkára

kapaszkodjon bele az Ő kanalába

Én már most sietek lovam hátára

Levesért vágatok a konyhára

Éa majd megjelenek mindenek láttára

Ha előbb nem majd Szentgyögy napjára.

Menyasszony beköszöntő vcsorához

Tisztelt násznagyurak vagyón még egy hiba

A szeretett vendégek kedves soraiba

Hogyha adnak nekik egykiy helyet

Rögtön megyek értük bevezetem Őket

Bevezetés

Itt van a menyasszony vőlegény kedvese

Fogadják Őket uraim szívesen

xElső tál étel.

Az első tál ételt uraim elhoztam

amit a szakácsnéktől nagy könyörgésre kaptam

Azért odaadom mint jó embereknek

Isten áldásával mindnyájan egyenek

A bor beköszöntése

Behoztam a görbe csajkos fának levét

Habár jól tudom, hogy nem kapáltam tövét

~~xNagyapám kántor volt apám kefekötő~~

Nagyapám kántor volt apám kefekötő

Igy tehát a jóbort csapról itta minakettő

Mert ha az éntorkomon egy csepp viz lefolyna

Nagyapám sirjában rögtön megfordulna

Az Uristentől most is azt kívánom
Fulladjak egy hordóba ott legyen halálom
Százakós nagyhordó borral legyen telle
Ha vesztemet érzem abba ülöl bele
Eltáttom a számat dül a jóbor belém
Ha meghaltam lelke röpkül az ég felé
Angyalok visznek menybe ahogy dukál
Szent péter az ajtóban szalutál
AZT mondja Uram vedd be ezt a te kebledbe
Mert életében a vizet csizmáján se szerette
Szent Péter is azt mondja odafönn az égbe
Uram ezt a jó borivót vedd a kegyelmedbe
És mosthát uraim igyanak belőle
Meglátják hogy mindenkinek jókedve lessz tőle

Kásapénz szedésére

Nagy szerencsétlenség történt ma e házban
Szegény szakácsnénak ott kinn a konyhában
Oda van a keze szörnyü fájdalmában
Nem tudja mit tegyen iszonyu kinjában
Hogy a kása forrot kiloccsant reája
Még pedig szegénynek a jobbik karjára
A jámbornak a mai nap nem lévén több bére
Segedehet kérnék a beteg részére
Hogy lóhátas embert orvosért küldhessek
Külömben csonka lessz mint számos egyebek
Sohsem szeretik mrg a magyar legények
A kásapénzt egy idősebb asszony szedte akinek a keze bevolt kötv
minden vendék elé odatartotta a nagy szűrőkanalat és a vendégek
ebbedobták a pénzt. Mikor végig ért a vendégek sorén énekelve
táncolva kiszaldadt. az összegyült pénzt a szakácsnők éjjel
a zenészeknek adták és ezért nekik külön elhuzták a nótájukat

Tus. /DUsozás/

Szeretett vendégek behoztam a rozmaringos poharat
Emeljük az uj párra kívánjuk boldogságukat
Kívánjunk nekik erőt egészséget
Eszteendőre piros cukorjegyet /piros cukorjegyet a terhes anyák kar-
tak
A félszemü büggös látom attányérra kacsint
Mindenki nótáját elhuzza ma este itt
Uraim a tányérra csak papírpénzt tegyenek
Mert sirnak a rajkók othol éhessek szegények
Az I.vőfény konyoruszlánya kíséretében egy tányérral jött be a
tányéron két pohárral az telle volt borral a poharak rozmaringgal
voltak körülkötvé. minden vendégnek odatartották a poharat. A ven-
dégek komoly és mókás köszöntőket mondtak az uj párra, ittak az
egészségükre és a tányérra pénzt tettek, a miért a zenekar eljät-
szotta a nótájukat, A koszoruszlány feladata volt a poharak ujrati-
tése. az összegyült pénz a zenekaré volt.

A vacsora befejezése.

Felkérem jó násznagy uraimat
engedjék kiszállni az uj házásokat
A fiatalság az ülést már megunta
A zenész is a jó talpalávalót huzza
Fejezzük be mostmár a vacsorát
Engedjék kiszállni e boldog párt.
A ftatal pár elvonult átöltözni a menyasszony felvette menyecske-
ruháját és rövid idő mulva megjelentek a ~~nyk~~ menyecsketánkra.

Menyasszonytánc

Imé itt áll elöttünk az édea menyasszony
Hogy menyecskefejjel először mulasson
Minden vendégnek egy nótát juttason
Majd az ajándékból uj cipőt varrason
Itt van a vőlegény kezében egy üres tányér